

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví
Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Bc. Renáta Salátová

**Historie knihovny F. Bartoše ve Zlíně : od založení
čtenářského spolku až do roku 2006**

Diplomová práce

Praha 2007

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Lidmila Vášová

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Vysoká škola: Univerzita Karlova v Praze

Fakulta: Filozofická fakulta

Součást: Ústav informačních studií a knihovnictví

Školní rok: 2006/2007

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

pro Bc. Renáta Salátová

obor Informační studia a knihovnictví

Název tématu: Historie knihovny F. Bartoše ve Zlíně : od založení Čtenářského spolku ve Zlíně až do roku 2006

Zásady pro vypracování:

Cílem práce bude popsat a zhodnotit vznik, vývoj a současný stav Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně.

Autorka pojedná nejprve o založení Čtenářského spolku ve Zlíně a jeho příspěvku k rozvoji kultury ve Zlíně. Další část práce bude věnována založení Městské knihovny ve Zlíně a její činnosti do roku 1960. Následovat bude zhodnocení činnosti Okresní knihovny v Gottwaldově v letech 1960-2001. Další kapitola se zaměří na činnost současné Krajské knihovny F. Bartoše ve Zlíně a její regionální funkci.

Diplomová práce bude připravena a upravena v souladu s platnými vnitřními předpisy FF UK a dalšími metodickými pokyny a normativními dokumenty

Rozsah grafických prací:

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

1. *Stoletá historie knihovny a informační průvodce Okresní knihovnou v Gottwaldově : 1885-1985*. Zprac. Vlasta Kozelková. 1. vyd. Gottwaldov : Okresní knihovna v Gottwaldově, 1985. 77 s.
2. VALÚŠEK, David. *Od školy ke knihovně : historie budovy Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně 1896-2006*. 1. vyd. Zlín : Krajská knihovna F. Bartoše, 2005. 87 s. Zlínský kraj; sv. 11 ISBN 80-86886-10-7 (brož.).
3. Krajská knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Výroční zpráva za rok 2002*. Zlín : Krajská knihovna F. Bartoše, 2003. 29 s., [8 l. příl.] 33 s. Dostupný také z WWW: <http://www.kfbz.cz/download/vz_2002.pdf>.
4. POKLUDA, Zdeněk. *Sedm století zlínských dějin*. 2., doplň. a rozš. vyd. Zlín : Esprint, 2006. 174 s. ISBN 80-239-7200-6.

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Lidmila Vášová

Dr. Vášová

Datum zadání diplomové práce: 8.11.2006

Termín odevzdání diplomové práce:

Richard Papik

PhDr. Richard Papik, Ph.D.

Vedoucí součásti-ředitel ÚISK FF UK

[Signature]

Děkan FF UK

/ Praze dne 8.11.2006

- 1 -12- 2006

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 10. srpna 2007

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT:

Krajská knihovna F. Bartoše ve Zlíně uspokojuje informačních potřeby všech svých uživatelů díky kvalitním profesionálním službám na bázi informačních technologií.

Magisterská práce popisuje historii této knihovny, která měla rozhodující význam v oblasti kulturně výchovné a vzdělávací ve Zlínském kraji. Soustřeďuje se na vznik a vývoj této knihovny, na její postupnou automatizaci, která se stala nedílnou součástí všech oblastí knihovny. Tato práce popisuje fond knihovny, jsou zde uvedeny roční přírůstky i celkový stav fondu.

Magisterská práce popisuje také regionální funkce knihovny a podrobuje analýze služby, které knihovna nabízí a tím přispívá k vyšší vzdělanosti obyvatel Zlínského kraje. Závěr práce je věnován samotné krajské knihovně. Je zde popsána novodobá historie této knihovny až do současnosti.

Cílem práce je popsat jak historii, tak současný stav knihovny a vyvodit z něho závěry, které by vedly k zefektivnění činnosti této instituce.

BIBL. ZÁZNAM: SALÁTOVÁ, Renáta. *Historie knihovny F. Bartoše ve Zlíně: od založení Čtenářského spolku až do roku 2006. [The History of The F. Bartos Library in Zlin: from Foundation of Reader`s Club in Zlin to 2006]*. Praha, 2007. 102 s., 18 s. příl. Diplomová práce. Univerzita Karlova. 2007. Vedoucí diplomové práce PhDr. Lidmila Vášová.

KLÍČOVÁ SLOVA: knihovna, knihovnictví, historie knihoven, veřejné knihovny, městské knihovny, okresní knihovny, krajské knihovny, KKFB, knihovní fond, regionální funkce, elektronické zdroje, databáze, služby, oddělení, automatizace.

OBSAH

PŘEDMLUVA	9
1 ÚVOD	11
2 ČTENÁŘSKÝ SPOLEK VE ZLÍNĚ	12
3 ZALOŽENÍ MĚSTSKÉ KNIHOVNY VE ZLÍNĚ A JEJÍ ČINNOST DO ROKU 1959	19
3.1 OD ROKU 1920 DO ROKU 1945	19
3.2 OD ROKU 1945 DO ROKU 1960	26
4 OKRESNÍ KNIHOVNA V GOTTWALDOVĚ 1960-1989	32
4.1 ŠEDESÁTÁ LÉTA	32
4.2 SEDMDESÁTÁ LÉTA	35
4.3 OSMDESÁTÁ LÉTA	37
4.4 CHARAKTERISTIKA JEDNOTNÉ SOUSTAVY KNIHOVEN	44
5 CESTA OD OKRESNÍ KNIHOVNY ZLÍN AŽ PO KRAJSKOU KNIHOVNU F. BARTOŠE VE ZLÍNĚ (1990-2001)	46
5.1 OBDOBÍ 1990-1995	46
5.2 PROČ KNIHOVNA FRANTIŠKA BARTOŠE?.....	52
5.3 OBDOBÍ 1996-2001	54
5.4 METODICKÁ ČINNOST 1990-2001.....	63
6 KRAJSKÁ KNIHOVNA FRANTIŠKA BARTOŠE VE ZLÍNĚ V OBDOBÍ 2002-2006	66
6.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA.....	66
6.2 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA KRAJSKÉ KNIHOVNY	66
6.3 SOUHRN NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH UDÁLOSTÍ V ČINNOSTI KKFB	67
6.4 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA KKFB	68
6.4.1 Vedení organizace.....	68
6.4.2 Ekonomicko-správní oddělení	69
6.4.3 Oddělení doplňování a zpracování knihovního fondu	69
6.4.4 Oddělení pro dospělé čtenáře.....	70
6.4.4.1 Meziknihovní výpůjční služba	71
6.4.5 Oddělení informačních a referenčních služeb (IRC)	71
6.4.6 Oddělení pro děti a mládež	73
6.4.6.1 Oddělení pro děti.....	73
6.4.6.2 Oddělení pro mládež	74
6.4.7 Oddělení periodik, čítárna a studovna.....	74
6.4.8 Hudební oddělení	75
6.4.8.1 Zvuková knihovna.....	76
6.4.9 Knihařská dílna	76
6.4.10 Obvodní knihovny.....	76

6.4.11	Vzdělávací centrum.....	78
6.4.12	Metodické oddělení.....	78
6.4.13	Pobočky.....	79
6.5	KNIHOVNÍ FOND.....	79
6.5.1	Akvizice knihovního fondu.....	79
6.5.1.1	Akvizice periodik, zvukových knih a zvukových nosičů.....	80
6.5.1.2	Akvizice elektronických informačních zdrojů, dokumentů a norem, videokazet, DVD.....	81
6.5.1.3	Povinný výtisk.....	81
6.5.2	Evidence a katalogizace knihovního fondu.....	82
6.5.2.1	Bibliograficko-informační činnost.....	82
6.5.2.2	Revize knihovního fondu.....	83
6.5.2.3	Vyřazování knihovního fondu.....	83
6.5.3	Depozitáře.....	83
6.5.4	Ochrana knihovního fondu.....	84
6.6	METODICKÁ A VZDĚLÁVACÍ ČINNOST.....	84
6.6.1	Regionální funkce – služby knihovnám Zlínského kraje.....	84
6.6.1.1	Poradenské a konzultační činnosti, statistika a vzdělávání knihovníků.....	87
6.6.1.2	Tvorba výměnných fondů, jejich oběh a distribuce.....	87
6.7	KULTURNĚ VÝCHOVNÁ A VZDĚLÁVACÍ ČINNOST PRO ŠKOLY A VEŘEJNOST.....	88
6.7.1	Kulturní a vzdělávací programy pro děti a mládež.....	88
6.7.1.1	Děti předškolního věku a děti školního věku.....	88
6.7.2	Programy, přednášky, výstavy a kulturní akce pro veřejnost.....	89
6.8	EDIČNÍ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST.....	89
7	ZÁVĚR.....	92
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	94
	SEZNAM ZKRATEK.....	98
	SEZNAM TABULEK.....	99
	SEZNAM GRAFŮ.....	100
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	101
	SEZNAM PŘÍLOH.....	102

PŘEDMLUVA

Krajská knihovna F. Bartoše (KKFB) je důležitým a zajímavým centrem, které ovlivňuje jednak kulturní život, jednak vzdělanost ve Zlínském kraji. Pracuji v této knihovně od roku 2005 a předtím jsem ji navštěvovala jako její čtenář.

Téma diplomové práce jsme si vybrala po zralé úvaze a s přihlédnutím ke svému zájmu o historii. Velmi mne zajímalo jakou tato instituce má historii, proč tak významná knihovna sídlí v naprosto nevyhovujících prostorách. Dle mého názoru jsou její služby poskytovány na profesionální úrovni a určitě by si zasloužila mnohem důstojnější a komfortnější sídlo.

Cílem mojí práce je popsat vznik, vývoj a současnost této instituce. A to od založení čtenářského spolku a jeho knihovny, až do roku 2006. Do své práce jsem zahrнула i výkon regionálních funkcí, kterými je tato knihovna jakožto krajská knihovna, pověřena.

Mým hlavním cílem je zachycení důležitých okamžiků, které měly stěžejní vliv na činnost této instituce.

Diplomová práce má rozsah 102 stran a je rozdělena do sedmi kapitol, včetně úvodu a závěru. Čtyři ze sedmi kapitol jsou dále členěny. Součástí práce je pět příloh, které podávají další doplňující informace. Informační zdroje byly citovány dle normy ISO 690 a ISO 690-2. Diplomová práce je strukturována následovně:

První kapitola pojednává o vzniku, vývoji, činnosti a následně zániku čtenářského spolku ve Zlíně. Dále potom o jeho vlivu na kulturní život ve městě Zlíně. Zmiňuji se v ní o předávání této knihovny městu a následné činnosti městské knihovny ve Zlíně.

Druhá kapitola popisuje dobu od vzniku městské knihovny, její činnost a místo v kulturním životě Zlína v průběhu druhé světové války. Následuje druhá část kapitoly, která je věnována vývoji knihovny v poválečném období až do roku 1959.

Třetí kapitola je situována do období 1960-1989. Rok 1959 byl přelomový, neboť vešel v platnost nový knihovnický zákon. Kapitola se snaží popsat činnost knihovny v této době a to jak po stránce metodické činnosti, akviziční politiky, tak po stránce práce se čtenářem a kulturní aktivity.

Čtvrtá kapitola popisuje vyrovnání se knihovny s novým společenským prostředím. Hledání svého místa v nové společnosti. Činnost knihovny v tomto období byla nesmírně důležitá, neboť vedla až ke změně statutu na krajskou knihovnu a to k 1.1.2002.

Pátá kapitola pojednává o osudech krajské knihovny F. Bartoše v posledních letech. Popisuje její strukturu, jednotlivé činnosti, změnu statusu a povinnosti z toho vyplývající. Zvláštní podkapitola je věnována regionálním funkcím knihovny.

Celá práce je uzavřena bibliografií pramenů a použité literatury, ze kterých jsem čerpala informace a přílohy.

Mým cílem bylo zmapovat historii knihovny F. Bartoše a sledovat vývoj její činnosti. Co přinesla existence této knihovny občanům města Zlína a následně občanům Zlínského kraje. Proč je tato kulturní instituce nedílnou součástí našeho města. Snažila jsem se zjistit, jak knihovna reagovala na změny politické, hospodářské a společenské. Hlavním zdrojem mých informací byl především fond KKFB.

Informace o osudu čtenářského spolku a následně městské knihovny ve Zlíně jsem našla v archivních fondech Státního okresního archivu Zlín.

Historii knihovny v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech jsem napsala na základě studia okresních výročních zpráv příslušných let, dále potom z článků vydaných v regionálních periodikách.

Následující cestu knihovny mapují hlavně studie hospodářských zpráv, výročních zpráv, plánů koncepce rozvoje KKFB, vnitřního řádu KKFB a článků jednotlivých periodik.

Závěrem bych chtěla tímto poděkovat všem pracovníkům Státního okresního archivu Zlín za pomoc při vyhledávání dokumentů týkajících se méjí diplomové práce. Dále PhDr. Zdeňce Friedlové, Mgr. Pavle Gajdošíkové, ing. Janu Kaňkovi, Alexandře Šumpelové a PhDr. Lidmile Vášové za podnětné rady a odbornou pomoc při realizaci této práce.

1 ÚVOD

Knihovny v naší společnosti mají významnou a nenahraditelnou roli. Jsou nástrojem k naplnění základního lidského práva na rovný přístup k informacím.

Knihovny jsou dnes chápány jako kulturní a vzdělávací instituce, které musejí zajistit přístup k informacím všem svým uživatelům bez ohledu na věk, rasu, pohlaví, zdravotní stav, náboženské vyznání, pohlaví aj.

Krajská knihovna F. Bartoše ve Zlíně plní odborné požadavky svých uživatelů na profesionální úrovni. Nabízí širokou paletu služeb pomocí informačních technologií. Ke kvalitnímu splnění všech požadavků ze strany uživatelů je kromě kvalitních informačních zdrojů potřeba také dobré personální zabezpečení služeb.

I o tento aspekt práce se knihovna stará a nabízí svým zaměstnancům z řad ústřední knihovny, obvodních knihoven a poboček vzdělávací kurzy týkající se všech stránek knihovnické práce. Totéž samozřejmě nabízí všem profesionálním i neprofesionálním knihovníkům celého Zlínského kraje.

Cílem magisterské práce je popsat historii a současnost této knihovny a zároveň poukázat na problémy, s kterými se potýká po dobu svého trvání. Tato knihovna má již přes sto let klíčovou roli v kulturním životě města Zlína.

Po celou dobu své existence tato knihovna bojuje s prostorovou nedostatečností pro svoji činnost. Tato významná kulturní a vzdělávací instituce má sice od roku 1960 vlastní sídlo, ale to již zcela nevyhovuje novým požadavkům, které jsou na ni jakožto krajskou knihovnu kladeny.

Dnes se krajské knihovny orientují na rozvíjení knihoven v konkrétním kraji. Mají za úkol koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické poradenské funkce, které pro ně vyplývají z knihovnického zákona 257/2001 Sb.

Krajské knihovny jsou také důležitým vzdělávacím centrem a to nejen pro své zaměstnance, ale také pro širokou veřejnost. Mají hlavně za úkol rozvíjet informační gramotnost daného kraje.

Jsou důležitým zprostředkovatelem všech druhů informací a poznatků.

Krajská knihovna F. Bartoše ve Zlíně po celou dobu své existence usilovala o vytvoření kvalitního zázemí pro uživatele.

2 ČTENÁŘSKÝ SPOLEK VE ZLÍNĚ

Tradice zlínského veřejného knihovnictví spadají už do doby kolem roku 1841. Je to patrné z díla Karla Stloukala, zlínského rodáka, historika a profesora Univerzity Karlovy. Ten uvedl ve sborníku Duchovní kultura zlínské oblasti (Zlín, 1940) informaci o tom, že Karel Schneider, který ve 40. letech 19. století zastával ve Zlíně úřad městského tajemníka, zde založil s pomocí českých vlastenců první lidovou knihovnu.

Především z iniciativy již výše jmenovaného Karla Schneidera vznikl ve Zlíně v průběhu roku 1846 čtenářský spolek. Čtenářský spolek v uvedeném roce odebíral Pražské noviny, Pražského posla, Nedělní listy a časopis Poutník. Cílem spolku bylo otevření veřejné české knihovny při škole (autor bohužel neuvádí název školy). Čtenářský spolek nepochybně několik let fungoval a v roce 1847 začala pracovat také školní knihovna. Do knihovny se podařilo sesbírat 160 knih, jak potvrzuje zpráva v Týdenníku (od začátku roku 1848 prvních českých novin vycházejících na Moravě). O dalším osudu tohoto čtenářského spolku se bohužel nenašly žádné další zprávy. Můžeme se pouze domnívat, že spolek fungoval další dva až tři roky, ale za změněných poměrů po roce 1850 zanikl, případně utlumil své veřejné působení.

Jedno je ovšem zřejmé. Zásluhou Karla Schneidera a několika jeho přátel se tak Zlín nečekaně přiřadil k centrům, v nichž ještě před pádem metternichovského režimu (1848) začaly být kladeny počátky veřejného českého národního života [1].

Čtenářský spolek, který patří k nejstarším doloženým spolkům ve Zlíně, byl založen na zřizující valné hromadě dne 2. 2. 1886 v sále hostince U Zlatého anděla, za hojné účasti občanů zlínských, přštenských a p. hostů z Malenovic jako deputace čtenářského spolku v Malenovicích. Jeho stanovy byly schváleny 31. 12. 1985 Moravským místopředsedstvím v Brně. Známe také počet členů spolku, který činil 52. Z tohoto počtu byl ustanoven osmičlenný výbor a dva náhradníci. V předválečných letech se počet členů čtenářského spolku zvýšil na 80-90 [2].

V čele spolku stál na počátku zlínský lékař František Vrla. Jednatel byl učitel Jan Jeřábek. Prvním čestným členem byl zvolen František Bartoš. Dalšími

členy, kteří se významně podíleli na založení a činnosti spolku, byli Alois Hradil, Josef Limanovský, Cyril Babička a Jan Rektořík.

Naštěstí se nenaplnily obavy tehdejšího prozatímního výboru čtenářského spolku, které se týkaly malého počtu platících členů, jejichž příspěvky by umožňovaly pronájem vhodné místnosti pro knihovnu.

Zlínské zastupitelstvo souhlasilo s předáním obecní knihovny čtenářskému spolku dne 11. 3. 1886. Tento fond se stal základem knižního fondu zlínského čtenářského spolku, který byl nepolitickou organizací mající dvě hlavní aktivity.

První a hlavní aktivitou byla činnost vzdělávací. Pod tuto činnost spadalo hlavně zřízení knihovny spolku a následné půjčování knih jak členům spolku, tak široké veřejnosti.

Knihy byly získávány hlavně z darů. Knihovna odebírala také časopisy Zlatá Praha a Přítel domoviny. Spolek dále kupoval publikace Vlastivědy Moravské [3].

Z dochovaných knihovnických zpráv, které byly podávány valné hromadě spolku knihovníkem J. Rektoříkem, je patrný stav knihovního fondu. V roce 1899 je v knihovně 735 svazků a realizovalo se 683 výpůjček. V roce 1900 je 783 svazků a realizovalo se 968 výpůjček. V roce 1901 je 848 svazků a 1.100 výpůjček. V roce 1902 je stav knihovního fondu 860 svazků a výpůjček je 2.484.

Druhá hlavní aktivita čtenářského spolku se týkala kulturních akcí – mimo jiné pořádání plesů, koncertů (např. České kvarteto), zábav a přednášek, ale také výletů. Přednášky byly z oborů historie, techniky, lékařství aj. Některé své akce pořádal čtenářský spolek ve spolupráci s Tělovýchovnou jednotou Sokol ve Zlíně, založenou roku 1898.

Postupně míra kulturních aktivit čtenářského spolku slábla, ale o to více se rozvíjela knihovna a její služby čtenářům. Zejména pak před první světovou válkou a v jejím průběhu.

Z těchto akcí získával čtenářský spolek peníze, které tvořily část rozpočtu. Základním kapitálem (rozpočtu) byly dary a příspěvky. Členové spolku přispívali průměrně 2 zlatými ročně. Výše příspěvků se ustanovovala na valné hromadě spolku. Z těchto příspěvků byly hrazeny běžné náklady spolku včetně předplatného na časopisy a na publikace Vlastivědy Moravské. Příjmy a výdaje nebyly velké, jak lze vidět v tabulce č. 1 [2].

Rok	Příjem	Vydání
1886	164 zl. 10 kr.	146 zl. 72 kr.
1905	493 K. 14 hal.	353 K. 25 hal.
1906	563 K. 19 hal.	415 K. 79 hal.
1907	522 K. 32 hal.	328 K. 58 hal.
1908	553 K. 44 hal.	338 K. 98 hal.

Tabulka č. 1 – Příjmy a výdaje čtenářského spolku v období 1886-1908 [2].

I když byla knihovna majetkem spolku, od počátku své činnosti půjčovala i čtenářům – nečlenům. A to za nepatrný poplatek. V roce 1901 byl přijat návrh, aby se z knihovny spolku půjčovalo zdarma i všem nečlenům. Stále více se knihovna stávala významnou kulturní institucí a plnila funkci veřejného zařízení.

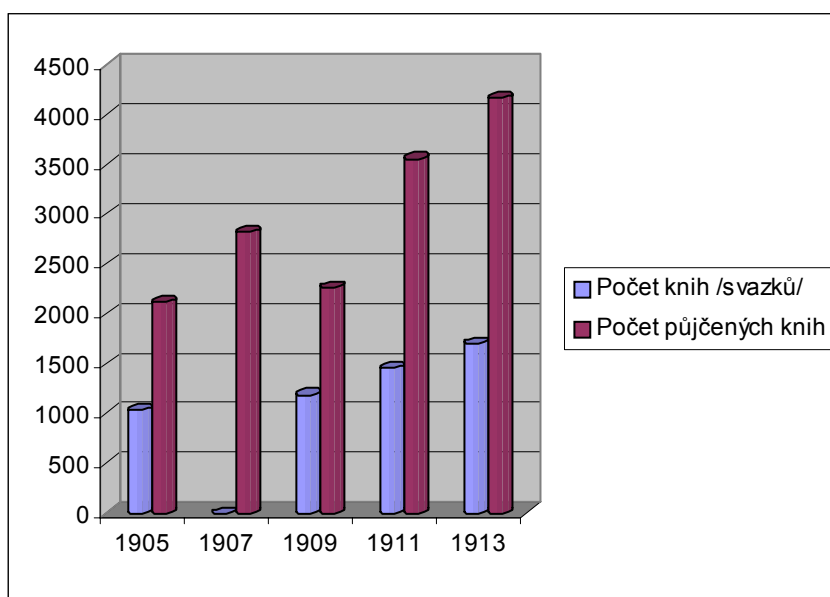
Jako „veřejná knihovna“ byla tato poprvé titulována na valné hromadě čtenářského spolku v lednu 1905. Právě od tohoto roku získala knihovna pravidelnou finanční podporu od městské správy. Tato finanční podpora mimo jiné znamenala rozšíření nákupů knih a rozvoj vlastní knihovnické činnosti.

Ale i tak se knihovna čtenářského spolku potýkala s prostorovými i hygienickými nedostatky. Rudolf Lang psal dne 10. července 1910 městské radě dopis, ve kterém naléhavě žádá, aby se podmínky pro existenci knihovny zlepšily. Žádal o zakoupení nových skříní na knihy a vhodnější prostory. Kladl důraz na blaho čtenářů, kterým tmavé, hygienicky nevyhovující místnosti nadále nestačí [3].

Z důvodů neustále přibývajících čtenářů byly v roce 1911 zavedeny čtenářské legitimace. Tyto legitimace obsahovaly plnou adresu, dále i knihovní řád a zdravotní pravidla (viz příloha č. 2). Legitimace byly vydány 128 osobám z celkového počtu 175 stálých čtenářů. Velikost knihovního fondu a počet půjčených knih je uveden v tabulce č. 2.

Rok	Počet knih (svazků)	Počet půjčených knih
1905	1036	2115
1907	-	2817
1909	1187	2261
1911	1453	3553
1913	1699	4157

Tabulka č. 2 – Knihovní fond a počet půjčených knih v období 1905-1913 [3].

Graf č. 1 – Počet knih a počet výpůjček 1905-1913 [autor].

Dále byly rozvíjeny i metodické činnosti, a to hlavně proto, že narůstající knihovní fond vyžadoval tematické třídění.

Čtenáře do knihovny lákalo nejen stále větší množství knih, ale i jejich přehlednější a bohatší výběr. Literatura byla totiž pro jejich lepší orientaci roztríděna na poezii, beletrii domácí a cizí. Populárně-naučná literatura byla rozdělena tematicky na divadlo, jazykovědu, dějepis, zeměpis, přírodní vědy, hospodářství, obchod atd. [4].

Nákup knih se mohl rozšířit, neboť od roku 1905 poskytovala městská rada pravidelný roční příspěvek na knihovnu ve výši 50 K. Městská rada si nejspíše dobře uvědomovala, že knihovna čtenářského spolku plní funkci veřejného, vzdělávacího i kulturního zařízení. Už na počátku dvacátého století bylo organizováno půjčování knih školní mládeži.

Rostoucí zájem si vynutil ustanovit výpůjční dobu na dva dny v týdnu. Zvyšoval se také počet výpůjček. Ovšem s určitým kolísáním, neboť v nejbližším okolí Zlína přibývalo dalších čtenářských spolků (například v Bohuslavicích u Zlína Čtenářsko-hospodářský spolek pro Bohuslavice, ve Fryštáku Čtenářský a pěvecký spolek Svornost, v obci Kostelec-Štípa Čtenářsko-řemeslná občanská beseda, ve Lhotě u Malenovic Čtenářsko-hospodářský spolek, v obci Lukov Čtenářský spolek Pokrok, v obci Machová Čtenářský spolek Svatopluk, v Napajedlech Čtenářsko zábavný spolek, v Otrokovicích Čtenářský spolek, v Sazovicích Čtenářská beseda, ve Slušovicích Čtenářský spolek Svěradov, v Tlumačově Čtenářský spolek, ve Vizovicích Čtenářský a vzdělávací spolek Vizovice, v Želechovicích Čtenářsko-pěvecký spolek, v Tečovicích Čtenářsko-zábavný spolek a v Malenovicích Čtenářský spolek) [5].

Činnost spolku byla omezována hlavně nedostatečným prostorovým vybavením knihovny, která byla umístěna v jedné místnosti Občanské záložny ve Zlíně. Dále byla omezována ze strany Tělovýchovné Jednoty Sokol ve Zlíně a Cyrilské jednoty. Oba dva spolky vyvíjely na poli osvěty a kultury velmi podobnou činnost jako čtenářský spolek.

Tyto problémy byly samozřejmě řešeny na schůzích čtenářského spolku, ale definitivní tečku za nimi udělal až zákon č. 430 Sb., vydaný 22. 7. 1919 a prováděcí nařízení číslo 607/1919 Sb. ze dne 22. 11. 1919, týkající se zřízení obecní knihovny. To bylo sice řešení stávajícího problému, ale prakticky znamenalo konec činnosti spolku [2].

Navíc v průběhu první světové války byla činnost spolku i knihovny utlumena a ani po válce již nedosáhla svého předválečného rozsahu. Fungování knihovny čtenářského spolku již neuspokojovalo narůstající personální i prostorové požadavky na knihovnickou práci, která navíc byla podmíněna již výše zmiňovaným zákonem z roku 1919.

Nicméně působení čtenářského spolku mělo zcela nenahraditelný vliv na vývoj kulturního života tehdejšího Zlína. To lze ilustrovat i na následujícím příkladu.

V květnu 1909 se v místnostech tehdejší záložny připravovala přednáška básníka J. S. Machara, ale výbor záložny se rozhodl tuto akci jako „protináboženskou“ nepovolit. Členové čtenářského spolku se rozhodli záložnu bojkotovat, spolek se přestěhoval do místností na Pagáčově a knihovna tehdy byla

přemístěna na radnici. Knihovníkem v té době byl Č. Hybler. Přednáška se tehdy uskutečnila [3].

Bylo potřeba postavit pevnější základ zlínského knihovnictví. *Na Valné hromadě spolku konané 26. 2. 1920 bylo jednáno o předání knihovny Čtenářského spolku města Zlína. Předávací protokol byl podepsán 2. 6. 1921.*

V tomto protokolu byly stanoveny podmínky, za kterých se uskutečnilo předání knihovny. Obec měla zaplatit všechny dluhy, které čtenářský spolek oznámil městské radě. Knihovní rada měla být šestičlenná a v ní měli být zastoupeni 3 členové čtenářského spolku, kteří by byli voleni na dvě funkční období (to znamenalo celkem 4 roky). Další podmínkou bylo, že knihovna měla zůstat v majetku čtenářského spolku do doby, než se spolek po dosažení příspěvku 2/3 amortizační ceny knihovny rozejde. Město Zlín se zavázalo přispět každý rok na obecní knihovnu částkou 12.000 Kč. Inventář čtenářského spolku měl být až na jednu basu věnován městské radě. Tuto basu si vyhradil čtenářský spolek pro sebe s tím, aby mohla být předána do opatrování chlapecké školy ve Zlíně a půjčována bez jakékoliv náhrady k dobročinným účelům.

Ale nebylo to tak jednoduché, neboť čtenářský spolek vznesl dne 24. 6. 1921 svůj protest. Valná hromada rozhodla, aby se spolek nerozcházel a aby knihovna spolku byla nadále vedena samostatně. Jenže bylo již pozdě, dohoda byla platná.

27. října 1921 se jednalo o definitivním předání knihovny čtenářského spolku do obecního užívání jako knihovny obecní. Byla předána za těchto podmínek:

Knihovna, která byla dána do všeobecného užívání, zůstala nadále majetkem Čtenářského spolku. Ten měl právo dělat knihovní revizi po dobu, jakou si sám určil. Představitelé zastupitelstva brali v úvahu dobu 8-10 let. Po uplynutí této doby měl definitivně splynout fond knihovny čtenářského spolku s fondem knihovny obecní a stát se tak majetkem obce. Po celou dobu této revize nesměla být dána čtenářskému spolku z tohoto poměru výpověď. Předání celé knihovny čtenářského spolku do obecního užívání jako knihovny obecní se mělo uskutečnit za přítomnosti knihovního instruktora tak, jak to předepisoval tehdejší knihovní zákon.

25. listopadu 1921 dostala knihovní rada plnou moc k jednání se členy čtenářského spolku o předání knihovny. Byla samozřejmě nabádána k hájení zájmu obecní knihovny.

Dne 29. listopadu 1921, jak je patrné ze záznamu zasedání městské rady, byl ve Zlíně knihovní inspektor, který měl pomoci s vyhotovením všech dokladů potřebných k převedení knihovny čtenářského spolku na knihovnu obecní.

Bylo také rozhodnuto, že knihovna bude spravována šestičlennou radou a zůstane majetkem čtenářského spolku až do jeho úplného rozpuštění. Inventář čtenářského spolku byl předán městské radě.

Dne 19. 11. 1921 bylo zahájeno jednání o předání knihovny. Další se uskutečnilo dne 25. 8. 1923. Za čtenářský spolek byli přítomni Otakar Kuchař, Leopold Pančoška, Antonín Malota. Za knihovní radu města Zlína jednali Jiří Koníček a Jan Batík. Po delší debatě (jak je uvedeno v zápise o společné schůzi) bylo rozhodnuto, že se knihovní rada zavazuje vyplatit dosavadnímu pokladníkovi čtenářského spolku jako odstupné za skříně obnos 3.000 Kč. Tyto skříně byly dány k užívání obecní knihovně a částka měla být splacena nejpozději do 31. 12. 1923. Po splnění těchto podmínek se čtenářský spolek zavázal, že svoji knihovnu nabídne jako dar městu Zlínu [6].

Následně bylo rozhodnuto, že po vyplacení obnosu bude provedena likvidace spolku. Podle dochovaných písemností ovšem spolek zcela nezanikl a vykonával svou činnost i nadále [2].

Pro nedostatek písemností nelze přesně určit konec Čtenářského spolku, ale s největší pravděpodobností lze usuzovat, že spolek zanikl s nástupem protektorátu. Dochované písemnosti o Čtenářském spolku a jeho činnosti jsou bohužel tak neúplné, že nejenže nelze určit přesné datum zániku tohoto spolku, ale o jeho konkrétní činnosti toho víme také velmi málo.

3 ZALOŽENÍ MĚSTSKÉ KNIHOVNY VE ZLÍNĚ A JEJÍ ČINNOST DO ROKU 1959

3.1 Od roku 1920 do roku 1945

Podle knihovního zákona ze dne 22.7.1919 430 Sb. a nařízení vlády č. 607/1919 Sb., jímž se prováděl výše zmiňovaný zákon o veřejných knihovnách obecních, měla být zřízena obecní knihovna v obci, kde bylo více než 400 obyvatel a alespoň jedna obecná škola, a to nejpozději do 31. prosince 1920. Podle paragrafu 7 tohoto zákona řídí knihovnu knihovnická rada (počet členů rady byl dán podle počtu obyvatel). Polovinu členů mělo jmenovat městské zastupitelstvo, k nim přistupoval jednatel místní osvětové komise a zbývající 3 členové se měli přijmout z řad místních osvětových pracovníků. Práva a povinnosti knihovnické rady byly přesně vymezeny v knihovnickém zákoně [8].

Částka určená na veřejnou knihovnu byla dána počtem obyvatel dané obce. Neboť město Zlín v této době nemělo plných 5.000 obyvatel, připadalo tedy 50 h. na občana. Pro tento účel byla zařazena v rozpočtu města (již v roce 1920) 6.000 Kč. Pro následující rok 1921 byla také vyčleněna položka 6.000 Kč. Dohromady tedy 12.000 korun [7].

Najít vhodnou, důstojnou a účelně upravenou místnost pro obecní knihovnu měla na starosti obec. Dle zákona bylo obecní zastupitelstvo zavázáno, aby se o umístění knihovny, zejména o stavbě zvláštní budovy, dohodlo předem s knihovnickou radou. Pokud by se nedocílilo shody, mělo rozhodnout ministerstvo školství a národní osvěty [8].

Obecní knihovna byla tedy zřízena 24. 6. 1921 a následně 4. 10. 1921 byla zvolena šestičlenná knihovnická rada dle výše zmiňovaného zákona z roku 1919.

V prosinci 1921 byl po provedené revizi převzat knihovnický fond s asi 2000 svazky. Práva a povinnosti knihovnické rady, která se scházela alespoň jednou za čtvrt roku, byly: jmenovat knihovníka a síly výpomocné a postarat se, aby jim vydržovatel knihovny poukázal odměnu nebo plat v souladu se zákonem 430/1919 Sb.; vést finanční správu knihovny; rozhodovat podle návrhu knihovníka o nákupu nových knih a vyřazení nevhodných; ustanovit pravidla pro půjčování knih i používání čítárny a hájit zájmy knihovny vůči vydržovateli

i ostatní veřejnosti; podávat o své činnosti ročně písemnou zprávu obecnímu zastupitelstvu [8].

Její složení bylo následující. Předsedou byl zvolen Č. Hybner (učitel), jednatel S. Úlehla (knihkupec), pokladník J. Viktorín (dělník). Dále pak členové N. Hradilová, J. Žalůdek, J. Koníček. Na podzim téhož roku, přesněji 27. 10. 1921, byl jmenován knihovníkem J. Batík, který byl absolventem knihovnického kurzu v Uherském Hradišti. Jeho plat nesměl být menší než 500 Korun ročně [6].

Zároveň zastupitelé města schválili pravidelnou peněžní dotaci a zajistili potřebné místnosti. V prosinci roku 1924 byla otevřena velká čítárna v novostavbě zlínské radnice.

Čítárna měla několik desítek míst a byla otevřena denně. Vedle denního tisku zde uživatelé knihovny našli i příruční knihovnu.

Díky působení Tomáše Bati se Zlín postupně rozrůstal ve velké průmyslové město. Přibývalo čtenářů a rozšiřovaly se činnosti knihovny. V období 1924-1925 vzrostl počet půjčených knih z 5002 na 6219 [4].

Firma Baťa se prostřednictvím svého šéfa Tomáše Bati, který byl zároveň starostou Zlína v letech 1923-1939, starala i o městskou knihovnu [9]. Na schůzi konané 18. března 1925 sdělil starosta Tomáš Baťa, že firma T. a A. Baťa uhradí celý náklad časopisů potřebných pro obecní čítárnu. Mimoto se také zavázala hradit osobní náklady na sluhu, který byl v čítárně. Měl to být buď penzista nebo invalida, který měl být k dispozici čtenářům celý den a měl na starosti i úklid a vytápění místnosti čítárny, která byla otevřena celý den [6].

V následujícím roce (tj. 1926) stoupl počet svazků na 9016, počet výpůjček byl 46116, městská knihovna měla k tomuto datu 1254 zaregistrovaných čtenářů [4].

Město mělo na starosti i náklady spojené s vykonáváním knihovnické profese. Je to patrné ze zápisu schůze konané 30. října 1925, jejímž důvodem bylo zapracovat do rozpočtu města na rok 1926 obnos 8.500 Kč na knihovnu. Celou částku uhradila firma T. a A. Baťa. Dle Nařízení vlády č. 607/1919 Sb. musela být knihovna ve městech s 5.000-10.000 obyvateli otevřena aspoň čtyřikrát týdně. Čítárna s příruční knihovnou měly být přístupné co nejčastěji [10].

Státní inspektor knihovnický, který byl vyslán ministerstvem školství a národní osvěty v roce 1925 sdělil městské radě výnosem č. 3202/25 ze dne 2. 10. 1925, že při inspekci knihovny zjistil, jak je knihovna svědomitě vedena.

Dále doporučoval zřízení poboček knihovny v továrním areálu a v nové čtvrti (dnešní Letná). V čítárně se pak měla vedle příruční knihovny otevřít stálá knihovnička, ve které by byli zastoupeni nejčtenější autoři [6].

Na návrh pana inspektora se knihovní rada rozhodla na své schůzi konané dne 30. října 1925, zvýšit knihovníkovi plat o 500 Kč a ten tak dostával za vedení knihovny 1000 Kč ročně. Rozpočet knihovny na rok 1928 byl 14.500 Kč.

Ovšem potíže s vhodným umístěním knihovny neustaly. V období mezi lety 1922-1934 se knihovna několikrát stěhovala a vždy se našly jen provizorní prostory. Z budovy Sokolovny, ve které byla dočasně umístěna v letech 1922-1923, se stěhovala do nové budovy okresního soudu. O tom svědčí i dopis zasláný knihovní radě dne 8. 10. 1926, ve kterém naléhavě žádá o přidělení vhodné místnosti pro obecní knihovnu v novostavbě soudu. Dále potom o okamžité odstěhování knihovny ze zcela nevyhovujících místností na Sokolovně.

Městská rada se tedy usnesla, že propůjčí knihovně v nové budově soudu jednu místnost ve II. poschodí vedle zasedací síně městské rady. Otop a úklid si musela knihovna platit sama.

Vzrostla také návštěvnost čítárny, ve které bylo v roce 1929 evidováno 36.000 návštěv. V tomto roce čítal fond městské knihovny 3.242 svazků a neustále se zvyšoval. V roce 1933 se firma Baťa rozhodla převést knihovní fond svojí knihovny do městské knihovny. Po převedení fondu knihovny firmy Baťa stoupl počet na 7.863 svazků [4].

Posléze se knihy půjčovaly v místnosti vedle čítárny na zlínské radnici. Odtud se knihovna stěhovala, ustupujíc prostorovým požadavkům policejní strážnici. Roku 1931 měla nové prostory na „Šutovém“ a od roku 1932 našla své místo ve zlínském zámku. Její umístění v Komenského škole (dnešní sídlo) se uskutečnilo v roce 1934. Vzhledem k poloze budovy v centru města a její velikosti se toto jevilo jako nejlepší řešení.

Snahu firmy Baťa o zřízení nového politického okresu se sídlem ve Zlíně se podařilo realizovat k 1. říjnu 1935. Ve Zlíně se ovšem musely hledat odpovídající prostory pro umístění nových úřadů z toho vyplývající. Budova v centru města, kde sídlila knihovna, se jevila jako ideální. Knihovna se tedy musela stěhovat, neboť hned 1. října zde bylo zřízeno okresní četnické velitelství a sídlo zde našel i okresní úřad práce (od počátku roku 1936). Knihovna se tedy musela neustále stěhovat a silně omezovat svůj provoz [3].

Přes všechna úskalí, se kterými se městská knihovna musela vyrovnat, docházelo k výraznému zlepšení knihovnické práce, organizace služeb pro uživatele knihovny a metodiky práce.

Počátek 30. let, přesněji v roce 1933, bylo nutno zavést výpůjční systém datových sáčků. V roce 1934 byly vydány tištěné seznamy knih. Knihovní fond byl tematicky rozčleněn do 11 oddílů, jak je patrné z tabulky č. 3.

Číslo tématické skupiny	Obsah tématické skupiny
1	Přírodní vědy
2	Technické vědy, obchod a živnosti
3	Státní, sociální a právní vědy
4	Zeměpis
5	Dějiny
6	Dějiny písemnictví
7	Jazykověda
8	Filosofie, morálka a náboženství
9	Rodina, škola a lidov ýchova
10	Tělov ýchova
11	Umění

Tabulka č. 3 – Tématické rozčlenění fondu z r. 1933 [4].

Bylo také otevřeno pět poboček na území města Zlína a to na internátech firmy Baťa, na Letné, Dílech a Zlínských Pasekách [4].

Knihovní rada města Zlína se ovšem starala i o knihovny přidružených obcí a to v Prštném, Loukách, Mladcové, Přílukách a na Kudlově. Tyto knihovny měly své vlastní knihovní rady. Knihovníci z těchto přidružených knihoven byli zváni na porady zlínské knihovní rady a museli vykazovat stav svých knihoven – jak veliký mají knihovní fond, jakým způsobem půjčují knihy, jaké poplatky a za co vybírají, kdo dosud knihovnu vedl, jaký mají počet výpůjček a co se nejvíce půjčuje. Byli zváni také k odborným poradám týkajících se správy knihovny.

V důsledku vytvoření Velkého Zlína (1941) se sloučily obce Kudlov, Louky, Mladcová, Příluky a Prštné, a tak byly rozpuštěny knihovní rady přidružených obcí a tyto přidružené knihovny byly sloučeny s Městskou knihovnou ve Zlíně. Knihovny připojených obcí se staly pobočkami zlínské knihovny. Všechny knihy byly nově zkatologizovány a zapsány do přírůstkového seznamu ústřední knihovny. Mnohé knihy z těchto poboček byly vyřazeny, ale byly koupeny také knihy nové. Všem pobočkám byly pořízeny nové seznamy knih pro čtenáře [6].

Do knihovny pravidelně přicházeli žáci pátých tříd za účelem „výchovy ke knize“. Dalším krokem tedy byla systematická práce se školní mládeží, která zákonitě vyústila ve zřízení samostatného oddělení pro děti a mládež.

Ale knihovna se starala i o staré spoluobčany. Knihovní rada schválila, aby se obyvatelům Baťova domova pro přestárlé půjčovaly knihy zadarmo a vyřazené časopisy jim byly poskytnuty rovněž zdarma. Chodily si pro ně ošetřovatelky z tohoto domova a za půjčené knihy i ručily.

Obecní knihovna dále dobře fungovala i v roce 1935, kdy bylo vypůjčeno celkem 62.693 svazků a to 23.512 čtenářům. Agendu obecní knihovny obstarával velmi vzdělaný Josef Rösler, který byl strojním inženýrem. Vzdělání si doplnil soukromým studiem v oboru literatury a v létě 1936 se zúčastnil knihovnického kurzu ve Frenštátě p. Radhoštěm. Od 1. září téhož roku se nechal zapsat na Státní knihovnickou školu v Praze a zkoušku složil v červnu 1937.

O náležité vzdělání knihovníků se staralo ministerstvo školství a národní osvěty, které zasílalo městským zastupitelům informace o povinném vzdělávání knihovníků v obcích nad 10.000 obyvatel. Ustanovilo to svým výnosem ze dne 6. 6. 1936 č. 57549/16-V. V roce 1936 se tento kurz uskutečnil v Podolí Veřovic u Frenštátu pod Radhoštěm. Výlohy spojené s návštěvou kurzu hradilo Ministerstvo školství a národní osvěty [6].

Ve Zlíně se nacházela ještě jedna veřejně přístupná knihovna. Jednalo se o odbornou knihovnu Studijního ústavu firmy Baťa a. s. Byla volně přístupná čtenářům a doplňovala tak výborně odborný fond obecní knihovny, který vlastnil 10.800 svazků, zatímco knihovna Studijního ústavu celkem 12.000 svazků. Město Zlín uvažovalo o spojení těchto dvou knihoven, ale k uskutečnění záměru nedošlo. Jednak proto, že knihovna Studijního ústavu byla soukromá, ale hlavně proto, že nebyly naplněny *předpoklady článku 29 vládního nařízení č. 607/1919*

Sb, zde se praví, že „obec (knihovní rada) jest oprávněna vyzvati místní knihovny, dosud vydržované spolky neb jinými korporacemi a obsahující díla skutečné hodnoty vnitřní aby splynuly s knihovnou obecní nebo ji zastupovaly za podmínek vzájemně ujednaných. Odeprou-li majitelé těchto knihoven bez závažných důvodů vyhověti výzvě obce (knihovní rady), nemají budoucně nároků na podpory z fondů veřejných. Knihoven školních, vojenských, klášterních, ryze vědeckých nebo odborných se netýkají tato ustanovení. Veřejná knihovna může ujednati také s nimi vypůjčovací vzájemnost za stanovených podmínek.“ [10].

Před vypuknutím druhé světové války se i knihovníci museli vyrovnávat s tlakem tehdejší doby. V roce 1938 museli vyřadit komunistickou literaturu, v pozdějších letech pak francouzskou, anglickou, americkou a ruskou literaturu. [4].

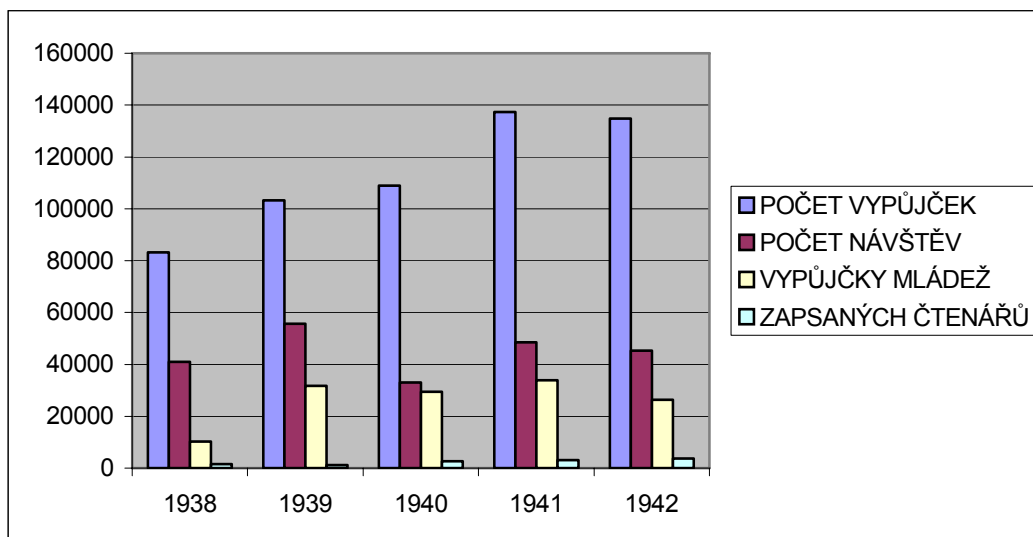
V roce 1939 byl stále na pozici městského knihovníka Josef Rösler. Je to dokumentováno v žádosti zaslané zastupitelstvu dne 17. října 1939, kde žádá o zvýšení platu. (Zastupitelstvo mu zvýšilo služné z 350 Kč na 400 Kč týdně s platností od 1. 1. 1940.)

Knihovna si vedla pečlivou evidenci výpůjčních dnů. V roce 1938 to bylo 290, v roce 1939 294 dnů, v roce 1940 - 273 výpůjčních dnů a v roce 1941- 300 dnů, nakonec v roce 1942 to bylo 304 dnů [7].

Jak je patrné z dochovaných zpráv o činnosti knihovny z let 1938-1942, knihovna si vedla velmi dobře. V tabulce č. 4 a grafu č. 2 je uveden přehled činnosti knihovny.

Rok	Počet výpůjček	Počet návštěv	Výpůjčky mládež	Zapsaných čtenářů
1938	83227	40933	10301	1598
1939	103341	55697	31760	2297
1940	108919	33083	29423	2704
1941	137376	48471	33956	3024
1942	134736	45261	26307	3725

Tabulka č. 4 – Přehled činnosti městské knihovny 1938-1942 [4].

Graf č. 2 – Přehled činnosti městské knihovny ve Zlíně v letech 1938-1942 [autor].

V roce 1939 přišla knihovna o svoji čítárnu, neboť byl v jejích prostorách zřízen hospodářský úřad a ten zabral dvě místnosti. Bylo to v důsledku přípisu městské rady ve Zlíně čj. 16103 ze dne 27. 9. 1939. Obecní knihovna se musela přemístit do místnosti čítárny, pro tu již bohužel nezbyly další vhodné prostory.

V roce 1939 byl vydán seznam knih, které musely být vyřazeny z knihovního fondu. Jednalo se například o všechny spisy E. Beneše, dále spisy vydané k 28. 10. 1918, všechny knihy s ideologií židovskou, s tematikou zednářskou, marxistickou, československé armády, branné výchovy, Lužice a Lužických Srbů, legií a československého zahraničního odboje atd.

Knihovna žádala i různé subjekty a organizace o peněžní nebo knižní dary. V roce 1940 byla např. organizace Národní souručenství v rámci své kulturní činnosti žádána, aby přispěla na zakoupení knih pro žákovskou knihovnu při veřejné knihovně města Zlína [6].

V roce 1942 byla zřízena německá knihovna i s německým knihovníkem. Žáci škol byli nuceni vypůjčovat si německou literaturu. V období druhé světové války se četba českých knih stala nástrojem odporu vůči fašismu, knihovna plnila svoji funkci a roční výpůjčky tehdy přesáhly hranici 100.000 knih (viz tabulka č. 4) [4].

3.2 Od roku 1945 do roku 1960

4. července 1945 byl zahájen provoz knihovny a do knihovního fondu se vrátilo 6.000 knih vyřazených za okupace. Městská knihovna po druhé světové válce jen těžko řešila své prostorové problémy.

V rozmezí let 1945-1946 se v budově Komenského školy podařilo udržet si malé prostory pro knihovnu. Avšak během krátké doby vystřídala několik prostor (obchod firmy Smékal, radnice, tělocvična, místnosti firmy Nehera, vila Marie Baťové, Pelčákův dům). Přechodně se snížily i finanční prostředky na provoz a chyběly i pracovní síly. Čítárna, která byla otevřena v roce 1949 v bývalé kavárně Malota, musela být ještě téhož roku zrušena.

Knihovníci se snažili vzniklé potíže překonávat. Důkazem toho je rostoucí počet výpůjček i čtenářů, ale také uskutečnění jiných kulturních akcí (např. debatní večery). Knihovna měla v roce 1950 24 pracovníků. Rozpočet na nákup knih byl 695.000 Kč.

Na základě výnosu ministerstva informací a osvěty z 21. prosince 1950 prodělalo československé knihovnictví důležité změny. Dosavadní veřejně prospěšné obecní knihovny přešly pod jednotně pojímanou soustavu lidových knihoven.

Gottwaldovská městská lidová knihovna, na základě tohoto usnesení, rozšířila svou působnost v oblasti metodického řízení knihoven celého okresu. V roce 1950 bylo v gottwaldovském okrese 76 knihovnických pracovišť: knihovna Gottwaldov, 18 poboček a 57 místních lidových knihoven.

Rostl sice zájem o služby knihovny, ale ta se stále potýkala s nevyhovujícími prostory. Od roku 1950 měla zlínská centrála za úkol metodické řízení knihoven celého okresu. Bylo to 18 poboček a 57 místních lidových knihoven.

V roce 1953 se *knihovna v Gottwaldově stala krajskou lidovou knihovnou*, v této době také došlo ke změně v jejím vedení. Po sedmiletém působení odešel dosavadní ředitel B. Petráš. Jeho nástupkyní se stala Valerie Vignatinová. V tomto roce se v Gottwaldově uskutečnil dvoudenní celostátní sjezd knihovníků.

Knihovna měla sice krajskou působnost, ovšem její prostorová situace zůstávala nadále kritická. Jednotlivá oddělení a sklady knihovního fondu byly

rozesety po šesti naprosto nevhodných místech ve městě. Hodnotící zprávy neustále zdůrazňovaly, že krajská knihovna v Gottwaldově je nejhůře prostorově vybavená knihovna v Československu. V lednu 1959 byla sepsána „Resoluce čtenářů čítárny Krajské lidové knihovny v Gottwaldově“ a zaslána s mnoha podpisy radě městského národního výboru. Resoluce kladla důraz na to, aby situace čítárny a celé Krajské lidové knihovny nebyla nadále ostudou města (obrázek č. 1).

Obrázek č. 1 – Krajská lidová knihovny v Gottwaldově [4].

Kvůli rozvíjení širší působnosti gottwaldovské krajské knihovny na celé území tehdejšího kraje bylo v roce 1955 zřízeno její metodické oddělení. Jeho pracovníci vykonávali návštěvy v okresních knihovnách. Později zabezpečovali i metodickou pomoc místním knihovnám. Jak pro okresní, tak pro místní knihovny byl určen jeden poradní den. V tomtéž roce bylo zřízeno bibliografické oddělení, které mělo pouze jednoho pracovníka.

Byla také provedena řada zlepšení, aby se čtenáři lépe orientovali ve fondu knihovny. Od roku 1953 byla nově uspořádána odborná literatura, výběrové seznamy. V oddělení pro mládež byla naučná literatura rozdělena tematicky podle věkových skupin.

Dalším důležitým úkolem byla úplná revize knihovního fondu, která byla provedena v roce 1956, a to poprvé od roku 1945. Také se zasílaly katalogizační lístky Národní knihovně v Praze, a tím se od roku 1957 sjednotily a zdokonalily

katalogy v knihovně. Postupně se zlepšovala práce se čtenářem, která směřovala v rámci politického výchovného působení hlavně k ateismu, propagaci socializace vesnice a politických událostí.

V roce 1954 byla v dětském oddělení založena maňásková scéna. Byl zorganizován putovní zájezd kulturní brigády po prázdninových osadách, zobrazených v dílech M. Majerové a A. Gajera. Pro mládež i dospělé byly organizovány žňové zájezdy na vesnici. K tomuto sloužil bibliobus, jehož hlavním úkolem bylo zajištění knihovnických služeb v okrajových částech Gottwaldova.

V roce 1955 se rozšiřovaly tzv. kolektivní práce se čtenářem, například tím, že bylo uspořádáno 171 čtenářských besed. Proběhla soutěž v místním rozhlase s názvem „Poznej, které knihy čteme“. Potom také krajská recitační soutěž v ruštině. V tomtéž roce byl poprvé vyhlášen Měsíc knihy. V roce 1956 také proběhla literární soutěž. Knihovně bylo uděleno ocenění ve formě Krajského uznání v soutěži „Budujeme vzornou lidovou knihovnu“.

V roce 1958 se uskutečnila akce „Z každého domu čtenář“. Další čtenáři přibyli knihovně také díky Pedagogickému institutu, který byl zřízen v Gottwaldově roku 1959.

Knihovna spolupracovala s kulturními a veřejnými institucemi v celém městě. Pro své působení měla zcela nevyhovující podmínky. V roce 1953 dospěla tato situace tak daleko, že samotná knihovna byla umístěna na nám. Míru (obrázek č. 2), čítárna byla později přesunuta do ul. 25. února č. p. 73 (dnešní Rašínova ul.). Oddělení pro mládež se přestěhovalo do prostorů bývalé čítárny na nám. Míru č.p. 69. Metodické oddělení sídlilo až do roku 1958 v Murzinově ulici (dnešní Dlouhá ul.) Navíc se musely dobudovat pobočky v dalších částech města, kam dojížděl bibliobus.

Obrázek č. 2 – Čítárna na náměstí Míru [4].

V roce 1956 byla otevřena pobočka na Mladcové a v roce 1957 byly dokončeny pobočky v Přílukách, Prštém, Loukách, Pasekách, Malenovicích a Obecínách. Fungování poboček bylo významným krokem kupředu, ale provoz samotné knihovny dospěl v roce 1958 ke kritickému bodu. Čtenáři a uživatelé knihovny čekali doslova na každé uvolněné místo.

Průlom v situaci knihovny nastal vydáním nového knihovnického zákona č. 53/1959 Sb. (v platnost vstoupil 9. července 1959) a územní reorganizací státu v roce 1960. Byl zrušen Gottwaldovský kraj i dosavadní okresy a vytvořen okres Gottwaldov, který byl součástí Jihomoravského kraje se sídlem v Brně. Knihovnický zákon dal koncepci jednotné soustavy knihoven a zdůraznil princip koordinace činnosti všech typů knihoven, bez ohledu na to, do kterého resortu patří.

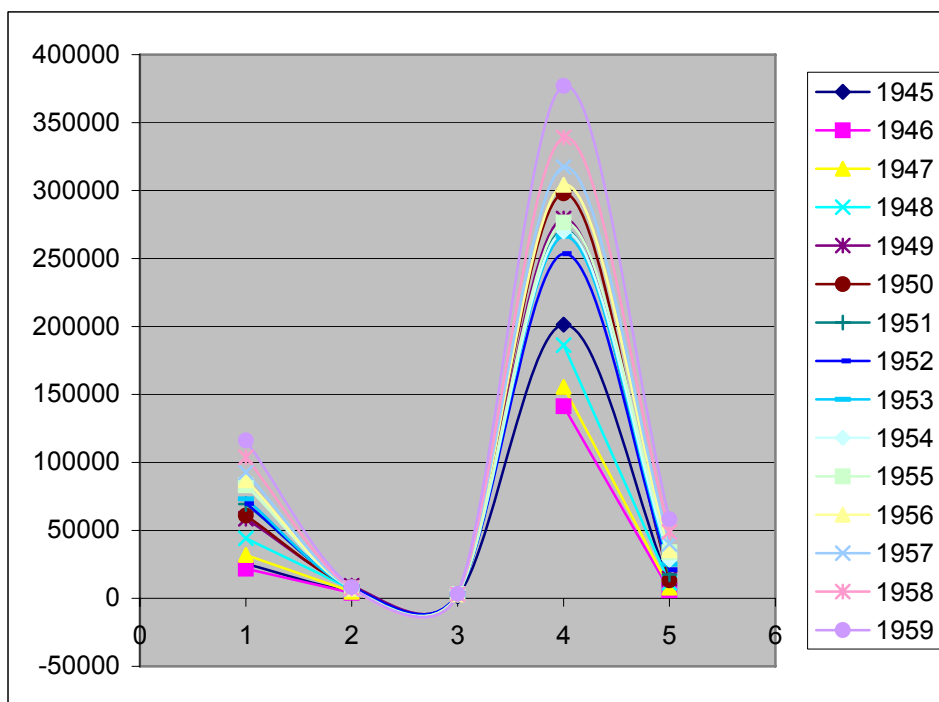
Knihovna se změnila v okresní lidovou knihovnu a díky novému knihovnickému zákonu se změnila i její územní působnost. Byl vytvořen okresní střediskový systém knihovnických služeb a knihovna měla na starosti odbornou stránku provozu všech městských a místních knihoven v okrese Gottwaldov, což bylo 117 knihoven. Pod názvem Okresní lidová knihovna v Gottwaldově (později

Okresní knihovna v Gottwaldově-OKG) plnila i nadále funkci městské knihovny pro samotné město Gottwaldov a v okrese nahrazovala funkci vědecké knihovny [4].

Činnost knihovny se vyvíjela dobře přes veškeré prostorové nedostatky. Přibývalo čtenářů i výpůjček. Knihovna se zaměřovala také na mladé čtenáře. Vše je patrné z tabulky č. 5 a grafu č. 3, kde je zaznamenán rozrůstající se fond knihovny, počet čtenářů (i mládeže) a výpůjčky od roku 1945-1959.

Rok	Fondy	Čtenáři	(z toho mládež)	Výpůjčky	Naučná literatura
1945	25302	5184	1434	201350	11000
1946	21820	4013	-	141271	5877
1947	31969	4834	-	155527	7885
1948	44194	6724	-	186353	11392
1949	58529	9272	3260	279470	14504
1950	60951	8367	2847	297882	13173
1951	69373	8307	2284	271185	17591
1952	69920	8503	3566	253448	20957
1953	73110	6985	2678	266354	25108
1954	83498	6760	2687	269909	28506
1955	83150	7182	3180	276516	33932
1956	86952	7004	2849	304316	35624
1957	92750	6872	2823	317232	40068
1958	103777	7282	2930	339068	48854
1959	116135	8278	3297	377063	58221

Tabulka č. 5 – Přehled činnosti OKG v letech 1945-1959 [4].

Graf č. 3 – Přehled činnosti OKG v letech 1945-1959 [autor].

4 OKRESNÍ KNIHOVNA V GOTTWALDOVĚ 1960-1989

4.1 Šedesátá léta

Zásadní význam pro vyřešení vleklých problémů s prostory Okresní lidové knihovny v Gottwaldově, která byla rozmístěna na šesti různých místech, mělo vládní usnesení z roku 1960, kterým byla knihovně přidělena budova bývalé Komenského školy. Nebylo vůbec jednoduché tuto budovu přizpůsobit potřebám knihovny. V objektu sídlily různé úřady, s obtížemi se získávala částka 695.000,- k pokrytí investičního plánu.

Od ledna 1961 byl v platnosti nový statut knihovny s rozdělením na několik oddělení: hospodářsko-administrativní, metodické, oddělení pro dospělé čtenáře, oddělení pro mládež, studovna s čítárnou a oddělení zpracování fondů.

V období 1961-1964 se knihovně postupně dařilo soustředit celou svoji činnost v budově Komenského školy. V roce 1961 bylo do této budovy přemístěno ředitelství, hospodářská správa, metodické oddělení a čítárna, v roce 1963 i oddělení pro mládež a v roce 1964 oddělení pro dospělé.

V roce 1964 byl schválen nový organizační a pracovní řád. Vnitřní struktura knihovny byla rozdělena do 4 úseků: správa a hospodaření, metodická práce, doplňování, zpracování a ochrana fondu, práce se čtenářem.

Prostory v Komenského škole byly pro potřeby knihovny náležitě upraveny, účelově vybaveny a esteticky dotvořeny. Celkově v této budově vznikly podmínky pro kvalitnější poskytování služeb uživatelům knihovny. Poté co se celá knihovna přestěhovala do jedné budovy, zanikly dva sklady (v Murzinově ul. a Starobově vile) [5].

Bylo třeba věnovat se nejenom ústřední knihovně, ale také jejím pobočkám. Bibliobus (viz obrázek č. 3) už v roce 1960 dosluhoval a nebylo jej možno už nadále využívat.

Obrázek č. 3 – Bibliobus [archiv KKFB].

Následkem toho byla v roce 1960 otevřena pobočka na nábřeží Pionýrů (dnešní Benešovo nábřeží) a rozšířeny pobočky na Lesní čtvrti a na Letné. V tomto roce fungovalo celkem 10 poboček okresní lidové knihovny. Byly to pobočky ve čtvrtích Mladcová, Prštné, Malenovice, Louky, Paseky, Příluky, Obecniny, Lesní čtvrť, Letná, nábř. Pionýrů. Díky dalšímu rozšíření knihovnických služeb v Gottwaldově byla roku 1968 otevřena pobočka na malenovickém sídlišti.

V roce 1960 byly zahájeny práce na tématickém katalogu naučné literatury. Naučná díla vydaná po tomto roce byla ve všech katalozích knihovny řazena dle mezinárodního desetinného třídění. Evidenci veškeré literatury zpřesnila celková revize provedená v období 1965-1966. Narůstající knihovní fond vyžadoval zvláštní péči, a tak od roku 1964 bylo zavedeno balení veškeré beletrie a vybraných titulů naučné literatury do fólie.

V roce 1961 byly zrušeny čtenářské poplatky a zavedeno bezplatné půjčování. Dále byly zavedeny čtenářské listy, posléze podrobná evidence čtenářů podle věku a povolání (1965). Od roku 1963 se zavedla rezervační služba pro objednání naučné literatury z vlastního fondu a současně se rozvíjela i meziknihovní výpůjční služba. V tomto roce navštěvovalo knihovnu 12.300 čtenářů a vypůjčili si celkově 491.000 knih. Fond čítal 157.565 knih.

V roce 1964 se začalo s budováním fondu pro plánované hudební oddělení, potřebné prostory se však nepodařilo získat. (Hudební oddělení bylo otevřeno až v roce 1985).

Celkový rozkvět zažila i čítárna se studovnou, která v r. 1966 přešla na celodenní provoz, bylo odebíráno 273 titulů novin a časopisů a přibývalo i návštěvníků čítárny.

Pro dospívající mládež bylo téhož roku zřízeno zvláštní oddělení. Bylo určeno mládeži ve věku 15-18 let.

Významu nabývalo též působení metodického oddělení okresní knihovny v rámci knihovnické sítě tehdejšího gottwaldovského okresu. Okresní lidová knihovna řídila celkem 117 knihoven a v rámci budování střediskového systému z nich tehdy bylo 10 vytipováno pro funkci střediskových knihoven.

V roce 1964 byl ustanoven aktiv pro knihovny při školské a kulturní komisi ONV. Tento orgán projednával otázky školení knihovníků školních a žákovských knihoven, úkolů týkajících se profesionalizace střediskových knihoven aj. Ve stejné době se dařilo zvyšovat úroveň městských a střediskových knihoven na území gottwaldovského okresu, zejména v oblasti profesionálního obsazení na těchto pracovištích. V této době byly již prostory v bývalé Komenského škole pro přibývajícím oddělení upraveny.

V roce 1965 byli profesionální knihovníci pouze v Luhačovicích, Slavičíně a ve Valašských Kloboukách. Další rok k nim přibyly knihovny ve Vizovicích a Napajedlích. Byla také dobudována knihovnická střediska Luhačovice, Vizovice a Valašské Klobouky. Ve Slavičíně se sloučila městská knihovna s knihovnou Závodního klubu Svit. Knihovnická střediska v Otrokovicích a Napajedlích byla vybudována r. 1968.

V následujícím období byla činnost knihovny řízena podle pětiletých plánů rozvoje jednotné soustavy knihoven, a to nejprve za období 1971-1975 a potom za léta 1976-1980, následně 1981-1985, 1986-1990.

Součástí těchto programů bylo nejen politické, ale i odborné školení všech pracovníků a zvyšování jejich kvalifikace (např. na Střední knihovnické škole v Brně) [11].

4.2 Sedmdesátá léta

Nedostatek prostoru nejenže nedovolil zřídit hudební oddělení v 60. letech, nýbrž postupně prostorových obtíží přibývalo. Knihovna byla nucena tuto situaci řešit. A tak například v r. 1970 bylo nutno uzavřít v budově některé chodby a přeměnit je na sklady. V tomto roce byla převzata knihovna pedagogického institutu. Navíc bylo upraveno pracoviště pro nově získaného odborného zaměstnance – knihaře. Vznikla knihařská dílna, která se starala o vazbu a opravy knihovního fondu. V zadní části budovy byl zřízen a vybaven prostornější sálek, který byl důležitý pro realizaci besed a přednášek apod., a který se v této části budovy nachází dodnes [4].

Intenzivně se také pracovalo s naučnou literaturou z oboru společenských věd. V okresní knihovně bylo oddělení politické literatury otevřeno k 1. 10. 1976 ve formě studovny společenských věd. Fond měl 1.600 svazků a 18 titulů novin a časopisů. Tato studovna se nacházela v místnosti v přízemí budovy, měla 8 čtenářských míst a byla otevřena 20 hodin týdně.

Bylo nutno také rozšířit volný výběr v oddělení pro dospělé čtenáře (viz obrázek č. 4), získat sklady pro oddělení dětí a mládeže [5].

Obrázek č. 4 – Oddělení pro dospělé čtenáře (1974) [archiv KKFB].

Tyto prostorové nedostatky vznikly mimo jiné díky tomu, že v budově knihovny sídlily trvale i jiné organizace. Až do r. 1982 měly v přízemí svůj prostor Dálkové spoje, dále také národní podnik Kniha zde měl svoje sklady. Ve sklepních místnostech mělo sklad Drobné zboží, část přízemí a prvního patra užívalo okresní kulturní středisko aj.

Mimo ústřední knihovnu se zřizovaly a rozvíjely i pobočky okresní lidové knihovny. V roce 1970 byla otevřena pobočka Družba (zrušena 1996), v roce 1974 byla otevřena nová pobočka v Tečovicích. Velmi důležité bylo zřízení a uvedení do provozu pobočky na Jižních Svazích, které je největším sídlištěm ve městě. Pobočka byla otevřena v roce 1975 a v roce 1981 se změnila na obvodní knihovnu [3].

Velký rozvoj zaznamenala meziknihovní výpůjční služba i rezervační služba, došlo k rozšíření i dalších specializovaných služeb. Od roku 1971 se začalo se zpracováním základního fondu regionální literatury, dovršené r. 1979 založením regionální tematické kartotéky. Bibliografický aparát se budoval od roku 1975 a v témže roce se obnovilo budování fondu gramofonových desek.

I v období sedmdesátých a osmdesátých let knihovna pořádala přednášky, výstavky, soutěže, umělecká vystoupení. Za tím účelem byly vydávány publikace a propagační materiály, ovšem s ohledem na politickou situaci té doby.

Následně bylo uspořádáno 8 literárních a poetických pořadů v r. 1973. Pořádaly se soutěže začínajících autorů, například na téma „Zelené město žije“ (1973); „30 let svobody“ (1975) a další. Byli zvaní spisovatelé a umělci, aby pořádali svoje besedy. (M. Zinnerová, J. Kudláček, J. Švejda, P. Toufar, M. Kubátová aj.).

Specifické byly i pořady o literatuře a poezii, včetně akcí pro děti a mládež. Např. v roce 1972 se uskutečnily 4 večery poezie, ve kterých účinkovali herci Divadla pracujících (dnešního Městského divadla Zlín). V roce 1978 začal fungovat Klub mladého čtenáře [5].

Postupně byla dobudována další knihovnická střediska, v Brumově-Bylnice, Slavičíně (1970); Fryštáku, Štítné n. Vlčí (1972), Slušovicích (1973) a tím se rozvíjela jejich metodická činnost, další knihovny se stěhovaly do lepších prostor nebo byly nově vybaveny.

Pokračovalo se v budování fondu naučné literatury, tehdy zvláště politické, a také cizojazyčné (ruské) literatury. Evidence knihovního fondu se upřesnila po náročné revizi provedené v letech 1977-1980 [5].

Již v 70. letech začal rozvoj práce s regionální literaturou. V roce 1971 se začalo se zpracováním základního fondu regionální literatury, který byl již dlouhodobě shromažďován. V roce 1979 byl založen celookresní souborný katalog regionální literatury. Velká pozornost práci s touto literaturou byla věnována i v městských knihovnách a místních lidových knihovnách okresu [12].

4.3 Osmdesátá léta

V tomto časovém období byly zavedeny bibliograficko-informační soustavy (BIS) se specializovanými kartotékami, analytickými rozpisy, výstřížkovou službou. K podstatnému rozvoji této činnosti dochází v období 1980-1985. Okresní knihovna v Gottwaldově (OKG) poskytovala bibliografické, věcné (faktografické), a orientační služby (za pomoci kartoték a katalogů v knihovně). Při budování BIS se potupovalo podle metodického materiálu Státní vědecké knihovny (SVK) v Brně, která byla metodickým střediskem BIS pro Jihomoravský kraj. Vycházelo se samozřejmě i z regionálních potřeb knihovny. Aparát BIS obsahoval: systém katalogů, příruční knihovnu BIS a soustavu bibliografických a pomocných kartoték. Nedílnou součástí BIS byly příruční knihovny, které obsahovaly slovníky, encyklopedie a jinou naučnou literaturu seřazenou podle MDT. Každé oddělení bylo tématicky zaměřeno a mělo vlastní příruční knihovnu. Součástí bibliografického oddělení bylo vyřizování MVS, a také se vedla evidence zvlášť složitých dotazů.

V oddělení pro dospělé čtenáře budovaly také katalogy: abecedně jmenný katalog beletrie a tématický katalog beletrie, názvový katalog beletrie, názvový katalog poezie, názvový katalog divadelních her, názvový katalog cizojazyčné literatury. Zvláštní katalogy mělo také oddělení politické literatury a čítárna [5].

V roce 1980 bylo rozhodnuto dočasně zrušit a přestěhovat sklady starší naučné literatury, uzavřít chodby v přízemí a prvním patře. Uvolněné prostory byly využity pro skladování i provoz čtenářských oddělení. Nejdůležitější byl

přesun čítárny a studovny do přízemí. Do prvního patra bylo přemístěno oddělení a studovna politické literatury, jehož činnost začala v roce 1981 [4].

Přednášky a přednáškové cykly byly připravovány jak pro dospělé, tak pro mládež. V roce 1981 se uskutečnilo 281 besed s počtem 9.000 účastníků a v roce 1982 390 akcí. Knihovna spolupracovala s mnoha místními institucemi a organizacemi. Proběhl zde literární večer pod názvem Experiment. Rozvíjela se i ediční činnost. V roce 1982 bylo vydáno celkem 32 materiálů. Knihovna se rozvíjela i po stránce metodické.

V čele knihovny byl až do roku 1975 J. Lstibůrek, po něm F. Luska a od 1.1.1980 V. Kozelková (viz příloha č. 4). Knihovna se také od roku 1982 stala z příspěvkové rozpočtovou organizací. Byl zaveden nový organizační řád, knihovna měla 4 úseky: sekretariát a provozní správu; ekonomiku; úsek práce se čtenářem a bibliograficko-informační služba; metodické řízení.

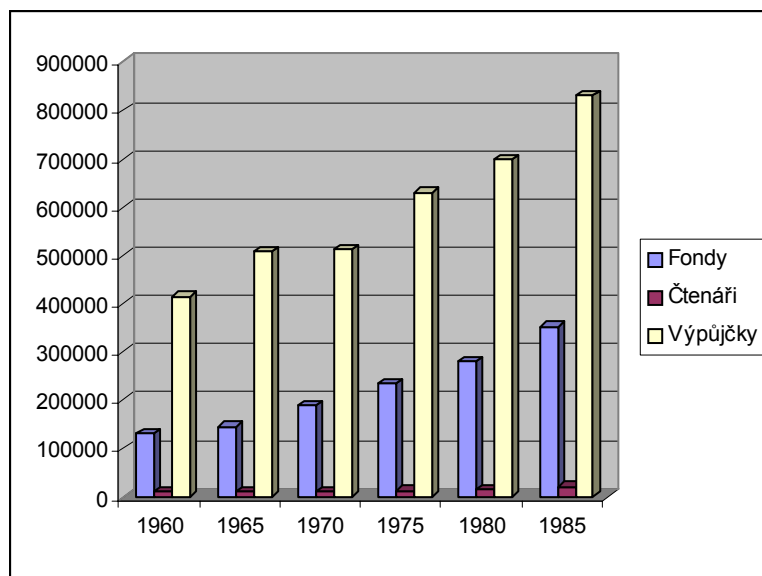
Knihovní fond byl aktualizován a naučná literatura byla rozdělena podle Mezinárodního (základního) desetinného třídění. Ve 26 spravovaných knihovnách byl již budován jmenný katalog při využití ústřední katalogizace.

4. května 1981 byla otevřena Obvodní knihovna na Jižních Svazích, která vznikla z důvodů rozrůstajícího se sídliště Jižní Svahy. Půjčovalo se zde jedenkrát týdně. Obvodní knihovna vznikla z pobočky, která měla 200 čtenářů a 2.800 svazků a přes 10.000 výpůjček za rok [5].

Otevření nové obvodní knihovny předcházela rozsáhlá příprava. Adjustace převáděného knižního fondu z jednotlivých oddělení okresní knihovny, ale i nákup nových děl. Knihovna byla rozdělena na oddělení pro dospělé čtenáře, oddělení dětské, sálek pro větší akce, sklad, kancelář a šatnu. Původní knihovní fond tedy byl rozšířen o nové, ale i převedené knihy a čítal 15.000 svazků v den otevření knihovny. V každém oddělení byly katalogy jmenné, systematické a názvové. V roce 1982 se stala tato obvodní knihovna knihovnou střediskovou a převzala do své péče 18 místních lidových knihoven. Pro ně zařizovala akvizici, evidenci, adjustaci nového knihovního fondu a v neposlední řadě pomáhala budovat katalogy pro tyto místní lidové knihovny. Činnost OKG je shrnuta v tabulce č. 6 a grafu č. 4 [13].

Rok	Fondy	Čtenáři	Výpůjčky
1960	129804	9823	414331
1961	144121	9566	454547
1962	151108	11630	490568
1963	157000	12269	491223
1964	158424	12213	471657
1965	145127	11725	506877
1966	154454	12063	517247
1967	162171	12099	498367
1968	168480	11924	476399
1969	175000	11765	479200
1970	188774	11487	511761
1971	196885	11469	561221
1972	204884	11345	577491
1973	215165	12056	588755
1974	226704	12245	613232
1975	235136	12472	629901
1976	246918	13567	647447
1977	270484	14426	620574
1978	280296	14630	670864
1979	292982	14127	654751
1980	279264	15093	697323
1981	297169	16507	724240
1982	313236	17094	709200
1983	319078	17437	729156
1984	336911	20250	780720
1985	352300	20700	832408
1986	363756	21708	838306
1987	375791	21759	848207
1988	386044	21830	859524
1989	394794	19386	787045

Tabulka č. 6 – Činnost okresní knihovny v Gottwaldově (včetně poboček) [4; autor].

Graf č. 4 – Činnost OKG (včetně poboček) 1960-1985 [autor].

Byl postupně zpracováván fond gramofonových desek a zpřístupněn tehdejší starší fond hudebnin. V oddělení pro dospělé čtenáře se prohloubila práce s regionální literaturou, zajišťovaly se besedy se spisovateli, ale také přibývalo spolupráce okresní knihovny se středisky VTEI velkých závodů okresu [5].

Pro děti a mládež se organizovaly besedy, exkurze a lekce základů informovanosti v rámci systémů „Mládež a kultura“. Proběhla i II. Čtenářská konference na téma „Literatura v boji proti fašismu“ [12].

V roce 1981 bylo oddělení politické literatury rozšířeno, tím že bylo vybudováno 20 studijních míst a otevřeno bylo 40 hodin týdně. Mělo k dispozici svůj vlastní sklad, studovnu a oddělení. Začala se také budovat studovna, která byla architektonicky řešena jako velká příruční knihovna. Byly zde knihy nejen ze společenských věd, ale i veškeré dostupné encyklopedie a slovníky. (V roce 1984 čítal fond studovny přibližně 13.000 svazků.).

Téhož roku (1981) byla v červenci otevřena v nových prostorách čítárna a všeobecná studovna OKG. Přestěhování studovny bylo nutně spojeno s novým roztríděním celého knižního fondu podle skupin MDT. Všechny knihy byly nově označeny a většina zabalena do fólie.

Okresní knihovna, jako základní organizační článek jednotné soustavy knihoven, byla pověřena metodickou činností, byl budován centrální bibliograficko-informační systém kartoték a materiálů z oblasti společenských věd [14].

V roce 1988 bylo v okrese Gottwaldov 425 knihoven. Byly to knihovny technické, zemědělské, školní, zdravotní, muzejní, archivní a galerijní, odborové a veřejné. Byly koordinovány radou pro jednotnou soustavu knihoven (JSK). Působili v nich zástupci řídicích a metodických útvarů jednotlivých sítí knihoven v okrese a zástupci útvarů VTEI (např. národní podnik Svit, Rudý říjen aj.).

Okresní knihovna v Gottwaldově byla metodickým a koordinačním, bibliograficko-informačním centrem jednotné soustavy knihoven. Spolupracovala s odborovými a školními knihovnami. Zabezpečovala výchovu dětí k práci s informacemi. Podílela se na řadě akcí v rámci systému „Mládež a kultura“, následně pak naplňování Programu uceleného systému společenského ovlivňování využívání volného času dětí a dospívající mládeže“ [5].

Samozřejmě spolupracovala i s knihovnami dalších kulturních institucí při využívání jejich specializovaných katalogů (Oblastní galerie výtvarného umění, Oblastní muzeum jihovýchodní Moravy v Gottwaldově).

Kontakty se sítí zemědělských knihoven byly navázány v rámci útvaru VTEI zemědělství. Byl také vydán okresní adresář knihoven a útvaru VTEI, který zpracovala rada JSK, stejně jako literární průvodce okresu Gottwaldov.

Ze spolupráce knihoven JSK vyplynula nutnost otevřít samostatné oddělení technické a přírodovědecké literatury v okresní knihovně Gottwaldov, které by svým způsobem fungovalo jako vědecká knihovna v tomto okrese [16].

V orientaci čtenářům pomáhaly katalogy, doporučující bibliografie. Dále měli k dispozici příruční knihovnu, kartotéku Dokumentačního přehledu ČTK, kartotéku ilustrátorů, kartotéku BIS aj.

V roce 1983 byly prostory studovny a čítárny dvojnásobně rozšířeny. Místnosti byly rozděleny na čítárnu denního tisku, časopisů našich i zahraničních. Ve všech částech studovny a čítárny bylo zmodernizováno knihovnické zařízení.

Velkým úspěchem bylo vybudování oddělení hudby a umění v roce 1985 se šesti místy pro individuální poslech a s 30 místy pro kolektivní akce. Program kulturně výchovných pořadů oddělení hudby a umění se stal součástí nabídkového listu systému Mládež a kultura. Byla navázána úzká spolupráce se všemi typy škol v okrese Gottwaldov a těm se potom poskytovaly besedy s hudební tematikou. Byla budována také další hudební oddělení v obvodních knihovnách a městských knihovnách okresu. Hudební oddělení, které bylo definitivně otevřeno v roce

1985, bylo vybaveno gramofonovým přístrojem a dvěma kazetovými magnetofony i novým funkčním nábytkem.

V roce 1987 bylo zorganizováno 536 besed a přes 1.700 dalších kulturních akcí a výstavek knih. Knihovna měla tato specializovaná oddělení: oddělení pro dospělé čtenáře, oddělení politické literatury, oddělení pro děti, oddělení pro mládež od 15-18 let, oddělení hudby a umění, studovna a čítárna, oddělení doplňování a zpracování knihovního fondu. Na území okresu byly tři obvodní knihovny, které vyvíjely vlastní činnost a zároveň doplňovaly činnost ústřední knihovny.

Ve vědecko-informační práci se OKG zaměřovala na zkvalitnění a prohloubení bibliograficko-informační služby. Na základě široce zpracované koncepce budování oddělení technické literatury a přírodních věd byly zahájeny stavební úpravy příslušných prostor. Byl připravován knihovní fond a bibliograficko-informační aparát, předmětový katalog technické a přírodovědné literatury. Dále potom kartotéka analytického rozpisu článků z technické literatury a personální kartotéka významných osobností a vynálezců z oboru techniky a přírodních věd [5].

Také v oddělení pro děti a mládež byl rozšířen a nově označen knižní fond z technických a přírodovědných oborů. Byly vedeny besedy s žáky základních a středních škol a středních odborných učilišť o práci s informacemi nejen v okresní knihovně, ale i v dalších knihovnách okresu. Bylo také vytvořeno středisko regionální literatury s centrálními regionálními katalogy a kartotékami. Ve spolupráci knihoven jednotné soustavy okresu Gottwaldov, ale i soustavy VTEI velkých závodů okresu, se připravovalo vydání Adresáře knihoven a pracovišť VTEI okresu Gottwaldov. Ten byl velkým pomocníkem pro meziknihovní výpůjční služby a výměnu informací.

Oddělení pro děti a mládež v okresní knihovně a jejich obvodních knihovnách vykazovalo značnou činnost. Vedlo děti k samostatné práci s knihou, dovednosti orientovat se v informacích. Kulturně výchovná činnost knihoven byla velmi bohatá, ročně připravovaly kolem 500 besed. Témata besed vycházela z tehdejších potřeb československé výchovně vzdělávací soustavy a tudíž jako doplněk k vyučování na základních školách. Tyto besedy byly součástí nabídky knihovny v rámci systému Mládež a kultura. Každoročně byly připravovány soutěže pro mladé čtenáře. Při tomto oddělení pracoval Klub mladých čtenářů,

který se každoročně umístil mezi deseti nejlepšími kluby z celé republiky v soutěži nakladatelství Albatros.

V této době byly součástí knihovny dvě studovny a velká čítárna, ve které bylo čtenářům k dispozici přes 400 titulů novin a časopisů našich i zahraničních. Oddělení pro doplňování a zpracování knihovních fondů zpracovávalo ročně přes 16.000 nových knih, a to do všech katalogů: jmenného, názvového, systematického a předmětového. V oddělení bylo také soustředěno veškeré vyřazování starých a opotřebovaných knih. Součástí oddělení byla i knihařská dílna, kde se vázaly staré, ale i nové brožované knihy [17].

Rok 1988 byl pro Okresní knihovnu v Gottwaldově ve znamení oprav. Budova, ve které byly problémy s přetížením stropů, ale i s pronikající vlhkostí do zdiva vedly k tomu, že v období od prosince 1987 až do října 1988 byla pro veřejnost uzavřena, mimo oddělení pro děti a mládež. Dále probíhala ediční činnost, která v tomto roce se podílela, či přímo vydala 14 publikací a materiálů.

V polovině roku 1989 bylo započato s přípravou nové koncepce oddělení společenských věd, která se budovala z bývalého oddělení politické literatury. Listopadové události tohoto roku si vyžádaly urychlené řešení. Knihovna se nevyhnula jistému provizoriu, ale to bylo velmi dobře využito k seznámení čtenářů s tzv. literaturou zvláštních fondů. Dobudování oddělení společenských věd bylo úkolem pro následující léta. V rámci ediční činnosti bylo vydáno 13 materiálů.

Zvláštní fondy (viz následující kapitola) představovaly cca 10.000 svazků, které bylo třeba vybalit z beden, přeštítkovat, vyvětrat a dát do půjčovny, eventuelně rozvést na pobočky. Byla to hlavně literatura vyřazená v 70. letech z ideologických důvodů.

V tomto roce byl také dobudován okresní systém veřejných knihoven, který byl dokončen k 30. 6. 1989. Okresní knihovna se stala centrem knihovnických, bibliografických a informačních služeb. Spolu s ostatními městskými a místními lidovými knihovnami tvořila ucelený systém, účelně propojující knihovnickou činnost. Se všemi národními výbory okresu byla uzavřena dohoda o zabezpečení knihovnických služeb v obci, jejíž součástí byla smlouva o sdružení finančních prostředků. Okresní knihovna rozšířila bibliograficko-informační aparát, bylo otevřeno nové oddělení technické literatury a přírodních věd [5].

4.4 Charakteristika jednotné soustavy knihoven

V období budování jednotné soustavy knihoven bylo posláním knihoven, jakožto důležitého a účinného masového činitele socialistické výchovy, přispívat k všestrannému vzdělání pracujících v duchu vědeckého světového názoru. Dalším úkolem bylo pomáhat při zvyšování jejich politické, kulturní a odborné úrovně, zvláště pak přispívat k rozvoji vědy a techniky, k šíření jejich poznatků a poskytovat pomoc při řešení politických, hospodářských úkolů a při rozvíjení tvůrčí iniciativy lidu v boji za vítězství socialismu.

Tyto úkoly zajišťovala jednotná soustava knihoven, kterou tvořily knihovny zřizované, ale také řízené ústředními úřady, národními výbory a jinými státními orgány, orgány společenských organizací sdružených v Národní frontě, jednotnými zemědělskými družstvy, hospodářskými a rozpočtovými organizacemi, vědeckými a kulturními institucemi, ať již byly tyto knihovny organizačně samostatnými zařízeními (ústavy), nebo složkami jiných zařízení.

Knihovny účelně a v souladu se svými úkoly shromažďovaly potřebnou literaturu, cílevědomě ji šířily mezi obyvatelstvem, prováděly masovou práci s knihou mezi čtenáři. Poskytovaly čtenářům soustavnou a všestrannou pomoc při výběru a získávání literatury, aby každému občanu bylo umožněno vypůjčit si potřebnou knihu z kterékoli veřejně přístupné knihovny jednotné soustavy.

Aby zlepšily a prohloubily služby čtenářům, knihovny jednotné soustavy byly povinny půjčit a obstarat na požádání jednotlivé knihy, časopisy a jiné sbírkové materiály nebo jejich soubory kterékoli jiné knihovně jednotné soustavy (meziknihovní výpůjční služba), pokud tomu nebránily zvláštní důvody.

Kde se to jevílo účelné, spolupracují popř. poskytovaly si vzájemně pomoc při doplňování knihovních sbírek, při nákupu nebo výměně literatury, dále v bibliografické a informační činnosti, v otázkách metodických, při dovozu literatury ze zahraničí a při propagaci literatury. Měly přednostní právo při získávání knih, časopisů a jiných sbírkových materiálů.

Pro zlepšení koordinace činnosti a jejich dalšího rozvoje byly knihovny jednotné soustavy povinny přihlásit se do evidence u výkonného orgánu příslušného okresního národního výboru. Pokud byly knihovny organizační

složkou jiných zařízení (ústavů), přihlašovaly je do evidence tato zařízení (ústavy).

Lidové knihovny (místní, okresní, krajské) byly základem jednotné soustavy, neboť tvořily nejrozsáhlejší síť knihoven sloužících všemu obyvatelstvu a staly se v obvodu své působnosti, zvláště pokud šlo o knihovny okresní a krajské, středisky metodické, bibliografické informační a meziknihovní výpůjční služby pro všechny knihovny jednotné soustavy, pokud takovou pomoc a službu potřebovaly [18].

5 CESTA OD OKRESNÍ KNIHOVNY ZLÍN AŽ PO KRAJSKOU KNIHOVNU F. BARTOŠE VE ZLÍNĚ (1990-2001)

5.1 Období 1990-1995

Začátek roku 1990 probíhal ve znamení rychlého návratu literatury z tzv. „zvláštních fondů prohibiční literatury“ do fondu nejen veřejných knihoven, nýbrž i knihoven ostatních sítí. Čtenáři byli seznamováni s díly nejen těchto autorů, ale i s díly vydanými v exilu a samizdatu.

Dále bylo reorganizováno oddělení politických věd a vzniklo oddělení společenských věd, organizačně začleněné k 1. 7. 1990 do oddělení pro dospělé čtenáře. Toto oddělení vytvořilo spolu s oddělením literatury z oblasti technických a přírodních věd vhodné studijní podmínky pro uživatele knihovny. Souběžně s tím byla ustanovena nová funkce samostatného bibliografa a informačního pracovníka. Tento byl přijat k 1. 7. 1990 na půl úvazku a koordinoval BIS ve všech odděleních okresní knihovny, dále zodpovídal náročné dotazy pro všechna oddělení knihovny a metodicky působil v síti veřejných knihoven okresu.

Náročná práce samozřejmě byla při uplatnění nového systematického třídění u naučné literatury. Knihy nakoupené v tomto roce byly již zpracovávány podle nových tabulek MDT, upustilo se od Tropovského modifikace. Největší změny se týkaly skupiny 0-3. Systematický katalog Okresní knihovny byl uzavřen a postupně přepracováván. Veškeré katalogy i kartotéky byly uzavřeny rokem 1989, nové řazení podle MDT bylo zavedeno od roku následujícího.

Byla prováděna celková redakce všech katalogů a kartoték v knihovně, v oddělení pro děti bylo zahájeno budování kartotéky jednotlivých ilustrátorů dětských knih (kartotéka ilustrátorů dosud budovaná z materiálů nakladatelství Albatros se jevila nedostačující).

Byly uskutečněny první kroky při zavádění automatizace knihovnických, ale také neknihovnických agend. Počítač byl instalován v srpnu 1990, před tím ovšem byly proškoleny pracovnice pro obsluhu počítače. V OKZ bylo zavedena automatizace některých neknihovnických agend, v oblasti knihovnické práce byl

zaveden do počítače MAKS (Modulární knihovnický automatizovaný systém) vypracovaný NK Praha.

Obvodní knihovny Družba a Jižní Svahy měly před sebou podobný úkol. Musely reorganizovat sklady v důsledku vyřazení literatury pro ztrátu jejich funkčních vlastností a věnovat se „zvláštním fondům“.

V ústřední knihovně došlo k rozšíření prostorových podmínek a tím k vytvoření předpokladu pro rozsáhlou reorganizaci skladů, která umožnila rozšíření kapacity studovny a volného výběru krásné literatury v oddělení pro dospělé čtenáře.

Veškerá činnost knihovny se ubírala směrem společenských změn. Např. knihovna vydala publikace na pomoc činnosti týkající se tzv. prohibiční literatury a práce s ní. Roku 1990 vydala knihovna celkem 8 publikací (viz tabulka č.8). V první polovině roku byli čtenáři okresní knihovny seznámeni s osobnostmi a díly spisovatelů, kteří v uplynulých 20 letech neměli možnost u nás publikovat. Další témata byla zaměřena na oblast ekologie, estetické výchovy aj. [19].

V r. 1991 bylo přikročeno k postupnému přechodu z klasického zápisu nových knih na automatizovaný a na využití počítače při připravované revizi knihovního fondu v oddělení pro mládež.

Tohoto roku byly zavedeny čtenářské poplatky za základní služby (dospělí 20,- Kčs; děti 5,- Kčs; mládež 10,- Kčs; důchodci a nezaměstnaní 10,- Kčs za rok). Toto nepopulární opatření se setkalo většinou s pochopením ze strany čtenářů a pomohlo tak alespoň částečně pokrýt zvýšené finanční náklady. Tohoto roku také byly dokončeny rozsáhlé stavební úpravy na budově knihovny.

Knihovna se snažila o zkvalitnění služeb svým uživatelům a otevřela v atriu knihovny letní čítárnu. Rok 1991 byl také nazván „rokem automatizace“ a to jak v oblasti knihovnické, tak i neknihovnické agendy. Byl zakoupen počítač 386 SX s 100 MB paměti a lisovací strojek na laminaci čtenářských legitimací s čárovým kódem. V ekonomickém úseku byl počítač již využíván v účetnictví, inventarizaci apod. Při knihovnické činnosti došlo k zavádění automatizace do půjčovního procesu s využitím čárového kódu. Byl připraven výměnný formát pro zápis knih do přírůstkového seznamu a seznamu úbytku knižního fondu pomocí počítače. Dále potom k vytvoření revizního katalogu v oddělení pro děti.

Akvizice knihovního fondu byla ztížena rozpadem Knižního velkoobchodu. Nákupy literatury se realizovaly v knihkupectví Archa, Naše

vojsko, v knihkupectví Sv. Nováčkové či Melantrichu. Souběžně s tím se literatura objednávala přímo z nakladatelství.

Byla také zahájena revize knižního fondu knihovny. Knižní fond byl revidován v oddělení pro děti (20.000 svazků). Při probíhající revizi byl fond tohoto oddělení uložen do počítače a knihy byly označeny čárovým kódem.

Ve všech odděleních probíhala rozsáhlá aktualizace knihovního fondu, zvláště knihy vydané do roku 1960 se roztřídily, vyřadily se duplicitní, zastaralé a opotřebované tituly. Vyřazené knihy se pravidelně nabízely v prodeji široké veřejnosti.

Knihovna se snažila upozornit na změny ve společnosti také svojí kulturní činností. Byla např. vyhlášena soutěž „Život slov“ jako součást výchovy k práci s informacemi. V městských knihovnách se věnovala pozornost především regionální literatuře, besedy byly zaměřeny na propagaci autorů exilové a samizdatové literatury. V samotné okresní knihovně, jejich pobočkách i městských knihovnách celoročně probíhaly besedy na téma „Výchova k práci s informacemi“. Byly uspořádány také výstavy k různým kulturním výročím, dále potom výstavy novinek z oblasti naučné literatury, časopiseckých a novinových článků, zejména z oblasti literatury [20].

V roce 1992 se uskutečnila řada staveních úprav, jejichž výsledkem byly rozšířené prostory v oddělení pro dospělé čtenáře. Nově zřízena menší čítárna v rámci tohoto oddělení ulehčila velmi zatížené studovně a čítárně, která se nacházela v přízemí budovy. Současně byl přebudován celý systém skladů v okresní knihovně a přestěhovalo se cca 150.000 svazků.

Knihovna samozřejmě pokračovala ve své kulturní činnosti – byla zorganizována řada besed pro dětské čtenáře („V říši fantazie“ či „Hrajeme si s knihami“ aj.), pro dospělé čtenáře (např. beseda s Jindřiškou Smetanovou). Pozornost byla věnována i starým a zdravotně postiženým občanům. Pravidelné besedy se organizovaly i pro žáky zvláštních škol. Pro Handicap klub a Dům naděje v Nedašově Lhotě byly připraveny soubory vyřazených knih z obvodních knihoven (okolo 600 sv.).

V tomto roce byla zavedena nová služba – půjčování MG kazet a CD desek absenčně za poplatek mimo budovu. Byla uzavřena smlouva s OSA (Ochranný svaz autorů) a INTERGRAM (Ochranný svaz interpretů a výrobců zvukových nosičů) [21].

Roku 1993 se podařilo konečně dokončit rozsáhlou opravu a rekonstrukci nejen hlavní budovy, ale i jejích provozů. Budova od tohoto roku již celá kompletně sloužila uživatelům knihovny (viz obrázek č. 5).

Obrázek č. 5 – Budova knihovny [archiv KKFB].

Došlo k další automatizaci knihovnických procesů. Podařilo se vybudovat počítačovou síť v OKZ, zahájit automatizované půjčování knihovního fondu pomocí čarového kódu v oddělení pro mládež. Systém byl rozšířen o možnosti rezervační služby a vyhledávání titulů podle klíčových slov. Došlo k uložení 35.000 svazků knih z oddělení pro dospělé do počítače a tím byl vytvářen revizní katalog. Zahájil se zápis nových knih do počítače a tím se vytvářel přírůstkový seznam.

Celkem bylo v OKZ koncem roku 1993 (celkem) 12 počítačů. Oddělení pro dospělé byly k dispozici 2 počítače, v oddělení pro děti a mládež mělo také 2 počítače. Oddělení doplňování a zpracování knihovního fondu mělo přiděleno 4 počítače a dále potom ekonomické oddělení, tiskárna, metodické oddělení a server.

Software knihovny byl tvořen programy T602 a M602, knihovnickými programy CD ISIS-MAKS, AVS, ekonomickými programy pro účetnictví a mzdy, nakonec doplněn programem VLAKY na vyhledávání v jízdním řádu.

Byly rozšířeny provozní hodiny ve studovně a čítárně a zahájil se sobotní provoz (9-12 hod.). Pokračovalo se v organizaci kulturních besed a výstavek [22].

Roku 1994 byla zahájena automatizace nejen v obvodních knihovnách, ale i ostatních městských knihovnách (Slavičín, Broumov, Vizovice, Luhačovice, Otrokovice). Ve všech odděleních se dokončila nárazová aktualizace knihovního fondu. Zastaralé knihy byly vyřazeny a dány do prodeje. V oddělení pro dospělé pokračovala revize knihovního fondu. Zápisem do počítače bylo zrevidováno 15.000 knih. Naučná literatura se vkládala včetně klíčových slov. Byla sjednocena tvorba klíčových slov jak u beletrie, tak u naučné literatury.

Rok 1994 byl věnován pomoci tělesně postiženým občanům, tzn. aby knihovna jakožto veřejná instituce sloužila všem bez ohledu na zdravotní stav. Podařilo se to za pomoci Okresního úřadu Zlín, Úřadu města Zlína a fondu Bariéry.

Opět byly uspořádány kulturní akce pro veřejnost v rámci všech oddělení OKZ i jejích obvodních knihoven. V oddělení společenských věd se přestěhoval knihovní fond v návaznosti na jednotlivé skupiny MDT. Nově byla uložena regionální literatura z důvodů větší bezpečnosti nenahraditelného fondu. V oddělení byly přepracovány skupiny MDT podle nových znaků (speciální pedagogika, obchod). Toto oddělení také vkládalo do počítače časopisecké a novinové články na žádaná témata, byl využíván CD ROM s časopiseckými články (ANL) a Českou národní bibliografií (ČNB).

V oddělení pro děti a mládež byl již výpůjční proces plně automatizován, neboť se dořešily záležitosti týkající se evidence čtenářů, záznamu statistiky prezenčních výpůjček, kontrola a zápis upomínek.

V hudebním oddělení se začalo s nákupem magnetofonových kazet, aby mohla být otevřena knihovna pro nevidomé a slabozraké občany. Knihovna plánovala otevření této knihovny ve spolupráci s Uníí pro nevidomé a slabozraké na rok 1995.

Propagace besed, akcí i celkové práce OKZ proběhla v regionálním tisku a rozhlase. Katalogizační záznamy si knihovna vytvářela sama. Katalogizační lístky se množily na Robotronu. V roce 1994 byl dle požadavků OKZ přepracován program ISIS/MAKS na zpracování knihovního fondu. Postupně se vytvářel rejstřík klíčových slov.

Doplňoval se katalog poboček, generální katalog a prováděla se i jeho revize. Průběžně se pokračovalo v opravách MDT, zejména v tematických skupinách 1 a 3. Rozšířil se systematický katalog. Pro novou literaturu (naučnou i beletrii) se vytvářela předmětová hesla, klíčová slova a MDT [23].

V únoru 1995 byla dána do provozu šikmá schodišťová plošina pro imobilní občany a v listopadu téhož roku byla otevřena v hudebním oddělení knihovny knihovna zvukových knih pro nevidomé a slabozraké občany. Zvukové knihy se doplňovaly podle seznamů nově vycházejících titulů v Knihovně a tiskárně K. E. Macana v Praze.

Hudební oddělení dostalo také počítač. Začaly se zpracovávat magnetofonové kazety obsahujících zvukové knihy pro nově otevřenou zvukovou knihovnu, která se stala součástí hudebního oddělení. Zvuková knihovna pro nevidomé a slabozraké občany byla otevřena jednou týdně ve středu (od 9 do 11 hodin). Do databáze bylo vloženo celkem 561 MG kazet, obsahujících cca 70 titulů knih.

V rámci individuální práce s dětským čtenářem byla věnována zvláštní péče dyslektikům, dětem s kombinovanými vadami a dětem ze zvláštních škol. Pro mateřskou školu pro zrakově postižené děti a pro Domov pro mentálně postižené „Naděje“ byly zorganizovány informační besedy o nabídce oddělení pro děti a mládež a ukázky práce s počítačem v oddělení. Besedy a exkurze byly pořádány ovšem i pro širokou veřejnost. (Proběhlo celkem 80 akcí.)

Propagace knihovny probíhala prostřednictvím denního tisku, rozhlasu a ostatních médií. Knihovna sama organizovala výstavy knih a propagačních materiálů k významným kulturním událostem a výročím.

Přistoupilo se k nezbytnému retrospektivnímu zpracování naučné literatury. Zpracování se týkalo matematických a přírodních věd umístěných ve volném výběru oddělení pro dospělé čtenáře. Do čítárny a studovny OKZ byl dán počítač. Součástí databáze se stala evidence periodik docházejících do knihovny.

V oddělení pro děti a mládež, oddělení pro dospělé čtenáře i čítárně a studovně se do čtenářských počítačů instalovaly databáze pro využití v informační činnosti knihovny. Byly to: ANAL (databáze časopiseckých článků České národní bibliografie), ASPI (právnícké informace, Sbírký zákonů), TILIA (databáze podnikatelů), ON LINE (katalog knihovního fondu Okresní knihovny ve Zlíně) a jiné. Všechny tyto databáze byly postupně pořizovány na CD-ROM,

aby mohly být využity na všech počítačích. Byl zakoupen 1000 MB disk pro SERVER a program Windows pro práci v síti.

Ve spolupráci s firmou PC PLUS byl vyroben první vlastní CD-ROM knihovního fondu OKZ, který měl být k dispozici nejen čtenářům v ústřední knihovně, nýbrž i v obvodních knihovnách a městských knihovnách okresu. Tímto byla vytvořena bezpečnostní kopie databáze knihovního fondu ukládaného za 4 roky [24].

5.2 Proč knihovna Františka Bartoše?

Od 1. 1. 1996 nese knihovna ve svém názvu jméno Františka Bartoše. Od tohoto data se nazývala **Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně**.

František Bartoš se narodil 16. 3. 1837 v Mladcové u Zlína. Je jednou z nejvýznamnějších osobností zlínského kulturního života druhé poloviny 19. století. V této době ovlivnil svým všestranným dílem rozvoj celého národního života na Moravě. Byl bytostně spjat s ideami národního obrození a jejich realizaci věnoval všechny své síly. Byl to vynikající pedagog, etnograf, folklorista i dialektolog. Jeho hlavní myšlenkou bylo všestranně upevňovat a rozvíjet národní uvědomění, kulturu a vzdělání [25].

Základního vzdělání se mu dostalo v obci Mladcová u Zlína. Posléze šel na gymnázium do Olomouce a na univerzitu do Vídně. Později sám vychoval řadu vynikajících osobností (Jana Herbena, Františka Bílého aj.), které hrály významnou úlohu v kulturním a společenském životě našeho národa.

Mladcová a rodný kraj mu byly vždycky blízké. **Písně Z Mladcové** otvírají jeho první Sbíрку moravských lidových písní. První jeho národopisná monografie je věnována Zlínsku. Domů se vracel každý rok.

Vydal více než desítku učebnic a příruček, které výrazně pozvedly úroveň výuky českého jazyka a literatury na středních školách (např. Malá slovesnost, Rukověť správné češtiny). Vedle svých pedagogických povinností a vědecké práce se účastnil i společenského a kulturního dění v Brně. Byl zakládajícím členem Ústřední Matice školské, ředitelem a protektorem ústavů Vesny, ale také několik let redigoval Časopis Matice Moravské [26].

Dnes je široké veřejnosti znám hlavně jako etnograf, dialektolog a folklorista. V poslední a největší ze tří jeho sbírek lidových moravských písní je jich zachyceno více než dva tisíce. Tuto sbírku vydal ve spolupráci s Leošem Janáčkem a za přispění mnoha sběratelů z řad venkovské inteligence, zejména učitelů a kněží. Dodnes jedinečným dílem je jeho výborná sbírka dětského folklóru Naše děti. Dětem věnoval i svoji poslední sbírku, jejíž vydání se již nedožil: Kytice z lidového básnictva.

Dále také publikoval díla v oblasti národopisné. Ve svých národopisných monografiích popisuje způsob života a kulturu venkovského lidu na Zlínsku, Valašsku, Moravských Kopicích a Podluží. Věhlas ve slovanském vědeckém světě získal díky dílu Dialektologie moravská. Tomuto dílu byla udělena cena Akademie nauk v Petrohradě.

Mnoho děl, která František Bartoš vydal, je dnes již pouze dobovým dokumentem. Ale přesto část jeho díla patří k živému národnímu dědictví.

Knihovna ve Zlíně nese ve svém názvu jeho jméno od 1. ledna 1996. K tomuto datu byl změněn její název z Okresní knihovny ve Zlíně na Knihovnu Františka Bartoše. Volba této osobnosti byla logická, neboť byl prvním čestným členem čtenářského spolku ve Zlíně. Knihovna, jejíž snahou bylo navázat na bohaté tradice práce s literaturou v regionu, chtěla vše ještě zdůraznit výběrem osobnosti do svého názvu.

Byla to zásluha tehdejší ředitelky knihovny paní Stanislavy Čechové. Prosazení této myšlenky nebylo jednoduché. Ovšem Krajská knihovna, která vznikla ve Zlíně k 1. lednu 2002, jméno Františka Bartoše bez váhání převzala.

V roce 2006 si připomněli obyvatelé Zlína 100 let od jeho úmrtí. Krajská knihovna ve spolupráci s Muzeem jihovýchodní Moravy ve Zlíně, konkrétně jeho Studijně-dokumentačním střediskem Františka Bartoše, se spojily především ve vydávání jeho díla v Edici Zlínský kraj. Postupně byly vydány reprinty těchto prací: Nové národní písně moravské s nápěvy do textu vřaděnými (2003), Lid a národ (2003), Naše děti (2005), Moravský lid (2006), Kytice: z lidového básnictva našim dětem uvil František Bartoš (2006).

Vyvrcholením spolupráce obou institucí se stal v roce 2006 projekt Rok Františka Bartoše ve Zlíně. Nad projektem převzali záštitu hejtman Zlínského kraje Libor Lukáš a tehdejší primátor města Zlína Tomáš Úlehla [27].

5.3 OBDOBÍ 1996-2001

Od 1.1. 1996 byl uveden do provozu program pro evidenci periodik ve studovně. Byl zaveden denní zápis periodik a zlepšena evidence uchovaných periodik. V červnu byla zprovozněna síťová verze, s tím, že do aktuální, centrální evidence mohla nahlížet všechna oddělení knihovny.

Dalším pokrokem v automatizaci knihovny bylo zavedení databáze článků z regionálního tisku. Pracovalo se také na databázi hudebního oddělení. Retrospektivní vkládání knih do počítače čítalo 6500 svazků, hlavně z tématického okruhu sportu, zemědělství a cestopisů.

Dne 12. 4. 1996 byla zrušena Obvodní knihovna Družba z důvodů vysokého nájmu. Fond čítající 25.000 svazků byl roztržěn a přibližně 1/3 fondu (nejžádanější tituly a příruční knihovna) měla tvořit základ nové knihovny. V tomto roce uplynulo také 90 let od smrti Františka Bartoše. Knihovna proto věnovala náležitou péči seznámení široké veřejnosti s životem a působením této regionální osobnosti [28].

V roce 1997 se knihovna připojila na internet, prostřednictvím VUT-FT ve Zlíně, umožnil to grant MK ČR. Povodňová kalamita se nevyhnula bohužel ani knihovně. Obvodní knihovna na Jižních Svazích, ačkoliv se tehdy jednalo o nejvýše položenou knihovnu, byla zaplavena spodní vodou. Postižen byl celý suterén, kde bylo umístěno oddělení pro děti a sklady. Práce na odstraňování škod byly náročné. V druhé polovině tohoto roku byla otevřena pobočka na Mokré.

Městskou působnost vykonávala KFBZ spolu se dvěma obvodními knihovnami a 16 pobočkami v rámci města Zlína. V oddělení pro dospělé bylo postupně vytvářeno centrum informačních a bibliografických služeb. Centrum bylo vybaveno dvěma multimediálními počítači. Dlouhodobě budovaný bibliografický aparát a bohatá příruční knihovna se staly dobrým informačním základem pro oddělení pro dospělé čtenáře. Toto oddělení poskytovalo informace o neziskovém sektoru a při tom spolupracovalo s Informačním centrem nadací v Praze.

Zvuková knihovna začala spolupracovat na vydávání Informačního magazínu – oblastního zvukového měsíčníku pro zrakově postižené. V roce 1997

bylo vydáno 11 čísel. Každé vydání obsahovalo zprávu ze zvukové knihovny a na konci čísla se pravidelně zařazovala ukázka z nových kazet.

Zvláštní péče se v oddělení pro děti a mládež věnovala dětem s kombinovanými vadami, dyslektickým dětem a dětem ze zvláštních škol. Pro rodiče dyslektických dětí připravily pracovnice oddělení seznam vhodné odborné literatury.

Byly pořádány akce pro veřejnost, besedy a exkurze pro děti z mateřských, základních a středních škol. Pro školy se speciálním zaměřením bylo uspořádáno 26 besed. Důraz se kladl na systematickou výchovu k práci s informacemi.

V oblasti propagace knihovny, která se v devadesátých letech stávala čím dál důležitější, opět pomohla média. Příležitost pro propagaci knihovny se našla v rámci Týdne knihoven. Byly připraveny internetové stránky o Knihovně Františka Bartoše ve Zlíně.

Nově byl vytvořen formát pro zápis multimediálních dokumentů na CD-ROM. Dokumenty se evidovaly v databázi audiovizuálních dokumentů. Pokračoval také zápis článků z regionálního tisku do databáze Zlínsko. Kromě přímého vyhledávání umožňovala tisk souběžné regionální bibliografie „Okres Zlín v roce..“

V oddělení pro dospělé čtenáře byl dokončen zápis naučné literatury ve volném výběru a zápis beletrie ve volném výběru i skladu. Byly provedeny opravy v nejstarší části databáze knihovního fondu, která obsahovala 16.000 neúplných záznamů. Doplněvala se klíčová slova, MDT, signatura a oddělení, kde měl každý titul lokaci.

V tomto roce se pracovalo na projektu „Připojení KFBZ na internet“, na základě kterého získala knihovna od Ministerstva kultury ČR dotaci ze státního rozpočtu ve výši 744.000 Kč. Investiční prostředky byly oproti původní smlouvě kráceny o 75.000 Kč. Ihned po obdržení smlouvy o přidělení dotace byly zahájeny přípravné práce na realizaci projektu. Bohužel prostředky knihovna obdržela až v listopadu 1997 a na uskutečnění poměrně rozsáhlé akce měla necelé dva měsíce.

Hlavní cíl spočíval v připojení KFBZ k síti internet prostřednictvím uzlu CESNET a k metropolitní síti ve Zlíně optickými vlákny a zřízení WWW serveru v KFBZ. Dále zvýšení průchodnosti stávající lokální počítačové sítě v KFBZ a rozložení zátěže CD-ROM serveru knihovny. Dalším cílem bylo připojení

KFBZ k síti internet a tím rozšíření nabídky informačních služeb uživatelům knihovny a v dalších oblastech činnosti knihovny.

V první fázi realizace tohoto projektu byl pořízen 3COM Switch Superstack 1000. Byl zakoupen další záložní zdroj s dostatečnou rezervou. Nový i stávající server byly připojeny na seitch přes downlink moduly technologií 100MBPs.

Knihovna se připojila k metropolitní optické síti optickým kabelem. Na základě uzavřené smlouvy s CESNETEM o poskytování internetových služeb, bylo zajištěno zřízení domény kfbz.cz. Dále se vytvořily WWW stránky o knihovně, které byly průběžně aktualizovány. S ohledem na krátkou dobu, kterou knihovna měla na realizaci tohoto projektu, a nedostatečným finančním prostředkům, nejenže nebylo možné realizovat vystavení knihovního fondu KFBZ na WWW serveru, ale ani uskutečnit plánovaný nákup nového knihovnického automatizovaného systému, jehož moduly by umožňovaly zpřístupnění fondu knihovny prostřednictvím internetu.

Byl zakoupen síťový operační systém Novell 4.11 IntranetWare pro 50 uživatelů, kde byly zabudovány všechny nutné funkce pro provoz internetu v prostředí počítačové sítě, ale také program Microsoft Front Page 98 pro návrh a údržbu WWW stránek [29].

Dovršil se proces připojení Knihovny F. Bartoše k síti internetu. Knihovna ve Zlíně byla připojena optickým kabelem prostřednictvím metropolitní sítě ve Zlíně, knihovny v Otrokovicích a Luhačovicích byly připojeny přes komutovanou linku. KKFB měla vlastní WWW server a na internetové adrese <http://www.kfbz.cz> pravidelně informovala o své činnosti, zajímavých informačních zdrojích a připravovaných akcích. V závěru roku 1998 byly vytvořeny technické a programové předpoklady pro zpřístupnění katalogu knihovny na internetu.

Ještě jedno důležité rozhodnutí padlo na konec roku 1998 a to o nákupu automatizovaného knihovnického systému KP-SYS. Jeho postupné zavádění umožnilo zpracování knihovního fondu podle platných mezinárodních standardů, zlepšení služeb čtenářům a vystavení katalogu knihovny na internetu.

Byla také uspořádána anketa zaměřena na průzkum čtenářských preferencí a využívání služeb knihovny, která proběhla na podzim. Patrná byla spokojenost čtenářů s obsluhou, ale objevila se také řada zajímavých námětů.

V roce 1998 byla nabídka informačních služeb rozšířena o databázi EPIS (Ekonomicko-právní informační servis). Byl rozšířen počet počítačových pracovišť pro čtenáře na 6 v oddělení pro dospělé čtenáře, 3 v oddělení pro děti a mládež, 1 v hudebním oddělení a 1 v čítárně. Uživatelé tedy měli ve všech odděleních knihovny k dispozici elektronický katalog knihovního fondu KFBZ, databázi článků z regionálního tisku Zlínsko, databázi periodik KFBZ, databázi České národní bibliografie a jízdní řády, v hudebním oddělení databázi audiovizuálních dokumentů.

Část počítačů umožňovala studium multimediálních dokumentů na CD-ROM a dva počítače sloužily čtenářům pro přístup na internet (v oddělení pro dospělé čtenáře a v oddělení pro mládež). V březnu a dubnu proběhl zkušební bezplatný provoz internetu.

I nadále pokračovala spolupráce s Informačním centrem nadací a jiných neziskových organizací v Praze. Zvláštní péče byla v oddělení pro děti věnována dětem s kombinovanými vadami, dyslektickým dětem a dětem ze zvláštních škol. Pro tyto děti byly připravovány speciální besedy i pomůcky. Ve větší míře se uplatňovaly různé loutky, maňásky a názorné pomůcky, díky nimž děti byly postupně aktivně zapojovány do programu, takže nezůstaly pouhými diváky a posluchači, ale stávaly se součástí těchto představení.

Zvuková knihovna jako každoročně spolupracovala na vydání 12 čísel zvukového dokumentu Informační magazín – oblastní zvukový měsíčník pro zrakově postižené.

Propagace knihovny proběhla opět prostřednictvím médií. Knihy se zapisovaly a katalogizovaly s využitím počítače v knihovnickém systému ISIS-MAKS. Pravidelně byl doplňován katalog poboček, nové katalogizační záznamy se řadily do generálního jmenného katalogu, a zároveň se prováděla jeho revize. Průběžně se prováděly opravy znaků MDT, hlavně v oddělení společenských věd. Do počítačové databáze se začal zpracovávat fond z příruční knihovny regionu.

Byla zvětšena kapacita paměti serveru pro zrychlení diskových operací a byl instalován hardware a software pro zálohování dat na serveru. Dále byl pořízen server s programovým vybavením MS Back Office, určený pro komunikaci – tj. vystavení katalogu fondu KFBZ na internetu a vzdálený přístup z okolních knihoven s cílem vzájemného přenosu dat a vytváření souborného katalogu.

V průběhu roku 1998 docházelo k pravidelné aktualizaci informačních zdrojů (ČNB, jízdní řady, EPIS). Byly zakoupeny nové tituly na CD-ROM včetně databáze Beletrie, která zahrnovala přes 3000 záznamů literárních děl s anotacemi. Nákup multimediálních titulů z velké části umožnila dotace z Kulturního fondu města Zlína.

V závěru roku byl pořízen komplexní knihovnický systém KP-SYS, který umožnil zpracování dat podle anglo-amerických pravidel (AACR2) ve formátu UNIMARC, vystavení katalogu knihovního fondu KFBZ na internetu a práci s autoritami [30].

V roce 1999 se instaloval nový knihovnický program KP-SYS a převáděly se všechny automatizované agendy. Úspěšně pokračovala automatizace v profesionálních knihovnách okresu. Vystavila se databáze KFBZ na internetu. Došlo k modemovému propojení veřejných profesionálních knihoven v rámci grantu Ministerstva kultury ČR.

Internet se stal běžným nástrojem poskytování informačních služeb, nejen v KFBZ, ale i městských knihovnách v Otrokovicích, Slavičíně a Luhačovicích. Urychlil komunikaci mezi knihovnami a prohloubil jejich vzájemnou spolupráci.

Jednou z činností, kterou se zabývalo oddělení pro dospělé čtenáře bylo soustředování a podrobné věcné zpracování regionální literatury. Pravidelně se prováděl analytický rozpis všech regionálních a dalších vybraných celostátních novin a časopisů do počítačové databáze, hlavně pak článků s regionální tematikou. Průběžně se doplňovala kartotéka regionálních osobností a bylo zahájeno budování podrobné databáze regionálních osobností v databázi autorit v KP-systému.

Oddělení pro děti a mládež se zaměřovalo na individuální práci s novými čtenáři. Tito pak byli seznamováni s uspořádáním knižního fondu ve volném výběru, jednotlivými katalogy knihovny, internetem, multimediálními encyklopediemi na CD-ROM a dalšími počítačovými programy. Zvláštní péče byla věnována dětem s kombinovanými vadami, dyslektickým dětem a dětem ze zvláštních škol. V oddělení pro mládež se soustředili na pomoc studentům maturitních ročníků při výběru materiálů k seminárním a závěrečným maturitním pracím.

Čtenáři z oddělení pro děti a mládež většinou procházeli systematickou výchovou k práci s informacemi. Lekce se organizovaly podle požadavků škol,

uskutečnilo se 28 lekcí pro ZŠ, 3 lekce pro střední školy. Besedy a informační výchovu pravidelně navštěvovali také žáci mimozlínských škol.

Knihovna se podílela na vydávání publikací týkajících se kulturních akcí města Zlína (např. Kalendárium 2000). Pro rychlé informování a propagaci knihovny sloužily pravidelně aktualizované internetové stránky knihovny.

Byl realizován projekt Tvorba a zpřístupnění dat v síti knihoven okresu Zlín, finančně podpořený grantem ministerstva kultury ČR. Na komunikační server ústřední knihovny byl instalován modem a komunikační software. V jednotlivých městských knihovnách se instalovaly počítače s modemem a komunikačním softwarem.

Vytvořené řešení umožňovalo vzdálené řízení PC v městských knihovnách (tzn. dálkovou konfiguraci a instalaci softwaru), přístup na internet v městských knihovnách, neboť s nákupem počítačů získaly knihovny dvouletý přístup na internet zdarma. Ale také obousměrný přenos dat mezi ústřední knihovnou a městskými knihovnami.

V průběhu roku 1999 byla postupně převedena stávající data 250.000 záznamů z CDS/ISIS-MAKS do nového systému. Tomuto předcházely rozsáhlé kontroly a opravy dat [31].

V roce 2000 proběhla rozsáhlá rekonstrukce, která trvala více než 3 měsíce. Rekonstrukce znamenala nepříjemné omezení služeb knihovny, na druhou stranu však přinesla bezbariérové zpřístupnění všech oddělení, statické zpevnění a opravu části podlah a hlavně zpříjemnění prostředí pro čtenáře. (Na vestavbu výtahu přispěla také Nadace Charty 77 – Konto Bariéry).

Po znovuotevření knihovny zahájilo svou činnost v říjnu 2000 Informační a referenční centrum (IRC) umístěné v oddělení pro dospělé čtenáře. IRC začalo poskytovat informace z oblastí společenských věd, kultury, veřejného života, státní správy a samosprávy, neziskového sektoru a regionu Zlín. Oddělení bylo vybaveno šesti počítači pro vyhledávání v elektronických databázích, v síti internetu na multimediálních CD-ROM. (Nákup dvou počítačů a vybavení studijních míst pro čtenáře byly hrazeny z dotace Kulturního fondu města Zlína).

Rozšířila se paleta informačních databází přístupných prostřednictvím internetu a na CD-ROM. V průběhu roku byl zřízen přístup do těchto databází: mediální databanka TAM-TAM Anopress (od dubna 2000); EBSCO (od dubna

2000); ProQuest (od října 2000); PCI Web (od října 2000); Infobanka ČTK (od listopadu 2000).

Ministerstvo kultury přidělilo knihovně dotaci na projekt „Zpřístupnění CD-ROM/DVD-ROM v síti KFBZ, jehož realizace umožnila využívání dokumentů na těchto médiích. Tento projekt byl realizován v rámci programu RISK (Rozvoj informační sítě knihoven).

Pokračovalo zavádění KP-systému v ústřední knihovně a obvodních knihovnách. Automatizovaný výpůjční systém byl nově instalován v čítárně, studovně a v hudebním oddělení KFBZ. Současně s tím se do tohoto programu převedla akvizice a zpracování periodik i zvukových dokumentů. Do KP-SYS byla převedena data zvukových dokumentů, zvukových knih pro nevidomé. V obou obvodních knihovnách byl KP-systém zaveden před prázdninami 2000, tím byla zajištěna kompatibilita zpracování a výpůjčního systému s knihovnou v hlavní budově. (První městskou knihovnou, která zavedla KP-systém, se stala Městská knihovna Otrokovice.)

Tento rok se také uskutečnil seminář „Knihovna otevřená všem dětem“, který KFBZ zorganizovala ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou v Brně a Státní vědeckou knihovnou v Ostravě, věnovaný práci s dětskými čtenáři.

Poprvé se uskutečnila Krajská literární soutěž dětských autorů „Kde končí svět“. Iniciátorem soutěže byla Knihovna Kroměřížska, která zajišťovala organizaci krajského kola a vydání sborníku nejlepších prací. KFBZ zajistila organizaci okresního kola této soutěže. Do soutěže přispělo více než 600 mladých začínajících autorů. Ze zlínského okresu se krajského kola zúčastnilo osm dětí.

Oddělení pro dospělé čtenáře a oddělení bibliografických a informačních služeb pokračovalo v podrobném věcném zpracování regionální literatury. Byl pravidelně zpracováván analytický rozpis všech regionálních a dalších vybraných titulů celostátních novin a časopisů do počítačové databáze s ohledem na dění na Zlínsku. Spolu s podklady ze střediskových knihoven se tato databáze stala základem pro tisk bibliografie Okres Zlín v roce 2000. Průběžně byla také doplňována databáze regionálních osobností v databázi autorit v KP-systému. Databáze se stala jedním z předpokladů pro zodpovídání dotazů, zpracování bibliografií a Kalendária, vydávaného ve spolupráci s Magistrátem města Zlína.

V regionálním, celostátním a odborném tisku se psalo o činnosti KKFB. Část z nich byla věnována stavebním úpravám v knihovně, bezbariérovému

zpřístupnění knihovny, nabídce nových služeb v IRC a akcím pro veřejnost. Bylo také vydáno několik publikací (např. publikace „A budou ještě písňe v sadě tom. Vyznání o knihách, knihovnách, knihovnicích a čtenářích“) [32].

Rok 2001 byl významný pro české knihovnictví jako celku i pro knihovny okresu Zlín. Byl schválen zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), který vstoupil v platnost 1. ledna 2002. 26. 2. 2001 vydala vláda ČR usnesení č. 195 k zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven. Toto usnesení uložilo přednostovi Okresního úřadu Zlín převedení Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně (KFBZ) na kraj. Na základě Opatření přednosty Okresního úřadu Zlín č. 10/2001 z 31. 10. 2001 a č. 12/2001 z 10.12.2001 byla ke dni 31.12.2001 ukončena činnost KFBZ a v knihovnách okresu a ve Statutárním městě Zlíně, aby od 1. 1. 2002 začala působit jako krajská knihovna.

V listopadu tohoto roku bylo otevřeno vzdělávací centrum pro knihovníky Zlínského kraje. V přízemí budovy vznikla učebna pro 12-24 posluchačů vybavená počítačovou a prezentační technikou. Stavební úpravy těchto prostor a vybavení bylo pořízeno z 90% pomocí dotace Ministerstva kultury ČR z programu VISK 2 – Mimoškolní vzdělávání pracovníků knihoven.

Byla provedena reorganizace skladů v ústřední budově i ve skladu na Kamenné. Prohluboval se kritický nedostatek skladových prostor. Provozní doba v oddělení pro dospělé čtenáře a IRC se rozšířila i na sobotu dopoledne.

Výrazně narůstal podíl bibliografických a informačních služeb poskytovaných prostřednictvím moderních informačních zdrojů. V KFBZ byly přístupné tyto elektronické zdroje: elektronický katalog KFBZ (knižní fond, články z regionálního tisku, periodika, audiovizuální dokumenty), ČNB, ASPI, SEPI (Systém ekonomických a právních informací), databáze studijních oborů vysokých škol, plná znění článků (Lidových novin, Profitu, Respektu), elektronické jízdní řády, CD-ROM (naučné, encyklopedie). Dále potom tyto databáze: TAM–TAM Anopress, EBSCO, ProQuest5000, PCI Web, KnowEurope, Infobanka ČTK.

V IRC byly také soustředěny dokumenty s regionální tematikou. Našla zde svoje místo příruční knihovna, kde byly umístěny knihy regionálních autorů a knihy obsahově věnované zlínskému regionu. Dále potom kartotéka regionálních osobností a byl zde založen sklad regionálních periodik. Byly zde

umístěny dokumenty týkající se neziskového sektoru (knihy, periodika, informační materiály týkající se tohoto sektoru a adresáře). Byly uživatelům k dispozici ve formě prezenční, ale i absenční výpůjčky.

Knihy byly zpracovány do elektronického katalogu (jmenné a věcné zpracování) v program KP-sys. Byl pravidelně aktualizován a revidován generální jmenný katalog celé knihovny, katalogizační záznamy se průběžně řadily do generálního jmenného katalogu. Souběžně s tím byla prováděna jeho revize.

KFBZ uspěla v grantovém řízení MK ČR v rámci projektu VISK 3 (Veřejné informační služby knihoven) na vybudování informačních center veřejných knihoven v obcích Lukov, Tlumačov, Újezd u Valašských Klobouk a Vlachovice. Zároveň bylo v květnu tohoto roku vyhlášeno 2. kolo projektu VISK 3, kterého se KKFB zúčastnila dvěma projekty na Vybudování informačního centra veřejné knihovny v obci Vysoké Pole a v obci Návojná. Dotace na oba projekty byla schválena (95.000,- Kč). Peníze byly převedeny v říjnu a časová realizace projektů se stala velmi náročnou, ale přesto úspěšnou.

Z důvodů vypovězení nájemní smlouvy k pronájmu v soukromém objektu byla pobočka Malenovice k 31. 3. 2001 uzavřena [33].

Knihovna v 90. letech měla proměnlivý počet čtenářů, výpůjček i velikost knihovního fondu (viz tabulka č. 7). Bylo to dáno jednak společenskými změnami (nástupem nových informačních technologií), jednak zvýšením čtenářských poplatků. Pokles čtenářů je způsoben také jiným statistickým zpracováním dat, které se změnilo právě v 90. letech. Proměnlivý pokles a nárůst knihovního fondu je způsoben velkou reorganizací fondu, kterým tato knihovna procházela.

Rok	Výpůjčky	Čtenáři	Besedy	Knihovní fond
1990	718383	18107	408	396667
1991	569817	16482	247	407644
1992	510013	15652	270	413704
1993	535991	15704	287	412544
1994	543643	14974	242	419686
1995	518559	15286	193	414799
1996	535500	15100	197	403049
1997	584964	16475	376	366748
1998	610700	16476	328	365651
1999	853316	15496	385	371058
2000	829298	14831	350	353830
2001	959042	14577	377	354726

Tabulka č. 7 – Základní ukazatele činnosti v letech 1990-2001 [19-24; 28-33].

5.4 Metodická činnost 1990-2001

Největší pozornost byla na začátku 90. let věnována rozvozu a navracení knih z dosud nepřístupných fondů z r. 1970 do fondu. Literatura byla rozvezena nejen do sítě veřejných knihoven, ale také do celé Jednotné soustavy knihoven. Ve všech městských a větších místních lidových knihovnách bylo nutné zavedení nového třídění a stavění naučné literatury dle navržených změn v ústřední katalogizaci Národní knihovny a SVK Brno. Vyřazovala se nevyužívaná literatura, zejména společensko-politická a ekonomická. Byl proveden průzkum využívání novin a časopisů, podle něhož se upravil odběr časopisů od 3. čtvrtletí 1990.

Roku 1991 byly v rámci celookresního systému veřejných knihoven uzavřeny další dohody o zabezpečení knihovnických služeb v nově vzniklých obcích. Mnoho obcí a měst přemísťovalo svoje knihovny. Většinou to bylo k jejich prospěchu. Pomoc veřejným knihovnám okresu Zlín nespočívala pouze v pomoci poradenské a organizační, ale i ve fyzické při stěhování a finanční při vybavení nových prostor.

Metodickou, poradenskou a instruktážní pomoc neposkytovali pouze pracovníci metodického oddělení, ale také vedoucí všech oddělení a vybraní odborní pracovníci knihovny. OKZ působila jako městská knihovna spolu se svými obvodními knihovnami (Jižní Svahy, obvodní knihovny se sídlem na hotelu Sole a Malenovicích) a 19 pobočkami v rámci velkého Zlína.

V roce 1992 byl pozastaven proces automatizace půjčovního procesu v knihovně z důvodů nedostatku finančních prostředků. Téhož roku celookresní systém veřejných knihoven tvořilo 10 střediskových knihoven a 87 místních lidových knihoven ve městech a obcích na území okresu Zlín. Systém dobře fungoval na základě uzavřených dohod o zajištění knihovnických služeb mezi OKZ a jednotlivými obcemi a městy.

V letech 1993-1994 byly uspořádány 3 semináře městských knihoven zaměřené na práci s regionální literaturou, doplňování fondů, práci s časopisy, přípravu transformace veřejného knihovnictví a automatizaci knihovnických procesů v městských knihovnách.

Roku 1995 plnila OKZ funkci regionálního centra knihovnických, bibliografických, informačních služeb okresu Zlín. Vedle této funkce fungovala současně se třemi obvodními knihovnami a 16 pobočkami jako městská knihovna města Zlína. Byly zorganizovány 3 semináře městských knihoven zaměřené na přípravu transformace veřejného knihovnictví, automatizaci knihovnických procesů v městských knihovnách a doplňování knihovního fondu.

V druhé polovině devadesátých let fungovala metodická a publikační činnost na základě standardů. Byly uskutečňovány konzultace a metodicko-instruktážní návštěvy (viz tabulka č. 8).

V roce 1998 pracoval okresní systém veřejných knihoven beze změny za podpory Okresního úřadu Zlín. Spolupráce s městskými obecními úřady byla na dobré úrovni. Městské úřady přispěly na vybavení svých knihoven výpočetní technikou a tím byly vytvořeny předpoklady pro rozvoj jejich automatizace

KKFB vykovávala svoji městskou působnost ve Zlíně spolu se dvěma obvodními knihovnami a sedmnácti pobočkami v rámci města Zlína v letech 1999-2000.

Útvar služeb veřejných knihoven okresu Zlín se podílel na regionální působnosti KKFB v rámci okresního systému veřejných knihoven ve všech obcích a městech okresu Zlín. V roce 2001 se podílel na spolupráci při tvorbě standardů

regionálních funkcí, které začaly platit od roku 2002, dle nového knihovního zákona.

Rok	Metodicko- instruktážní návštěvy a konzultace	Ediční činnost (počet vydaných materiálů)
1990	208	7
1991	182	8
1992	256	4
1993	293	5
1994	310	4
1995	316	2
1996	285	3
1997	362	4
1998	487	4
1999	232	2
2000	232	2
2001	315	3

Tabulka č. 8 – Metodická a ediční činnost 1990-2001 [19-24; 28-33].

6 Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně v období 2002-2006

6.1 Obecná charakteristika

Krajská knihovna Františka Bartoše (KKFB) vznikla k 1. lednu 2002 na základě rozhodnutí Zastupitelstva Zlínského kraje ze dne 28. 11. 2001. Vznik nové instituce a účinnosti zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, si vyžádaly celou řadu nezbytných činností. Bylo nutné uzavření nových smluv se všemi spolupracujícími subjekty a dodavateli, zajištění převodu majetku a přechodu pracovně právních vztahů zaměstnanců a vydání všech základních dokumentů organizace, především nového knihovního řádu KKFB. Musela být přepracována a aktualizována Koncepce dalšího rozvoje krajské knihovny.

KKFB je příspěvková organizace, která plní funkci krajské knihovny podle knihovního zákona č. 257/2001 Sb. a zřizovací listiny (viz příloha č. 4) a v souladu s obecně závaznými právními předpisy. Je knihovnickým, informačním, bibliografickým, metodickým a koordinačním centrem veřejně přístupných knihoven Zlínského kraje. Na základě smlouvy se Statutárním městem Zlínem zajišťuje funkce městské knihovny, na jejichž financování se město podílí. KKFB je příspěvková organizace, byla zaregistrována Ministerstvem kultury ČR pod evidenčním číslem 0513/2002 [39].

6.2 Obecná charakteristika krajské knihovny

Krajská knihovna je knihovnou s univerzálním knihovním fondem, doplněným fondy specializovanými. Krajská knihovna trvale uchovává fond konzervační a historický.

Krajská knihovna je součástí systému knihoven vykonávající koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti. V rámci těchto služeb spolupracuje s Národní knihovnou při zpracování národní bibliografie a souborného katalogu.

Zpracovává a zpřístupňuje regionální informační databáze a zabezpečuje koordinaci krajského bibliografického systému. Je krajským centrem meziknihovních služeb. Spolupracuje s knihovnami v kraji při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb.

Krajská knihovna plní a koordinuje činnost regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji. Smlouva o přenesení těchto funkcí na vybrané základní knihovny musí mít písemnou formu.

Plnění regionálních funkcí a jejich koordinací zajišťuje kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu. Jestliže krajská knihovna v místě svého sídla vykonává i funkci základní knihovny, podílí se na zajištění této funkce obec [41].

6.3 Souhrn nejvýznamnějších událostí v činnosti KKFB

V roce 2002 získala KKFB dotace na realizace čtyř projektů v rámci programu Ministerstva kultury ČR Veřejné informační služby knihoven (program VISK 2, 3, 8), dotaci na podporu zajištění regionálních funkcí, dotaci na provoz a investice od Statutárního města Zlína a dotaci na nákup knihovního fondu z Kulturního fondu města Zlína.

V roce 2003 získala knihovna právo celostátního povinného výtisku periodik a právo regionálního povinného výtisku neperiodických publikací. Oddělení doplňování a zpracování knihovního fondu a oddělení periodik se musela vypořádat s novou agendou spojenou s evidencí a zpracováním povinného výtisku a nárůstem počtu zpracovaných dokumentů. Počet periodik vzrostl díky povinnému výtisku téměř na čtyřnásobek. Tím se ovšem prohloubily prostorové problémy knihovny, s kterými se potýká od počátku své existence. Podařilo se získat depozitní sklad na Kolektivním domě formou výpůjčky od Statutárního města Zlína. Sklad byl vybaven novými regály a mohl začít fungovat. Bylo zahájeno budování fondu norem. V roce 2003 byl proveden přechod z KP-sys na vyšší verzi automatizovaného knihovního systému KP-win.

V roce 2004 se podařilo knihovně získat nové prostory ve čtvrti Díly, které poskytlo formou výpůjčky Statutární město Zlín. V roce 2005 zde byla otevřena nová obvodní knihovna. Základ knihovního fondu tvoří přes 11.000 svazků knih získaných ze zrušené knihovny Domu kultury ve Zlíně. Bylo nutno je nově

zaevidovat, následně knihovnický zpracovat a připravit pro půjčování. Prostory byly vhodné i po provozní stránce, neboť byly příjemně a účelně vybaveny [4].

V roce 2005 došlo k zásadní změně v organizaci poskytování knihovnických služeb. Do jedné online sítě byly propojeny všechny automatizované knihovny KKFB na území města Zlína, tj. Ústřední knihovna, obvodní knihovny Jižní Svahy, Malenovice, Díly. Cílem propojení bylo umožnit uživatelům knihovny na základě jedné registrace využívat služeb všech těchto knihoven.

V roce 2006 prošla knihovna náročnou změnou v oblasti knihovnických a informačních služeb. Byl to přechod na vyšší verzi automatizovaného knihovního systému KP-win SQL. V návaznosti na to byla publikována nová verze online katalogu knihovního fondu, která byla zpřístupněna pro veřejnost na www.kfbz.cz a na všech počítačích v síti KKFB. V srpnu téhož roku proběhla rozsáhlá reorganizace uložení fondů v Ústřední knihovně a čtyřech deponitních skladech, kterou si vyžádal závažný nedostatek skladových prostor.

Rok 2006 byl Rokem Františka Bartoše a u příležitosti jeho stého výročí úmrtí, probíhal projekt knihovny a Muzea jihovýchodní Moravy s názvem Rok Františka Bartoše ve Zlíně a Zlínském kraji.

6.4 Organizační struktura KKFB

6.4.1 Vedení organizace

V čele KKFB je ředitel, který řídí a organizuje její činnost. Jedná jejím jménem v souladu s ustanoveními zřizovací listiny a organizačního řádu. Kromě všeobecných povinností, odpovědností a práv, plní svoje povinnosti jako zástupce této organizace. Ředitele jmenuje a odvolává Rada Zlínského kraje. Na jeho jmenování se také podílí Knihovní rada KKFB. V době nepřítomnosti ho zastupuje pravomocně jmenovaný zástupce. V čele útvarů, oddělení a směn stojí vedoucí odpovědní za jejich činnosti, které jmenuje a odvolává ředitel KKFB. Od roku 1999 je v čele organizace PhDr. Zdeňka Friedlová (viz příloha č. 3).

6.4.2 Ekonomicko-správní oddělení

Sestavuje rozpočet, sleduje a kontroluje jeho plnění, zajišťuje dodržování finanční kázně a vede předepsané účetnictví. Vyhotovuje účetní, statistické a ekonomické výkazy a rozборы. Vede evidenci doručených faktur a provádí jejich úhradu. Vystavuje vlastní faktury a vede pokladní agendu. Zajišťuje mzdové účetnictví, jeho agendu a všechny záležitosti s ním spojené. Zabezpečuje provádění inventarizace, odpovídá za skladové hospodářství a nákup materiálu. Vede osobní spisy zaměstnanců, zajišťuje styk s úřadem práce aj.

6.4.3 Oddělení doplňování a zpracování knihovního fondu

Provádí všechny činnosti spojené s výběrem, získáváním, evidencí a zpracováním knih a dalších druhů dokumentů, mimo zvukových dokumentů a elektronických zdrojů.

Knížní fond KKFB je centrálně nakupován oddělením doplňování a zpracování knihovního fondu pro všechna pracoviště KKFB, tj. Ústřední knihovnu, Obvodní knihovny Jižní Svahy, Malenovice a Díly a 12 poboček na území Statutárního města Zlín.

Připravuje podklady a podílí se na vydávání směrnic a metodických pokynů pro evidenci, zpracování a vyřazování knihovního fondu v KKFB se zřetelem na dodržování katalogizačních pravidel, platných norem, potřebu vzájemné komunikace a předávání záznamů v rámci sítě veřejných knihoven.

Při výběru a nákupu dokumentů spolupracuje s vedoucími jednotlivých oddělení, sleduje čerpání finančních prostředků na nákup knih. Odpovídá za centrální evidenci knihovního fondu KKFB (vedení přírůstkového a úbytkového seznamu, označení nových knih razítkem knihovny, přírůstkovým číslem, signaturou a čárovým kódem).

Provádí jmenný a věcný popis knih, buduje a rediguje centrální služební katalogy a elektronickou databázi knihovního fondu, zavádí technickou úpravu knih a balení. Vykonává metodickou činnost na úseku zpracování knih pro veřejné knihovny kraje.

6.4.4 Oddělení pro dospělé čtenáře

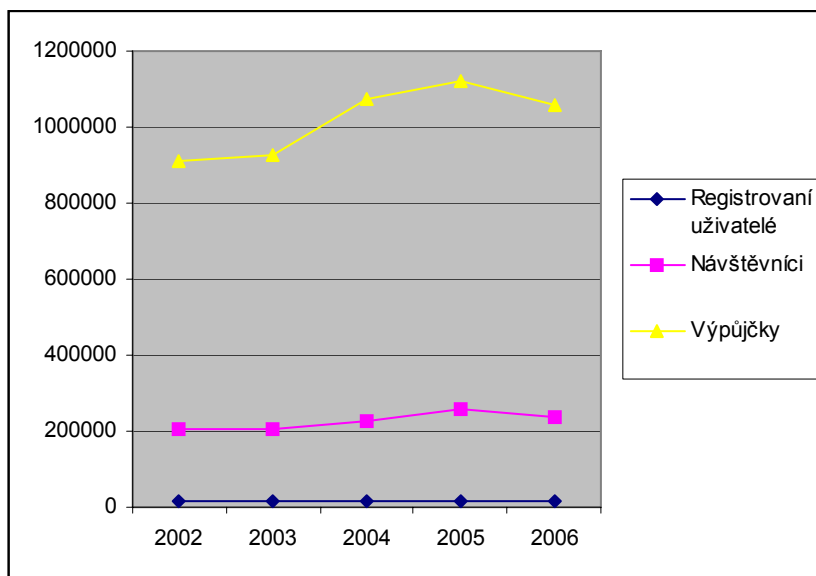
Poskytuje absenční a prezenční výpůjční služby beletrie a naučné literatury, časopisů, zprostředkovává meziknihovní výpůjční službu, rezervaci literatury. Dále zajišťuje výpůjčky knih z detašovaného skladu. Oddělení garantuje jednotnou evidenci registrovaných čtenářů starších 18 let. (viz tabulka č. 9 a graf. č. 5) Umožňuje svým uživatelům prezenční studium multimediálních dokumentů přístupných na CD-ROM.

Podílí se na retrospektivním zpracování knih do databází knihovního fondu KKFB. Podílí se na tvorbě, redakci a aktualizaci záznamů autorit regionálních osobností v katalogu knihovny. Dále spolupracuje na ediční činnosti knihovny.

Organizuje také kulturně vzdělávací akce pro veřejnost – tzn. přednášky, besedy, výstavy, programové cykly. Provádí výběr a přípravu vyřazování knih opotřebovaných či zastaralých, ale také ztracených. Podílí se na revizi knihovního fondu [37].

Rok	Registrovaní uživatelé	Návštěvníci	Výpůjčky
2002	14680	203537	909316
2003	15909	206795	926254
2004	15960	228293	1076046
2005	15984	256066	1123390
2006	16289	234410	1057839

Tabulka č. 9 – Základní ukazatele činnosti KKFB v letech 2002-2006 [34-38].

Graf č. 5 – Základní ukazatele činnosti KKFB v letech 2002-2006 [autor].

6.4.4.1 Meziknihovní výpůjční služba

Pokud v knihovním fondu není požadovaný knihovní dokument, jehož zpřístupnění si uživatel vyžádal, má provozovatel této knihovny povinnost v rámci meziknihovních služeb požádat provozovatele jiné knihovny o zprostředkování tohoto knihovního dokumentu, popřípadě o poskytnutí informace o něm.

Meziknihovní výpůjční a informační služby je knihovna povinna poskytovat bezplatně. Za poskytnutí kopie knihovního dokumentu v rámci meziknihovních reprografických služeb může oslovená knihovna požadovat úhradu vynaložených nákladů.

Provozovatelé knihoven mohou žádat náhradu nákladů na dopravu knihovního dokumentu. Provozovatel knihovny je povinen vést evidenci meziknihovních služeb, které poskytl [39].

6.4.5 Oddělení informačních a referenčních služeb (IRC)

V roce 2002 se oddělení bibliografie zapojilo do realizace celostátního projektu kooperativní tvorby a využívání souborů národních autorit. Byl také proveden průzkum bibliografické činnosti knihoven v okresních městech Zlínského kraje a zmapována jejich činnost v oblasti personálie. Byla zpracována

Koncepce bibliografické činnosti ve Zlínském kraji. Doplnění a zpracování knihovního fondu se zaměřilo na posílení fondu odborné literatury a speciálních druhů dokumentů.

Toto oddělení (viz obrázek č. 6) poskytuje informace faktografické, bibliografické, referenční a konzultační. Provádí, organizuje a řídí bibliografickou činností v KKFB a koordinuje ji v rámci veřejných knihoven Zlínského kraje.

Umožňuje prezenční studium norem. V IRC je umístěn fond s regionální tematikou (knihy a periodika) a kartotéka regionálních osobností. Pracovníci IRC poskytují dokumenty a informace týkající se neziskového sektoru. Podílí se na práci s regionální literaturou, včetně tvorby, redakce a aktualizace záznamů autorit v katalogu knihovny. Koordinuje spolupráci knihoven v kraji při vytváření a využívání regionálních bibliografických a faktografických databází.

Oddělení informačních a referenčních služeb (IRC) analyticky zpracovává regionální periodika do katalogu KKFB, koordinuje jejich zpracování v rámci této knihovny, připravuje souběžnou regionální bibliografii. Podílí se na ediční činnosti knihovny.

Vytváří a aktualizuje www stránky KKFB, podílí se na propagaci služeb knihovny, na organizaci kulturně vzdělávacích akcí (besedy, přednášky, výstavy, programové cykly) pro veřejnost. Pracovníci tohoto centra poskytují informační a konzultační služby na základě moderních informačních zdrojů. Jde např. o elektronický katalog knihovny, Českou národní bibliografii, IDOS – elektronické jízdni řády, databáze přístupné online prostřednictvím internetu [37].

S pomocí pracovníků tohoto centra mohou uživatelé knihovny čerpat také informace z licencovaných elektronických zdrojů: EBSCOhost, Oxford Reference Online, OCLC FirstSearch, COTOJE, TAM-TAM Anopress, ASPI – automatizovaný systém právních informací.

V tomto oddělení je možnost zadání bibliografických rešerší na základě požadavků čtenářů. Vyhledávají se zde faktografické, bibliografické a jiné informace.

V knihovně, zvláště v oddělení IRC, jsou poskytovány reprografické služby z tištěných dokumentů z fondu KKFB a možnost tisku z elektronických informačních zdrojů, především z internetu [35].

Obrázek č. 8 – Oddělení Informačních a referenčních služeb [archiv KKFB].

6.4.6 Oddělení pro děti a mládež

Poskytuje knihovnické a informační služby především uživatelům do 15, respektive 18 let. Je rozděleno na dvě části: oddělení pro děti, kde jsou v evidenci dětští čtenáři do 15 let a oddělení pro mládež, kde jsou v evidenci uživatelé od 15 do 18 let. Toto oddělení, i když má dvě části, je řízeno jedním vedoucím.

6.4.6.1 Oddělení pro děti

Je oddělením KKFB pro děti do 15 let, poskytuje přímé výpůjční služby těmto uživatelům a vede veškerou agendu s tím spojenou. Při poskytování knihovnických a informačních služeb se zaměřuje na kvalifikovanou a individuální pomoc dětem při výběru a vyhledávání literatury, vytváření schopnosti orientace v informačních zdrojích bez ohledu na druh informačních nosičů. Snaží se vést děti k zodpovědnému a citlivému přístupu ke knihám a ostatním druhům dokumentů. Buduje bibliograficko-informační aparát a poskytuje kvalitní služby uživatelům oddělení.

Podstatnou část práce tohoto oddělení tvoří také kulturně vzdělávací činnost, tj. besedy s kulturně literární tematikou pro děti, výchova k práci

s informacemi, exkurze, soutěže pro děti, výstavy apod. Zabezpečuje metodickou pomoc veřejným knihovnám kraje na úseku práce s dětmi. Provádí výběr vhodných knih k vyřazování.

V oddělení pro děti je speciální péče věnována dětem s různými druhy postižení, dyslektickým dětem a dětem ze zvláštních škol. Je také doplňován fond zaměřený na speciální pedagogiku [37].

V roce 2003 došlo k nárůstu počtu dětských čtenářů, u kterých byl v uplynulých letech zaznamenán poklesu v důsledku populačního vývoje. Svoji roli nesehrála pouze cena knih, ale také cílevědomá práce s dětským čtenářem, spolupráce se školami i zajímavé akce a soutěže pro děti [40].

6.4.6.2 Oddělení pro mládež

Oddělení je určeno především mládeži od 15 do 18 let, jinak zde má přístup kterýkoliv uživatel knihovny. Poskytuje přímé výpůjční služby pro tyto uživatele a vede veškerou agendu s tím spojenou. Buduje a rediguje kartotéky pro uživatele oddělení. Vytváří bibliograficko-informační aparát ve spolupráci s oddělením pro děti a využívá jej k poskytování kvalitních služeb svým uživatelům, spolupracuje přitom s oddělením IRC. Při své činnosti spolupracuje se středními školami a středními odbornými učiteli ve Zlíně a okolí. V rámci kulturně vzdělávací činnosti pořádá besedy, přednášky, exkurze, hodiny informační výchovy a výstavy. Provádí výběr a přípravu vhodných knih určených k vyřazování. Podílí se také na revizi knihovního fondu. Pečuje o ochranu a údržbu knihovního fondu oddělení, provádí drobné opravy poškozených knih, umožňuje reprografické služby [37].

6.4.7 Oddělení periodik, čítárna a studovna

Poskytuje absenční a prezenční výpůjčky novin a časopisů, prezenční půjčování různých druhů literatury (encyklopedie, výkladové a jazykové slovníky, sbírky zákonů atd.). Dále poskytuje informační služby především z oblasti výtvarného umění, architektury a práva.

Oddělení umožňuje prezenční studium periodik získaných jako povinný výtisk. Toto oddělení zajišťuje výpůjčky periodik z detašovaných skladů. Ve

studovně je umístěna počítačová lupa pro zvýšení komfortu čtení pro zrakově znevýhodněné uživatele.

Zajišťuje centrální doplňování a koordinuje vyřazování časopisů a novin ve všech provozech KKFB a obvodních knihovnách, provádí také doplňování zahraničních periodik. Vede tudíž centrální evidenci periodik KKFB.

Vytváří bibliograficko-informační aparát pro poskytování informačních služeb s využitím fondu novin, časopisů a bází dat zaměřených na analytický popis periodik. Ve studovně soustřeďuje knihy z oblasti výtvarného umění a architektury, obrazové publikace z různých oborů, encyklopedie, výkladové a jazykové slovníky a další informační prameny (adresáře, jízdní řády, sbírky zákonů). Knihy uložené ve studovně jsou určeny pouze k prezenčnímu studiu. Umožňuje svým uživatelům prezenční studium elektronických zdrojů.

Provádí kopírování písemných materiálů z fondu oddělení svým uživatelům. Má na starosti ochranu a údržbu knihovního fondu oddělení, vykonává drobné opravy poškozených knih a periodik.

6.4.8 Hudební oddělení

Poskytuje prezenční a absenční výpůjční služby knih a časopisů s hudební tematikou, hudebnin, nahraných zvukových záznamů (CD a magnetofonové kazety), umožňuje uživatelům poslech všech zvukových dokumentů, včetně gramofonových desek a poskytuje informační služby z oblasti hudby. Umožňuje prezenční studium dokumentů s hudební tematikou (včetně audiovizuálních a multimediálních dokumentů).

Půjčování zvukových dokumentů se řídí podmínkami autorského zákona č. 121/2000 Sb. Na základě kolektivní Licenční smlouvy o půjčování zvukových záznamů zachycujících autorská díla, umělecké výkony umělců a jiné zvuky lze tyto půjčovat až za 9 měsíců po jejich zakoupení.

Oddělení provádí akvizici, evidenci, zpracování a vyřazování zvukových a audiovizuálních dokumentů a retrospektivní zpracování hudebnin. Rediguje katalogy všech druhů dokumentů hudebního oddělení. Vytváří bibliograficko-informační aparát a poskytuje bibliograficko-informační služby v oblasti umění, zejména hudby.

V rámci estetické výchovy organizuje a provádí kulturně-vzdělávací pořady pro žáky a studenty základních a středních škol a odborných učilišť. Organizuje a provádí besedy, přednášky, komponované pořady s kulturní a především hudební tematikou pro veřejnost.

Vydává metodické materiály a bibliografie tematicky zaměřené na hudbu a umění. Poskytuje metodickou pomoc veřejným knihovnám kraje na úseku hudby a umění. Pečuje o údržbu a ochranu knihovního fondu oddělení [37].

6.4.8.1 Zvuková knihovna

Poskytuje výpůjční služby výhradně nevidomým a zrakově postiženým občanům. Půjčuje zvukové nahrávky knih na magnetofonových kazetách (zvukové knihy) z Knihovny K. E. Macana v Praze. Také svým uživatelům umožňuje výpůjčky všech zvukových nahrávek z fondu hudebního oddělení. Pravidelně jsou tištěny seznamy novinek.

Podílí se na přípravě zvukové verze Magazínu Zlín, spolupracuje s organizacemi sdružujícími nevidomé občany a občany se zrakovým postižením a se speciálními školami pro děti se zrakovým poškozením.

Provádí akvizici, evidenci, zpracování a vyřazování zvukových knih. Vytváří potřebný bibliograficko-informační aparát pro služby svým uživatelům. Pečuje o údržbu a ochranu knihovního fondu oddělení. [37].

6.4.9 Knihařská dílna

Má na starosti opravy a údržbu knihovního fondu a také částečné tiskařské zpracování propagačních materiálů. Dále pak provozuje doplňkovou knihařskou činnost pro širokou veřejnost.

6.4.10 Obvodní knihovny

Poskytují knihovnické služby, tj. prezenční a absenční výpůjčky beletrie, naučné literatury a periodik, bibliograficko-informační služby, besedy pro školy a přístup na internet. Jsou to obvodní knihovny na Jižních Svazích, Malenovicích, Dílech.

Obvodní knihovny zajišťují knihovnické a informační služby pro dětské a dospělé čtenáře. Poskytují přímé výpůjční služby a vedou agendu s tím spojenou, dále základní bibliografické a informační služby na základě katalogu a databází knihovny a budovaného bibliograficko-informačního aparátu. Umožňují svým uživatelům prezenční studium elektronických zdrojů. Podílí se na ediční činnosti knihovny. Organizují kulturně vzdělávací akce (přednášky, besedy, výstavy) pro školy a veřejnost. Provádí výběr knih vhodných k vyřazení. Pečují o ochranu a údržbu knihovního fondu oddělení, provádí drobné opravy poškozených knih [37].

- **Obvodní knihovna Jižní Svahy** byla otevřena v roce 1982. Člení se na oddělení pro dospělé čtenáře a oddělení pro děti. V současnosti má ve fondu 52.180 svazků knih. Je pověřena výkonem regionálních funkcí, spravuje 19 obecních knihoven regionu.
- **Obvodní knihovna Malenovice** byla otevřena v roce 1968. V současnosti má ve fondu 20.000 svazků.
- **Obvodní knihovna Díly** (viz obrázek č. 7) byla otevřena v roce 2005. Její fond tvoří knihovní fond bývalé knihovny Domu kultury ve Zlíně a nově nakoupené knihy od roku 2005. Velikost fondu je kolem 13.100 svazků [38].

Foto č. 7 – Obvodní knihovna Díly (2005) [archiv KKFB].

6.4.11 Vzdělávací centrum

Vzniklo v lednu 2002 a plní funkci krajského vzdělávacího centra na území Zlínského kraje. Zajišťuje a provádí odborné vzdělávání knihovníků Zlínského kraje. Tito jsou poskytovateli veřejných informačních služeb ve veřejných knihovnách a zabezpečují kvalifikovanou pomoc uživatelům knihovny při práci s informačními a komunikačními technologiemi. Zajišťuje školení, instruktáže a prezentace služeb knihovny na bázi ICT pro děti, studenty a veřejnost. Podílí se na správě počítačové sítě KKFB. Hlavním úkolem vzdělávacího centra je zajištění vzdělávání knihovníků v dovednostech práce s informačními a komunikačními technologiemi.

Zaměstnanci KKFB se zúčastňují dalších odborných seminářů a školení, pořádaných SKIP, Národní knihovnou ČR, Moravskou zemskou knihovnou v Brně, krajskými knihovnami, městskými knihovnami a jinými institucemi. Zaměstnanci mají také možnost doplnit si svoji kvalifikaci v oboru informačního studia a knihovnictví na FF UK v Praze nebo SLU v Opavě, obor vědecké informace – knihovnictví na MU v Brně [37].

Vzdělávací centrum knihovníků Zlínského kraje ve spolupráci se správcem sítě připravuje a realizuje programy pro širokou veřejnost. Školení Internet na první pokus, Elektronická pošta pro začátečníky a Hledání v elektronickém katalogu knihovny se uskutečňuje pravidelně každý měsíc [35;37].

6.4.12 Metodické oddělení

Nachází se mimo budovu ústřední knihovny. Zajišťuje výkon regionálních služeb knihovnám Zlínského kraje. Toto oddělení připravuje objednávky knihovnických služeb na vybrané regionální funkce : poradenská a konzultační činnost, plány a rozborů činnosti, statistika knihovnických činnosti, porady pro dobrovolné knihovníky, pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů, zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků obcí. Zajišťuje výkon regionálních funkcí podle jejich standardů [35].

Poskytuje metodické, poradenské a koordinační služby. Zajišťuje nákup, evidenci, zpracování a distribuci výměnného fondu pro knihovny okresu Zlín.

Organizuje metodické porady a semináře, zajišťuje odborné vzdělávání knihovníků spolu se vzdělávacím centrem KKFB.

Spolupracuje s městskými a obecními úřady při optimalizaci umístění veřejných knihoven. Zaměřuje se hlavně na dostupnost, bezbariérovost, dostatek studijních míst, podmínky pro uložení knihovních fondů, ale také estetické prostředí.

Zpracovává metodické a instruktážní materiály. Vytváří odborný informační aparát metodického oddělení, příruční knihovnu odborné knihovnické literatury včetně metodických a bibliografických materiálů. Zpracovává statistické výkazy o činnosti veřejných knihoven okresu Zlín. Provádí dokumentační, informační a publikační činnost. Provádí a poskytuje odbornou pomoc při aktualizaci a revizi knihovního fondu místních knihoven okresu Zlín a poboček na území Statutárního města Zlín.

6.4.13 Pobočky

K 31.12.2006 měla KKFB 12 poboček, které poskytují výpůjčky knih a periodik, umožňují přístup na internet a provádějí reprografické služby. Pobočky zajišťují knihovnické a informační služby v místních částech Statutárního města Zlína. Poskytují přímé výpůjční služby a vedou agendu s tím spojenou pro všechny své uživatele. Poskytují základní bibliografické a informační služby [38].

6.5 Knihovní fond

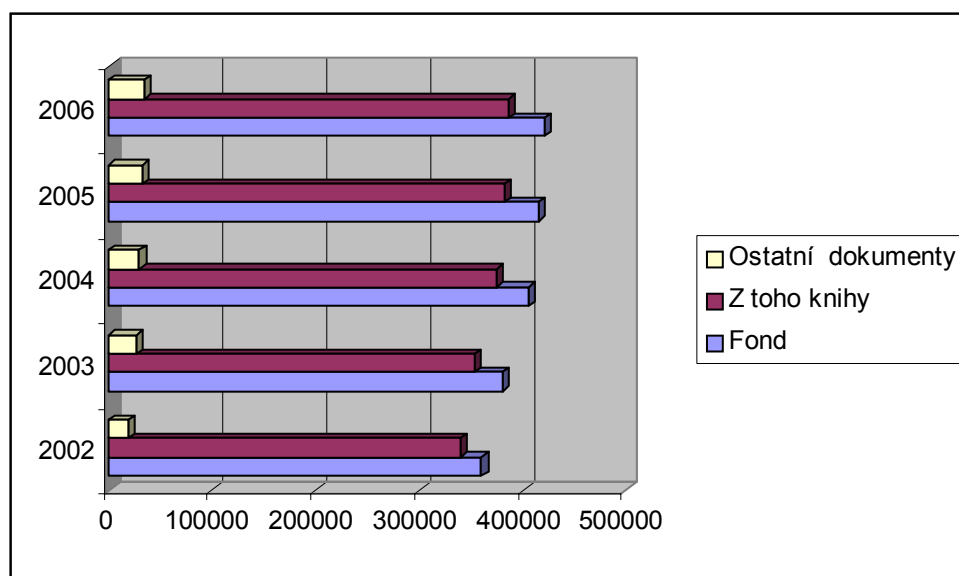
6.5.1 Akvizice knihovního fondu

Knihovní fond je průběžně doplňován novými tituly z nabídky knižního trhu podle dlouhodobých potřeb budování knihovního fondu a dle potřeb uživatelů knihovny. Fondy jsou také doplňovány tituly v rámci povinného výtisku a také z projektu Ministerstva kultury ČR Česká knihovna. Knihovna v rámci tohoto projektu obdržela v roce 2006 celkem 25 svazků knih (21 titulů) českých autorů [4], z projektu MK ČR Česká knihovna obdržela KKFB zdarma 14 titulů, tj. 18 svazků knih českých autorů vydaných v roce 2005.

Doplňování všech fondů knihovny má zabezpečit oddělení akvizice, které samo je součástí oddělení pro doplňování a zpracování knihovního fondu. Knihovní fond, jeho velikost a struktura v období 2002-2006 je zpracován v tabulce č. 10 a grafu č. 6.

Rok	Fond	Z toho knihy	Ostatní dokumenty
2002	359989	340142	19847
2003	380184	353502	26682
2004	405172	375110	30062
2005	415349	382316	33033
2006	421444	386239	35205

Tabulka č. 10 – Knihovní fond KKFB, jeho velikost a struktura 2002-2006 [34-38].

Graf č. 6 – Knihovní fond KKFB, jeho velikost a struktura 2002-2006 [autor].

6.5.1.1 Akvizice periodik, zvukových knih a zvukových nosičů

Akvizice periodik je zajišťována pracovníci studovny a čítárny, včetně zpracování do elektronické databáze a rozdělení exemplářů do jednotlivých oddělení a obvodních knihoven.

Akvizice zvukových knih na magnetofonových kazetách pro zvukovou knihovnu je realizována v Knihovně K. E. Macana v Praze. Přírůstky fondu jsou

průběžně zpracovány a je pravidelně aktualizován nabídkový seznam zvukových knih.

Pracovnice hudebního oddělení zajišťují nákup zvukových dokumentů. Především CD s nahrávkami hudby a mluveného slova. Zajišťují jejich zpracování do databází.

6.5.1.2 Akvizice elektronických informačních zdrojů, dokumentů a norem, videokazet, DVD

Nákup a zpřístupnění elektronických informačních zdrojů a dokumentů je zajištěn oddělením bibliografie a informačních služeb. Jsou využívány možnosti celostátních licencí, ale také je využívána účast v konsorciích pro předplatné informačních zdrojů.

Fond norem je výběrově doplňován podle měsíční nabídky Českého normalizačního institutu a zpracováván do databáze. Z důvodu finanční nedostatečnosti prostředků nejsou nakupovány všechny normy.

Akvizice videokazet, DVD a nosičů je realizována hlavně pro vzdělávací a výchovné pořady. Fond je výběrově doplňován dle požadavků pracovníků knihoven, kteří zajišťují vzdělávací a výchovné pořady a v závislosti na finančních zdrojích.

6.5.1.3 Povinný výtisk

Na základě zákona č.37/1995 Sb., zákona č. 320/2002 Sb. a vyhlášky MK ČR č. 156/2003 Sb., o povinném výtisku KKFB shromažďuje veškerá česká periodika a všechny veřejně přístupné dokumenty vydané na území Zlínského kraje. Povinný výtisk je náročný na prostorové vybavení knihovny. Povinný výtisk monografií je uložen ve skladech centrální knihovny a je dostupný uživatelům pouze formou prezenční výpůjčky. Povinný výtisk periodik je uložen v depozitním skladu mimo budovu [37].

6.5.2 Evidence a katalogizace knihovního fondu

Evidence a zpracování knihovního fondu je prováděno elektronicky v programu KP-win. Nyní v novější verzi SQL. Tento knihovnický program funguje v KKFB od srpna 2006 a to jak v ústřední knihovně, tak ve všech jejích obvodních knihovnách a pobočkách.

Jmenné a věcné zpracování všech dokumentů se řídí pravidly AACR2. V souvislosti s přechodem na vyšší verzi počítačového systému Kp-win SQL v srpnu 2006 došlo ke změně bibliografického formátu pro zpracování z UNIMARC na MARC 21.

Záznamy dokumentů jsou opatřeny klíčovými slovy, u naučné literatury znaky mezinárodního desetinného třídění, autoritními záznamy personálií, geografických názvů a korporací, akcí. A věcného tématu u záznamů článků. Při katalogizování je využívána centrální databáze autorit Národní knihovny ČR (NK ČR) a přebírání záznamů z katalogů jiných knihoven prostřednictvím Jednotné informační brány.

Průběžně jsou prováděny opravy a redakce databáze knihovního fondu KKFB včetně slovníku autorit a jeho harmonizace s databází autorit NK ČR.

Pokračuje spolupráce na projektu NK ČR „Koooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit“ zasiláním autoritních záznamů do centrální báze v NK ČR. V roce 2006 bylo odesláno 272 záznamů regionálních geografických autorit.

Katalog knihovního fondu KKFB je přístupný v elektronické formě na všech stanicích počítačové sítě i na WWW stránkách knihovny www.kfbz.cz.

Tištěné katalogizační záznamy jsou řazeny do klasického lístkového generálního jmenného katalogu. Současně je prováděna jeho revize. Pravidelně je doplňován katalog poboček [37].

6.5.2.1 Bibliograficko-informační činnost

KKFB také tvoří článkovou bibliografii. Především analytický popis a zasilání záznamů z vybraných titulů periodik vycházejících ve Zlínském kraji pro bázi ANL České národní bibliografie (ČNB) a to od roku 2003. Pracovníci IRC pracují na analytickém popisu regionálních periodik.

V oddělení pro děti a mládež je doplňována kartotéka materiálů o současných aktuálních tématech ve společnosti. Tato témata jsou vybírána v závislosti na potřebách uživatelů. Dále je vedena kartotéka ilustrátorů a významných osobností.

6.5.2.2 Revize knihovního fondu

Revize knihovního fondu se provádí dle zákona č. 257/2001 Sb. a řídí se vyhláškou MK ČR 88/2002. Probíhá jak v centrální knihovně, tak ve všech obvodních knihovnách i pobočkách KKFB. V roce 2002-2003 pokračovala revize knihovního fondu poboček Jaroslavice, Kudlov, Letná, Louky, Veliková a Želechovice, zápisem dokumentů do elektronické databáze. Byla zahájena revize knihovního fondu zrušené Obvodní knihovny Družba. V roce 2003-2004 byla provedena fyzická revize knihovního fondu (monografií, zvukových, audiovizuálních a multimediálních dokumentů). Byly zrevidovány dokumenty zapsané v elektronické databázi do přírůstkového čísla 676 002. Revize veškerých gramofonových desek, protože nebyly v elektronické databázi, byla provedena klasicky podle přírůstkového seznamu [37].

6.5.2.3 Vyřazování knihovního fondu

V ústřední knihovně, obvodních knihovnách a pobočkách jsou průběžně prováděny проверки knihovního fondu a vyřazovány opotřebované a zastaralé exempláře. Odpisy vyřazených dokumentů jsou prováděny na základě rozhodnutí komise pro vyřazování. Jsou tištěny seznamy úbytků. S vyřazenými dokumenty je nakládáno v souladu se zákonem 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb a prováděcí vyhláškou č. 88/2002 Sb.

6.5.3 Depozitáře

Kromě příručních skladů knihovního fondu v ústřední knihovně a jejich pobočkách má knihovna k dispozici několik depozitních skladů. V srpnu 2006

proběhla rozsáhlá reorganizace uložení knihovního fondu a jeho část byla přemístěna do těchto depozitních skladů.

Dokumenty uložené v depozitních skladech jsou uživatelům dodávány na základě jejich objednávek, které se uskutečňují prostřednictvím knihovníka ve všech odděleních ústřední knihovny a v obvodních knihovnách. Požadavky na výpůjčky periodik jsou vyřizovány jednou týdně, požadavky na výpůjčky knih a norem dvakrát týdně [37].

6.5.4 Ochrana knihovního fondu

Svazky knih jsou baleny do průhledné fólie, výběrově je zpevnována vazba a podle potřeby jsou prováděny opravy poškozených svazků. Vybrané tituly periodik (např. Zlínský deník a Valašský deník) jsou kompletovány a vázány knižní vazbou. Ostatní tituly periodik jsou kompletovány do speciálních lepenkových obalů [37].

V roce 2004 byl podán projekt v rámci programu VISK 7 Ministerstva kultury České republiky pro rok 2005. Byl zaměřen na ochranné reformátování periodika Sdělení zaměstnanců fy T. a A. Baťa a na jeho přípravě spolupracovala KKFB spolu s Muzeem jihovýchodní Moravy ve Zlíně a Státním okresním archivem ve Zlíně (realizace projektu úspěšně pokračovala i v roce 2006).

Jednalo se o mikrofilmování a digitalizaci. Byla provedena digitalizace ročníků 1918-1945 časopisu Sdělení zaměstnanců fy T. a A. Baťa (později Zlín). Digitalizované ročníky jsou přístupny veřejnosti v počítačové síti knihovny na vybraných stanicích. Tento projekt se uskutečnil za finanční podpory Nadace T. Bati a Kulturního fondu města Zlína [35].

6.6 Metodická a vzdělávací činnost

6.6.1 Regionální funkce – služby knihovnám Zlínského kraje

V roce 2002 byla značná pozornost věnována přípravě i praktickému naplňování funkcí, které pro KKFB vplynuly z knihovního zákona a Usnesení vlády ČR č. 195/2001 o zajištění regionálních funkcí.

Posláním regionálních funkcí je zajištění vysoké úrovně standardizovaných knihovnických a informačních služeb pro všechny občany a návštěvníky kraje. Protože se jedná o dlouhodobý proces, byl program postupu stanoven v Koncepti zajištění výkonu regionálních funkcí ve Zlínském kraji, která byla v listopadu 2002 aktualizována pro období 2003-2005. Útvar regionálních služeb knihoven Zlínského kraje spolupracoval na vytvoření Metodického pokynu KKFB pro rok 2006. Nyní je program postupu stanoven v Koncepti rozvoje KKFB v letech 2006-2015.

Vzniklo nové pracoviště regionálních služeb knihovnám Zlínského kraje, které se mj. zabývá metodickou pomocí, zpracováním výměnných fondů a jejich distribucí (viz tabulka č. 11).

Od roku 2003 plní roli knihoven pověřených regionálními funkcemi tyto knihovny: pro region Zlín zajišťuje regionální funkce Krajská knihovna F. Bartoše, pro region Kroměříž – Knihovna Kroměřížska, pro Uherské Hradiště – Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, pro Vsetín – Masarykova veřejná knihovna Vsetín. Tudíž společně s pověřenými knihovnami v Kroměříži, Vsetíně a Uherském Hradišti a dalšími profesionálními knihovnami se realizoval Program regionálních funkcí knihoven ve Zlínském kraji. Knihovny v obcích ocenily výměnné soubory knih poskytované formou výpůjčky, pomoc při zpracování a revizi knihovnických fondů a konzultace ke zpracování projektů k žádostem o dotace. Funkce byly financovány z peněžních prostředků Ministerstva kultury ČR a částečně z rozpočtu krajské knihovny [39].

V roce 2004 byly regionální funkce financovány ze státní dotace. Knihovna se podílela na zpracování rozsáhlé analýzy pro projekt internetizace knihoven ve Zlínském kraji pro MK ČR. Spolupracovala se Zlínským krajem na přípravě podkladů pro projekt Širokopásmový internet obcím Zlínského kraje v rámci Společného regionálního operačního programu (SROP).

V roce 2005 se hradily náklady na regionální funkce z rozpočtu Zlínského kraje. Velká pozornost byla věnována celoživotnímu vzdělávání knihovníků v oblasti informačních technologií i dalších odborných znalostí. V souvislosti s realizací Programu internetizace knihoven (PIK) vzrostl zájem dobrovolných knihovníků o kurzy počítačové gramotnosti. KKFB se podílela na zpracování projektu zaměřeného na vzdělávání knihovníků Zlínského kraje v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů.

Útvar regionálních služeb, na žádost Ministerstva informatiky ČR, se podílel na zajištění sběru žádostí na zřízení přípojky internet v rámci Projektu internetizace knihoven. V prvním kole PIK bylo na MI ČR odesláno 5 žádostí, ve druhém 10 žádostí, ve třetím kole 2 žádosti. Útvar regionálních služeb spolupracoval se Zlínským krajem a provozovateli knihoven na přípravě podkladů pro II. kolo projektu Zavedení širokopásmového internetu do obcí Zlínského kraje.

Krajská knihovna zajišťuje výkon regionálních funkcí pro knihovny ve Zlínském kraji, kterých je celkem 119, a to prostřednictvím metodiky útvaru regionálních služeb knihovnám Zlínského kraje.

KKFB zajistila výkon regionálních funkcí také ve spolupráci provozovatelů profesionálních knihoven. Na smluvním základě poskytují odbornou pomoc neprofesionálním knihovnám.

Výkon regionálních funkcí je od roku 2005 hrazen z rozpočtu Zlínského kraje. Je zajišťován v souladu s metodickými pokyny MK ČR. Cílem je odstranění rozdílů v kvalitě, kvantitě i dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb občanům mezi knihovnami velkých měst a malých obcí.

KKFB je pověřena sběrem statistických dat o činnosti knihoven na území Zlínského kraje. Útvar regionálních služeb při KKFB zpracovává výkazy veřejných knihoven.

KKFB a pověřené knihovny mají uzavřeny s jednotlivými obcemi ve svých regionech smlouvy s poskytováním odborné pomoci veřejným knihovnám, podle paragrafu 2 zákona 256/2001 Sb. Jedná se o poskytování poradenských, metodických, informačních, vzdělávacích a koordinačních služeb. Dále budování výměnných fondů, distribucí a cirkulací výměnných souborů a vykazování dalších činností, které přispívají k rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb (např. pomoc při zavádění nových informačních technologií, využívání nových druhů dokumentů).

Ve spolupráci s profesionálními knihovnami se pracovnice oddělení metodiky zajímají o umístění knihoven, o stavění knihovního fondu, o zavádění výpočetní techniky do knihoven, o vytváření studijních míst v prostorách knihoven [35; 36; 37].

Rok	Výměnné fondy (počet knihovních jednotek)	Metodické návštěvy (konzultace)	Počet výměnných souborů
2002	7 802	293 (155)	79
2003	10 233	164 (134)	93
2004	12 079	101 (338)	97
2005	13 684	94 (152)	97
2006	15 561	101 (130)	174

Tabulka č. 11 – Velkost výměnných fondů, metodické návštěvy, počet výměnných souborů KKFB [34-38].

6.6.1.1 Poradenské a konzultační činnosti, statistika a vzdělávání knihovníků

Jsou průběžně poskytovány konzultace, rady, pomoc při zavádění informačních a komunikačních technologií, zpracování projektů, zpracování plánů, koncepcí a rozborů knihovnictví v okresech Zlínského kraje. V každé knihovně se provádí minimálně jednou ročně metodická návštěva. Tyto činnosti zahrnují také plány, rozborů, vykazování výkonu regionálních funkcí, komunikace s provozovateli knihoven. Jednou ročně se sumarizují jak statistické výkazy za region Zlín pro Národní informační a poradenské středisko po kulturu (NIPOS), tak dílčí statistika sloužící pro kontrolu činnosti.

Jsou pořádány porady pro profesionální knihovníky okresu Zlín. Programy se týkají finančního zajištění výkonu regionálních funkcí, plnění standardů Veřejné knihovnické a informační služby (VKIS) v knihovnách okresu Zlín, autorského zákona aj.

6.6.1.2 Tvorba výměnných fondů, jejich oběh a distribuce

Akvizice, katalogizace a technická úprava výměnného fondu. Tvorba souborů, jejich oběh – tzn. rozvoz/svoz do knihoven. Pro městské knihovny jsou vytvářeny výměnné soubory po 100 knihách vybíraných z novinek. Výměnné soubory jsou knihovnám zapůjčeny na dobu jednoho roku. Výpůjční řád výměnných souborů je zaslán obecním úřadům ve dvojím provedení a předán starostovi obce a odpovědnému knihovníkovi.

Metodické oddělení se také stará o revizi a aktualizaci těchto knihovních fondů. Jedná se hlavně o průběžnou pomoc při aktualizaci knihovních fondů profesionálních i neprofesionálních knihoven. Dále potom při fyzické revizi fondů, obsahové prověrce, dohledávkách, opravách, aktualizaci katalogu a dalších evidencí, zpracování protokolů. Revize probíhají v souladu s knihovnickým zákonem [35; 37].

6.7 Kulturně výchovná a vzdělávací činnost pro školy a veřejnost

6.7.1 Kulturní a vzdělávací programy pro děti a mládež

Oddělení pro děti a mládež nabízí mateřským, základním a středním školám a školám se speciálním pedagogickým zaměřením tematické programy pro děti do 15 let. Při realizaci besed pro děti spolupracuje toto oddělení s literárně dramatickým kroužkem ZUŠ Zlín.

Oddělení pro děti a mládež každoročně pořádá literární soutěže. Např. Soutěž pro dětské autory do 15 let, která je součástí projektu Klubu dětských knihoven SKIP. Toto oddělení se snaží děti školního věku (6-15 let) vést ke schopnosti pracovat s informacemi.

6.7.1.1 Děti předškolního věku a děti školního věku

Pro děti mateřských škol připravuje toto oddělení besedy seznamující s knihovnou, nabídkou pro děti v předškolním věku je seznámení se se základními hygienickými návyky při četbě. Pro děti jsou rovněž připraveny besedy o spisovatelích a ilustrátorech dětských knih.

Děti z 1.-4. tříd jsou seznamovány s dětskými knihami a časopisy. Ale i se zásadami ochrany knih a hygieny četby. Jsou seznámeny s uspořádáním knihovního fondu a prací s počítačem.

Děti 5.-6. třídy jsou obeznámeny s knihou jako zdrojem informací. Jsou vedeny k využívání primárních a sekundárních informačních pramenů. Jsou jim předkládány a názorně ukazovány elektronické informační zdroje, ale i databáze na CD-ROM.

Děti 7.-8. třídy jsou seznamovány s elektronickým katalogem KKFB a vyhledáváním informací v něm, také se učí pracovat s elektronickými databázemi a informačními zdroji na CD-ROM.

Pro žáky 9. tříd a 1. ročníků středních škol jsou ve spolupráci se vzdělávacím centrem KKFB připravovány lekce zaměřené na práci s knihovním fondem a informacemi, vyhledávání v elektronickém katalogu knihovny, ČNB (České národní bibliografie) a dalších zdrojích přístupných prostřednictvím internetu. Lekce jsou doplňovány samostatnými úkoly a zábavnými testy.

Pro školy se speciálním pedagogickým zaměřením jsou připravovány besedy, kterých se zúčastňují vedle dětí handicapovaných i děti zdravé. Besedy jsou připravovány podle specifických požadavků jednotlivých škol [37].

6.7.2 Programy, přednášky, výstavy a kulturní akce pro veřejnost

Kulturní programy jsou připravovány s ohledem na aktuální nabídky během roku. Při jejich realizaci je brán zřetel na přítomnost významných kulturních osobností ve Zlíně (spisovatelé, publicisté, osobnosti kulturního života kraje, členové redakční rady časopisu ZVUK a další).

KKFB reaguje na výročí nejenom regionálních osobností, ale i světově známých spisovatelů, hudebních skladatelů a jiných významných osobností uspořádáním vzdělávacích přednášek a besed. Dále spolupracuje s organizátory kulturních festivalů ve Zlínském kraji (např. Mezinárodní festival filmů pro děti a mládež) a připravuje akce pro dětské, ale i dospělé čtenáře

Výstavy v Ústřední knihovně jsou realizovány ve spolupráci se školami a dalšími institucemi. Exponáty v jednotlivých odděleních aktuálně informují o kulturním dění v regionu a společenských výročích.

Výstavy se připravují ve spolupráci s mateřskými, základními a uměleckými školami v regionu a konají se v obvodních knihovnách a pobočkách KKFB. Jsou také připravovány dle přání jednotlivých institucí.

6.8 Ediční a publikační činnost

Od roku 2002 se rozšířila také ediční činnost. Od tohoto roku je knihovna vydavatelem časopisu pro kulturní a společenské dění ZVUK Zlínského kraje.

KKFB se podílí na přípravě vydání, propagaci a distribuci čtyř čísel časopisu ZVUK Zlínského kraje. Tento časopis vychází 4x ročně.

KKFB připravuje, propaguje a následně distribuuje ve spolupráci s jinými organizacemi kraje (např. Státní okresní archiv Zlín-Klečůvka, Muzeum jihovýchodní Moravy, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, Muzeum Kroměřížska aj.) publikace z Edice Zlínský kraj.

Vydávají se také sborníky k různým příležitostem, statistické přehledy činnosti veřejných knihoven Zlínského kraje, metodické materiály, kalendária a různé jiné materiály propagující knihovnu. Přehled ediční a publikační činnosti KKFB je uveden v příloze č. 5. [35; 37].

5.6.1. Propagace knihovny

Služby a pořádané akce jsou propagovány v tisku, TV a dalších sdělovacích prostředcích. Na webových stránkách KKFB www.kfbz.cz jsou průběžně aktualizovány a propagovány služby knihovny. Nový online katalog nabízí nové možnosti vyhledávání, možnost rezervace, momentálně vypůjčených titulů, pro registrované čtenáře přehled vlastních výpůjček.

Na webových stránkách informuje KKFB o své činnosti, knihovním fondu, nových přírůstcích fondu, aktivitách pro veřejnost. Poskytuje přehledný výběr dalších internetových odkazů i odborné informace pro veřejné knihovny. Prostřednictvím webových stránek je zajišťována informační služba Ptejte se knihovny, která zodpovídá bibliografické a faktografické dotazy během dvou pracovních dnů.

Je vydáván a průběžně rozšiřován elektronický informační zpravodaj e-bulletin. Je vydávána informační brožura o KKFB s nabídkou služeb uživatelům [37].

V roce 2003 došlo k rozšíření nabídky služeb poskytovaných prostřednictvím webových stránek knihovny. Projevilo se to nárůstem přístupů na domovskou stránku KKFB (ve srovnání s rokem 2002 o 48%) i s nárůstem přístupů na online katalog na webu (nárůst o 69%). K prestiži knihovny přispěl i celostátní seminář hudebních knihoven, který knihovna uspořádala společně s Národní knihovnou ČR.

V roce 2003 byly zavedeny některé nové rubriky, např. soupisy CD a periodik, měsíční soupisy přírůstků knižního fondu. Byla zavedena nová online služba zobrazování vlastních výpůjček čtenářů ve veřejně přístupném on-line katalogu (OPAC), byl doplněn o zobrazování stavu dokumentů s možností jejich rezervace. Byly zavedeny některé nové rubriky a služby, například e-bulletin (rozesílání novinek a aktualit e-mailem), elektronická žádanka MVS, formulář pro zaslání desiderat z WWW stránek aj.

V roce 2004 byl ve spolupráci s Katedrou reklamní fotografie a grafického designu Fakulty multimediálních komunikací UTB ve Zlíně zpracován vizuální styl KKFB (logotyp, grafický manuál). Od listopadu 2004 je vizuální styl plně využíván při prezentaci knihovny (hlavičkový papír, vizitky, tištěné dokumenty knihovny).

Téhož roku byly získány prostředky z dotace MK ČR na realizaci on-line propojení Ústřední knihovny a obvodních knihoven a na zakoupení čtecího zařízení pro slabozraké.

Velkým úspěchem bylo opakované vítězství knihovny v celostátní soutěži webových stránek veřejných knihoven ve městech nad 20.000 obyvatel Biblioweb v letech 2001 a 2002 [33; 34].

Roku 2005 získaly webové stránky KKFB 1. místo v soutěži o nejlepší knihovnickou prezentaci na Internetu Biblioweb 2005 v kategorii knihoven ve městech nad 75.000 obyvatel a odborných knihoven. V tomto roce bylo evidováno o 98 % více přístupů na domovskou stránku KKFB než v role předchozím. Stále více čtenářů využívalo služeb elektronického katalogu a možnosti elektronické komunikace s knihovnou. Byly zpracovány návody pro hledání knih ve volném výběru KKFB. Na WWW stránkách KKFB byly průběžně aktualizovány seznamy přírůstků knih, zvukových nahrávek na CD a magnetofonových kazetách a zvukových knih pro nevidomé [37].

Přístup na internet je od roku 2006 návštěvníkům poskytován ve všech automatizovaných knihovnách na 19 PC a ve čtyřech pobočkách. Od září 2006 je přístup na internet pro návštěvníky zdarma.

7 ZÁVĚR

V závěru diplomové práce bych chtěla ve stručnosti shrnout její obsah a odpovědět na otázky, které z mé práce vplynuly.

Ačkoliv o KKFB se píše v několika publikacích, média informují o její činnosti širokou veřejnost, knihovna se sama také prezentuje prostřednictvím monografií, které sama vydává, žádná práce nebyla doposud věnována uceleně její historii. A to od založení až po současnost.

O osudech této knihovny mnoho napovídají její názvy, které se v průběhu času měnily. Začalo to **knihovnou Čtenářského spolku**, která fungovala až do r.1921, kdy se stala **Městskou knihovnou** a byla jí až do r. 1953. Posléze **Krajská lidová knihovna v Gottwaldově** do r. 1960, dále **Okresní knihovna v Gottwaldově** do r. 1989. Poté **Okresní knihovnou ve Zlíně** a to do roku 1996. Následně **Knihovna F. Bartoše** do konce roku 2001 a **Krajská knihovna F. Bartoše** od roku 2002.

Osud knihovny je provázán se jménem Františka Bartoše, který byl prvním čestným členem čtenářského spolku a po němž knihovna nese svoje jméno.

Knihovna musela reagovat na změny v politické situaci a obhájit svoje postavení, které jí přísluší. Nebyly to jenom změny v roce 1989, ale mnohem dříve. Začalo to již rokem 1914, potom 1919, následně druhá světová válka aj. Musela překonat všechny změny společenské, politické, ale také ekonomické.

Knihovna je tady především pro svoje uživatele. Obyvatelé Zlína a celého Zlínského kraje jsou si dobře vědomi, jaké nezastupitelné místo tato instituce v kulturním životě tohoto regionu zaujímá.

Tato instituce obstála a „ustála“ všechny peripetie svého osudu. Od začátku své existence bojuje s nedostatkem prostoru, tento problém bohužel přetrval až do dnešních dnů. Poté to byl ideologický tlak v době okupace i komunismu. V posledních letech to byly ekonomické problémy.

Je to instituce, která na svých bedrech nese starost o všechny okresní knihovny ve Zlínském kraji. Prostřednictvím pověřených knihoven se stará o obecní a střediskové knihovny a městské knihovny. Váže ji také odpovědnost za vzdělávání knihovníků Zlínského kraje. Jak profesionálních, tak neprofesionálních.

KKFB se v čele se svým vedením a všemi svými zaměstnanci náležitě stará o rozvoj informační gramotnosti obyvatelstva tohoto regionu. Začíná výchovou již od nejmenších dětských čtenářů. Věnuje se také seniorům a handicapovaným lidem. Neustále se pracuje na rozvoji všech služeb uživatelům. Knihovna již dávno pochopila, že nesmí stát v pozadí všeho dění, ale naopak musí se v očích veřejnosti prezentovat jako vzdělávací a kulturní instituce.

Nejstarší zmínku o knihovně Čtenářského spolku jsem našla v díle Karla Stloukala, ve kterém popisuje založení knihovny. Čtenářský spolek měl velký podíl na zvýšení kulturní úrovně obyvatel města Zlína. Navíc svoji knihovnu převedl pod tíhou okolností na město Zlín a tak vznikla městská knihovna, která pokračovala v tradici kulturní instituce.

Poté, co se město Zlín stalo okresním městem i knihovna se stala okresní, následně krajskou lidovou knihovnou. Přes prostorové nedostatky, se snažila plnit potřeby svých uživatelů. Poté co se Gottwaldov opět stal okresním městem a tudíž knihovna byla Okresní knihovnou v Gottwaldově jednou z nejdůležitějších kulturních, vzdělávacích zařízení v okrese. Po roce 1989 a velkých společenských změnách se knihovna snažila najít si své místo v kulturním dění Zlína. Výsledkem toho je přerod v Krajskou knihovnu F. Bartoše.

Psala jsem tuto práci, abych mohla dokázat, že tato knihovna, která je jednou z nejmladších krajských knihoven v České republice, si svoji pozici po právu zaslouží. Myslím, že má před sebou budoucnost založenou na houževnaté práci, která by měla vést k přerodu z klasické knihovny na kulturně-vzdělávací a informační instituci. Jelikož již v minulosti dokázala, že se nikdy nevzdává, věřím, že se jí podaří překonat všechny překážky, které se jí staví do cesty a otevřít se ještě více veřejnosti. Samozřejmě hlavně v rámci svých služeb, ale také svých kulturních programů, společenských akcí, prostřednictvím médií. Neboť i ta pomáhají dokreslit její obraz v očích veřejnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. FIŠER, Zdeněk. Zapomenutá kapitola z dějin Zlína : „Z krejcarů budou groše a z grošů rýnské" : aneb Grundbuchbesitzer Karel Schneider a čtenářský spolek z roku 1846. *Zvuk Zlínského kraje : časopis pro kulturu a společenského dění ve Zlínském kraji*, léto 2003, s. 24-28. ISSN 1214-0139.
2. MZA Brno, SOKA Zlín. BITTNER I.: *Čtenářský spolek Zlín : 1886 - 1939*. Sdružený a skupinový inventář (část), 1980, s. 85, ev.č. 239/1.
3. VALŮŠEK, David. *Od školy ke knihovně : historie budovy Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně : 1896-2006*. 1. vyd. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2005. 87 s. Zlínský kraj; sv. 11. ISBN 80-86886-10-7.
4. *Stoletá historie knihovny a informační průvodce Okresní knihovnou v Gottwaldově : 1885-1985*. Zpracovala Vlasta Kozelková. 1. vyd. Gottwaldov : Okresní knihovna v Gottwaldově, 1985. 77 s.
5. MZA Brno, SOKA Zlín. BEDNÁŘOVÁ, Hana : *Spolky Zlínského okresu [inventář]*, 1986, s. 2-47.
6. MZA Brno. SOKA Zlín. Archivní fond města Zlína. i. č. 676.
7. MZA Brno, SOKA Zlín. Archivní fond města Zlína. i. č. 677.
8. Zákon 430/1919 Sb. ze dne 22. 7. 1919 o veřejných knihovnách obecních. (knihovní zákon).
9. POKLUDA, Zdeněk. *Sedm století zlínských dějin*. 2., doplň. a rozš. vyd. Zlín : Espirit. 2006. 174 s. ISBN 80-239-7200-6.
10. Nařízení vlády republiky Československé 607/1919 Sb. ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430 Sb./1919.

11. Z historie Okresní knihovny v Gottwaldově. *Gottwaldovsko od minulosti k současnosti*, 1983, č. 5, s. 7-25.
12. SMILKOVÁ, Svatava. O práci s knihou nejen v Měsíci knihy. *Čtenář*, 1988, roč. 40, č. 7, s. 218-221.
13. Výsledky, specifika a podmínky práce sídlištní knihovny. *Čtenář*, 1988, roč. 40, č. 12, s. 388.
14. Okresní knihovna (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Okresní knihovny v Gottwaldově za rok 1981*. Gottwaldov : OKG, 1982, 20 s. Interní materiál.
15. ŠUMPELOVÁ, Alexandra. Práce se společenskou literaturou v okresní knihovně Gottwaldov. *Zpravodaj města Gottwaldova*, 1985, č. 3, s. 1.
16. STEINEROVÁ, Ilona. Spolupráce knihoven v okrese. *Naše pravda*, 1998, roč. 44, č. 17 (19880301), s. 3.
17. SMILKOVÁ, Svatava. Současnost okresní knihovny. *Čtenář*, 1988, roč. 40, č. 7, s. 218-221.
18. Zákon č. 53/1959 Sb. ze dne 9. července 1959 o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon).
19. Okresní knihovna (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Okresní knihovny ve Zlíně za rok 1990*. Zlín : Okresní knihovna ve Zlíně, 1991. 14 s. Interní materiál.
20. Okresní knihovna (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Okresní knihovny ve Zlíně za rok 1991*. Zlín : Okresní knihovna ve Zlíně, 1992. 17 s. Interní materiál.
21. Okresní knihovna (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Okresní knihovny ve Zlíně za rok 1992*. Zlín : Okresní knihovna ve Zlíně, 1993. 19 s. Interní materiál.
22. Okresní knihovna (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Okresní knihovny ve Zlíně za rok 1993*. Zlín : Okresní knihovna ve Zlíně, 1994. 19 s. Interní materiál.
23. Okresní knihovna (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Okresní knihovny ve Zlíně za rok 1994*. Zlín : Okresní knihovna ve Zlíně, 1995. 22 s. Interní materiál.

24. Okresní knihovna (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Okresní knihovny ve Zlíně za rok 1995*. Zlín : Okresní knihovna ve Zlíně, 1996. 22 s. Interní materiál.
25. PAVLIŠTÍK, Karel. Živý odkaz Františka Bartoše. *Zvuk Zlínského kraje : časopis pro kulturu a společenské dění ve Zlínském kraji*, jaro 1997, č. 1, s. 2-5. ISSN 1214-0139.
26. František Bartoš se proslavil jako filolog a národopisec. *Právo*, roč. 10, č. 177 (20000801), s. 10. ISSN 1211-2119.
27. FRIEDLOVÁ, Zdeňka. Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně. *Duha: informace o knihách a knihovnách z Moravy*, 2006, roč. 20, č. 3, s. 30-31.
28. Knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně za rok 1996*. Zlín : Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 1997. 17 s. Interní materiál.
29. Knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně za rok 1997*. Zlín : Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 1998. 13 s. Interní materiál.
30. Knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně za rok 1998*. Zlín : Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 1999. 17 s. Interní materiál.
31. Knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně za rok 1999*. Zlín : Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 2000. 17 s. Interní materiál.
32. Knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně za rok 2000*. Zlín : Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 2001. 17 s. Interní materiál.
33. Knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Rozbor činnosti Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně za rok 2001*. Zlín : KFBZ, 2002. 17 s. Interní materiál.

34. Krajská knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Výroční zpráva za rok 2002*. Zlín : Krajská knihovna F. Bartoše, 2003. 29 s., [8 l. příl] 33 s. Dostupný také z: http://www.kfbz.cz/DOWNLOAD/vz_2002.pdf
35. Krajská knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Výroční zpráva za rok 2003*. Zlín : Krajská knihovna F. Bartoše, 2004. 22 s., [3 l. příl]. 43 s. Dostupný také z: http://www.kfbz.cz/DOWNLOAD/vz_2003.pdf
36. Krajská knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Výroční zpráva za rok 2004*. Zlín : Krajská knihovna F. Bartoše, 2005. 26 s., [3 l. příl] 44 s. Dostupný také z: http://www.kfbz.cz/DOWNLOAD/vz_2004.pdf
37. Krajská knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Výroční zpráva za rok 2005*. Zlín : Krajská knihovna F. Bartoše, 2006. 29 s. Dostupný také z: http://www.kfbz.cz/DOWNLOAD/vz_2005.pdf
38. Krajská knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Výroční zpráva za rok 2006*. Zlín : Krajská knihovna F. Bartoše, 2007. 49 s. Dostupný také z: http://www.kfbz.cz/DOWNLOAD/vz_2006.pdf
39. Krajská knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Koncepce rozvoje Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně v letech 2006-2015*. Zlín: Krajská knihovna F. Bartoše, 2007. 10 s. Dostupný také z: http://www.kfbz.cz/DOWNLOAD/koncepce_KKFB_2006_2015.pdf
40. Krajská knihovna Františka Bartoše (Zlín, Česko). *Organizační řád Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně*. Zlín : Krajská knihovna F. Bartoše, 2007. Nestr. Dostupný z: http://intranet.kfbz.cz/dokumenty/ORG_RAD.HTM
41. Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách a provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon).

SEZNAM ZKRATEK

KKFB	Krajská knihovna Františka Bartoše
OKG	Okresní knihovna v Gottwaldově
MDT	Mezinárodní desetinné třídění
OKZ	Okresní knihovna Zlín
MAKS	Modulární knihovnický automatizovaný systém
OSA	Ochranný svaz autorů
INTERGRAM	Ochranný svaz interpretů a zvukových nosičů
ANL	Články v českých novinách, časopisech a sbornících
ČNB	Česká národní bibliografie
VUT-FT	Vysoké učení technické – Fakulta technologická
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
VTEI	Vědecko-technické a ekonomické informace
OKZ	Okresní knihovna ve Zlíně
KFBZ	Knihovna Františka Bartoše ve Zlíně
SVK Brno	Státní vědecká knihovna Brno
VTEI	Vědecké, technické a ekonomické informace
VISK	Veřejné informační služby knihoven
IRC	Informační a referenční centrum
BIS	Bibliograficko-informační služba
SKIP	Sdružení knihovníků a informačních pracovníků
AACR2	Anglo-americká katalogizační pravidla
SROP	Společný regionální operační program
RF	Regionální funkce
PIK	Projekt internetizace knihoven
OPAC	Veřejně přístupný on-line katalog

SEZNAM TABULEK

- Tabulka č. 1 Příjmy a výdaje čtenářského spolku v období 1886-1908
- Tabulka č. 2 Knihovní fond a počet půjčených knih v období 1905-1913
- Tabulka č. 3 Tématické rozčlenění fondu z r. 1933
- Tabulka č. 4 Přehled činnosti městské knihovny 1938-1942
- Tabulka č. 5 Přehled činnosti OKG v letech 1945-1959
- Tabulka č. 6 Činnost okresní knihovny v Gottwaldově (včetně poboček)
- Tabulka č. 7 Základní ukazatele činnosti v letech 1990-2001
- Tabulka č. 8 Metodická a ediční činnost 1990-2001
- Tabulka č. 9 Základní ukazatele činnosti KKFB v letech 2002-2006
- Tabulka č. 10 Knihovní fond KKFB, jeho velikost a struktura 2002-2006
- Tabulka č. 11 Velikost výměnných fondů, metodické návštěvy, počet výměnných souboru KKFB

SEZNAM GRAFŮ

- Graf č. 1 Počet knih a počet výpůjček 1905-1913
- Graf č. 2 Přehled činnosti městské knihovny ve Zlíně v letech 1938-1942
- Graf č. 3 Přehled činnosti OKG v letech 1945-1959
- Graf č. 4 Činnost OKG (včetně poboček) 1960-1985
- Graf č. 5 Základní ukazatele činnosti KKFB v letech 2002-2006
- Graf č. 6 Knihovní fond KKFB, jeho velikost a struktura 2002-2006

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 Krajská lidová knihovna v Gottwaldově

Obrázek č. 2 Čítárna na náměstí Míru

Obrázek č. 3 Bibliobus

Obrázek č. 4 Oddělení pro dospělé čtenáře (1974)

Obrázek č. 5 Budova knihovny

Obrázek č. 6 Oddělení IRC-BIS

Obrázek č. 7 Obvodní knihovna Díly (2005)

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 Korespondence mezi Čtenářským spolkem a městskou radou ve Zlíně
- Příloha č. 2 Knihovní řád
- Příloha č. 3 Seznam ředitelů knihovny po 2. světové válce
- Příloha č. 4 Zřizovací listina
- Příloha č. 5 Ediční a publikační činnost KKFB v letech 2002-2006

Příloha č. 1

Korespondence mezi Čtenářským spolkem a městskou radou ve Zlíně

Městské radě

ve Zlíně.

Ve výborové schůzi Čtenářského spolku konané dne 4. listopadu 1920 jednalo se o přípisu městské rady z 2. listop. 1920 č. 3644 a usneseno městské radě sdělit, že Čtenářský spolek jest v zájmu pro zřízení knihovny a jest ochoten o tom se zastupci obce jednati. K poradám o tomto předmětu vysle Čtenářský spolek svého předsedu Dra. Krále, místopředsedu Rud. Langa a jednatele Jana Pavlce.

Ve Zlíně, dne 5. listopadu 1920.

za Čtenářský spolek ve Zlíně

Rud. Lang

předseda.

**Knihy se půjčují: ve všední dny
od 8 — 10, 13 — 14, 16 — 19 hodin.
V sobotu 8 — 10, 13 — 14.**

Knihovní řád.

1. Knihy se půjčují domů toliko na čtenářskou legitimaci.
2. Na jednu legitimaci půjčuje se jeden svazek.
3. Knihy se půjčují na 14 dní; kdo by si chtěl knihu déle ponechat, požádá o prodloužení lhůty a zapraví poplatek K 1.—.
4. Nevrátí-li vypůjčovatel knihy do konce vypůjčení lhůty, bude o ně lístkem upomenut. Nevrátí-li čtenář nyní knihy, bude upomenut ještě po druhé, případně po třetí. Nevrátí-li ani pak knihy, odevzdá se věc příslušnému úřadu. Poplatky za poštovné a z prodloužení zaplatí čtenář.
5. Vypůjčovatel je povinen vrátiti knihu neporušenou; jakékoli poškození nebo ztrátu knihy nahradí.
6. Každá změna bytu (ve městě) buď vypůjčovatelem v knihovně hlášena.
7. Knihy nákladné a nenahraditelné se domů nepůjčují.
8. Kdo přes opětovné napomenutí hrubě porušuje knihovní řád, pozbude dočasně nebo i trvale práva knihy si domů vypůjčovati.
9. Vypukne-li v domácnosti čtenářově nakažlivá choroba, je to třeba oznámiti knihovně.

Příloha č. 3

Seznam ředitelů knihovny po 2. světové válce

1946 – 1952	B. Petráš
1953 – 1959	Valerie Vignatinová
1960 – 1968	Vladimír Lukavský
1969 – 1975	Jan Lstibůrek
1975 (srpen) – 1979	František Luska
1980 – 1986	Vlasta Kozelková
1987 – 1998	Svatava Čechová
1999 –	PhDr. Zdeňka Friedlová

Příloha č. 4

Zřizovací listina

Z L Í N S K Ý K R A J
Tř. Tomáše Bati 3792, 76001 Zlín
František Slavík
hejtman

Z Ř I Z O V A C Í L I S T I N A

Krajské knihovny Františka Bartoše, příspěvkové organizace

Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně, IČO 708 91 320, podle ustanovení § 27 odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů vydává tuto zřizovací listinu příspěvkové organizace, která byla schválena usnesením Zastupitelstva Zlínského kraje č. 95/Z006/01 ze dne 28. 11. 2001.

Čl. 1

Základní údaje

1) Zřizovatel :	Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně
2) Název organizace :	Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace
3) Sídlo a adresa :	Zlín, tř. T. Bati 204, PSČ 761 60
4) Forma právnické osoby:	příspěvková organizace
5) Identifikační číslo organizace :	70947422
6) Datum vzniku organizace :	1. 1. 2002

Čl. 2

Vymezení hlavního účelu zřízení organizace

Krajská knihovna Františka Bartoše (dále organizace) poskytuje veřejné knihovnické a informační služby podle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), v rozsahu vymezeném v předmětu činnosti a v souladu s obecně závaznými právními předpisy. Je knihovnickým, informačním, bibliografickým, metodickým a koordinačním centrem veřejně přístupných knihoven Zlínského kraje

Předmět činnosti:

- 1.) Organizace je veřejně přístupnou knihovnou, která získává, odborně zpracovává, spravuje, uchovává a ochraňuje univerzální knihovní fond domácí i zahraniční literatury i dalších druhů dokumentů (knihy, periodika, zvukové a multimediální dokumenty, mapy, hudebniny, normativní dokumenty aj.). Trvale uchovává historický a konzervační fond.
- 2.) Organizace na základě vlastního krajského knihovního fondu a prostřednictvím meziknihovní výpůjční služby i fondů jiných institucí a prostřednictvím dalších informačních zdrojů poskytuje knihovnické, bibliografické a informační služby fyzickým a právnickým osobám. Půjčuje prezenčně a absenčně výše uvedené druhy dokumentů. Podmínky poskytování knihovnických a informačních služeb stanoví knihovní řád, který vydává ředitel organizace.
- 3.) Zprostředkovává informace z vnějších veřejně provozovaných a veřejně přístupných informačních zdrojů, zejména informace státní správy a samosprávy, a umožňuje k těmto zdrojům přístup pomocí telekomunikačního zařízení.
- 4.) Je součástí systému knihoven vykonávající koordinační, odborné, knihovnické, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, kulturní, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci též:
 - a) spolupracuje s Národní knihovnou při zpracování národní bibliografie a při zpracování souborného katalogu.
 - b) zpracovává a zpřístupňuje regionální informační databáze a zabezpečuje koordinaci krajského bibliografického systému, účastní se budování společných databází a výměny dat s dalšími knihovnami,
 - c) je krajským centrem meziknihovních služeb,
 - d) spolupracuje s knihovnami v kraji při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb.
- 5.) Organizace plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven ve Zlínském kraji. V rámci plnění regionálních funkcí krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.
- 6.) Organizuje další odborné vzdělávání knihovníků v rámci Zlínského kraje.
- 7.) V rámci smluvního ujednání s Městem Zlín plní organizace rovněž funkci základní knihovny na území města Zlína.
- 8.) V rámci kraje organizuje a pořádá kulturní a vzdělávací akce pro školy a veřejnost.
- 9.) Vydává a veřejně šíří periodické a neperiodické publikace, související s předmětem její činnosti, včetně kulturně – společenského magazínu.
- 10.) Poskytuje reprografické služby pro pořizování kopií dokumentů z fondu knihovny nebo pramenů zapůjčených prostřednictvím meziknihovní výpůjční služby pro osobní potřeby čtenářů.
- 11.) V zájmu svých uživatelů spolupracuje s domácími i zahraničními knihovnami a informačními institucemi a dalšími specializovanými institucemi a organizacemi, které mají vztah k její činnosti

Právní postavení a označení statutárního orgánu

- 1.) Organizace vystupuje v právních vztazích svým jménem a má odpovědnost vyplývající z těchto vztahů.
- 2.) Statutárním orgánem je ředitel. Jmenuje jej a odvolává Rada Zlínského kraje, které je ze své činnosti odpovědný. Ředitel je zaměstnancem Krajské knihovny Františka Bartoše. Ředitel řídí příspěvkovou organizaci, plní povinnosti vedoucího organizace a další úkoly vyplývající z obecně závazných právních předpisů a metodických pokynů Zlínského kraje. Ředitel jmenuje a odvolává svého zástupce, který ho zastupuje v době jeho nepřítomnosti v plném rozsahu jeho povinností, odpovědnosti a práv. Jménem organizace jedná ředitel jako statutární orgán nebo jiný zaměstnanec organizace jako jím pověřený zástupce v písemném styku tak, že k napsanému nebo vytištěnému názvu organizace anebo k otisku razítka připojí vlastnoruční podpis s uvedením funkce. Ředitel organizace jmenuje Knihovni radu jako svůj odborný poradní orgán.

Čl. 5

Vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele předávaného organizaci do správy :

- 1.) Organizace k datu zřízení nemá svěřen do správy nemovitý majetek.

Čl. 6

Vymezení majetkových práv a povinností:

- 1.) Svěřený majetek, včetně majetku získaného vlastní činností, je organizace oprávněna efektivně a ekonomicky účelně využívat pro zajištění činností, k nimž byla zřízena.
- 2.) Organizace je povinna o majetek pečovat, chránit jej, dbát o jeho další rozvoj a zvelebení, udržovat jej, provádět jeho opravy a vést o něm evidenci a účetnictví.
- 3.) Organizace je povinna sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky a usilovat, aby nedošlo k promlčení nebo zániku práv z těchto závazků vyplývajících.
- 4.) Investiční činnost je organizace oprávněna provádět jen s předchozím souhlasem zřizovatele.
- 5.) Organizace není oprávněna uzavírat smlouvy, jimiž by nabývala nemovitý majetek.
- 6.) Organizace není oprávněna svěřený majetek zatěžovat zástavním právem ani věcnými břemeny, ani ho vložit do majetku právnických osob.
- 7.) Organizace je oprávněna bez souhlasu zřizovatele disponovat s movitými věcmi, které jí byly svěřeny do správy do maximální výše pořizovací hodnoty 10 000,- Kč u jedné movité věci.
- 8.) Organizace je povinna dbát, aby určené úkoly plnila co nejhospodárněji a hospodařila v souladu s platnými ustanoveními zákona, zejména příslušnými ustanoveními zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Při nakládání s knihovními fondy je organizace povinna řídit se ustanoveními zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon).

Organizační struktura organizace

Organizační strukturu organizace stanoví organizační řád, který vydává ředitel orga;

Čl. 8

Doplňkové činnosti

K lepšímu využití hospodářských možností a odbornosti zaměstnanců je organizace provozovat tyto okruhy doplňkové činnosti:

- a) polygrafická výroba,
- b) specializovaný maloobchod
- c) reklamní činnost a marketing

Doplňková činnost nesmí narušovat plnění hlavního účelu organizace a sleduje se

Čl. 9

Vymezení doby, na kterou je organizace zřízena

Organizace je zřízena na dobu neurčitou.

Čl. 10

Závěrečná ustanovení

Zřizovací listina nabývá účinnosti dnem 1.1.2002

Ve Zlíně dne 28. 11. 2001

František Slavík
hejtman

Příloha č. 5

Ediční a publikační činnost KKFB v letech 2002 – 2006

EDIČNÍ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST 2002

EDIČNÍ ČINNOST

1. FRIEDLOVÁ, Zdeňka. Veřejná knihovna – rovný přístup všem aneb bariéry v nás a kolem nás. In *Knihovny současnosti 2002 : sborník z 10. konference*. 1. vyd. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2002. ISBN 80-86249-18-2. s. 117-122.
2. KAŇKA, Jan. Koncepce krajského bibliografického systému. In *Knihovny současnosti 2002 : sborník z 10. konference*. 1. vyd. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2002. ISBN 80-86249-18-2. s. 201-205.
3. KAŇKA, Jan. Konference ELPUB 2002. Ikaros [online]. 2002, č. 12 [cit. 2002-12-01]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200212017>>. ISSN 1212-5075

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

1. SPATHOVÁ, Jana. *Stavební a umělecké památky*. Vyd. 1. Velehrad : Ottobře 12, 2002. 125 s., il. Zlínský kraj; 1. ISBN: 80-86528-13-8. (náklad 1000 výtisků).
2. Píšu, píšeš, píšeme : *Kde končí svět 2002 : sborníček nejlepších prací dětí Zlínského kraje* - krajské kolo literární soutěže pořádané veřejnými knihovnami v Kroměříži, Uherském Hradišti, Vsetíně a Zlíně v rámci projektu Klubu dětských knihoven SKIP. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, prosinec 2002. 70 s., il. (náklad 500 výtisků) – ve spolupráci s Knihovnou Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti.

3. *Zvuk Zlínského kraje : časopis pro kulturu a společenské dění ve Zlínském kraji*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 1990-.
ISSN 1214-0139. Čísla: jaro (náklad 450 výtisků), léto (náklad 500 výtisků), podzim-zima (500 výtisků).
4. *Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace : knihovnické a informační služby : oddělení : kontakty : spojení : pobočky : historie*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2002. [16 s., fot.].
5. *Výběr WWW adres Zlínského kraje : města a obce : úřady a instituce : informační servery : média*. 2. aktualiz. vyd. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2002.
6. *Výběr WWW adres Zlínského kraje : školství : kultura*. 2. aktualiz. vyd. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2002.
7. *Výběr WWW adres Zlínského kraje : sport : volný čas : spolky, sdružení, církve : různé*. 2. aktualiz. vyd. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2002.
8. KKFB se posílela na přípravě publikace *Kalendárium 2003*, kterou vydal Magistrát města Zlína. Zpracovali jsme části Státní svátky a významné dny ČR a výběr významných mezinárodních a světových dnů a Vybraná výročí osobností města Zlína.
9. Redakčně a organizačně se KKFB podílela na přípravě *Informačního magazínu - oblastního zvukového měsíčníku pro zrakově postižené* (13 čísel) a na vydání zvukové podoby Seznamu sociálních služeb, průvodce sociální péčí ve Zlíně.

EDIČNÍ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST 2003

EDIČNÍ ČINNOST

1. BARTOŠ, František. *Nové národní písně moravské s nápěvy do textu vřaděnými*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003. 202 s. Zlínský kraj; sv. 2. ISMN M-66051-246-3.
2. *Výtvarní umělci Zlínského kraje*. Vyd. 1. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003. 1 složka (vol. listy). Zlínský kraj; sv. 3. ISBN 80-86528-26-X.
3. *Pověsti a balady (z Valašska, Hané a Slovácka)*. Vyd. 1. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003. 72 s. Zlínský kraj; sv. 4.

ISBN 80-86528-25-1.
4. FROLCOVÁ, Milada. *Slovník žáků a absolventů Zlínské školy umění a Střední uměleckoprůmyslové školy ve Zlíně a v Uherském Hradišti /1939-2003/*. Vyd. 1. Uherské Hradiště : Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2003. 342 s. Zlínský kraj; sv. 5. ISBN 80-86185-25-7.
5. MĚŠŤÁNEK, Tomáš. *Biskup Jan Filipec (1431 - 1509) a střeoevropská politika*. Vyd. 1. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003. 220 s. ISBN 80-239-1478-2.
6. TVARUŽEK, Josef. *Při Betlémě na salaši : staré vánoční písně a koledy rožnovské ze sběrů Josefa Tvaružka*. 1. vyd. Rožnov pod Radhoštěm : Město Rožnov pod Radhoštěm, 2003. 71 s. Rožnovské malé tisky.

ISBN 80-239-1504-5.
7. *Lid a národ : sebrané rozpravy národopisné a literární Františka Bartoše*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003. 2 sv. Zlínský kraj; sv. 6. ISBN 80-239-2118-5.
8. *Proměny hanácké vesnice : sborník příspěvků z 9. odborné konference v Kroměříži*. Kroměříž : Muzeum Kroměřížska, 2003. 143 s. ISBN 80-85945-37-1.

9. *Brána jazyků otevřená : almanach nejlepších prací* - krajské kolo literární soutěže pro děti pořádané veřejnými knihovnami Zlínského kraje v rámci projektu Klubu dětských knihoven SKIP. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2003. 47 s. ISBN 80-239-1854-0.
10. *Výběr WWW adres Zlínského kraje : města a obce : úřady a instituce : informační servery : média*. 3. aktualiz. vyd. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003.
11. *Výběr WWW adres Zlínského kraje : školství : kultura*. 3. aktualiz. vyd. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003.
12. *Výběr WWW adres Zlínského kraje : sport : volný čas : spolky, sdružení, církve : různé*. 3. aktualiz. vyd. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003.
13. *Zvuk Zlínského kraje : časopis pro kulturu a společenské dění ve Zlínském kraji*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 1990-. ISSN 1214-0139. Čísla: Jaro, Léto, Podzim, Zima (náklad 500 výtisků).
14. KKFB se posílala na přípravě publikace *Kalendárium 2004* (výročí vybraných osobností města Zlína, významné světové dny), kterou vydává každoročně Magistrát města Zlína.
15. Redakčně a organizačně se KKFB podílela na přípravě *Informačního magazínu – oblastního zvukového měsíčníku pro zrakově postižené* (9 čísel). KKFB přispěla výběrem článků z tištěného časopisu „Magazín Zlín“, úpravou textů, úvodním slovem, zprávami ze zvukové knihovny, výběrem ukázek z fondu hudebního oddělení, režii a zajišťováním nahrávacího studia a herců Městského divadla Zlín.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

1. PEPRNÍČKOVÁ, Eva. Knihovny Zlínského kraje a regionální funkce.
In: *Místní kultura*. Roč. 13 - č. 6, s. 21.

2. KAŇKA, Jan. *Okres Zlín v roce 2000 : souběžná regionální bibliografie*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003. 334 s. ISBN 80-239-1842-7.
3. PEPRNÍČKOVÁ, Eva. *Statistické výsledky činnosti veřejných knihoven Zlínského kraje za rok 2002*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003. 20 s.
4. PILAŘOVÁ, Svatava, TOMANCOVÁ, Jana. Nabídka lekcí Systematické výchovy pro práci s informacemi. In *Informační gramotnost : sborník příspěvků z konference, konané 27. listopadu 2002 v Moravské zemské knihovně*. Brno : Moravská zemská knihovna v Brně – Pedagogické centrum, 2003, s. 125-126.
5. ŠTANCLOVÁ, Iveta. Informační výchova pro základní školy. In *Informační gramotnost : sborník příspěvků z konference, konané 27. listopadu 2002 v Moravské zemské knihovně*. Brno : Moravská zemská knihovna v Brně – Pedagogické centrum, 2003, s. 127-129.
6. ŠTANCLOVÁ, Iveta. Náš počítač – Internet. In *Informační gramotnost : sborník příspěvků z konference, konané 27. listopadu 2002 v Moravské zemské knihovně*. Brno : Moravská zemská knihovna v Brně – Pedagogické centrum, 2003, s. 130-133.

EDIČNÍ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST 2004

EDIČNÍ ČINNOST

1. *Zlínský kraj a jeho kulturní organizace*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 2004 (ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska a odborem kultury a památkové péče Krajského úřadu Zlínského kraje). ISBN-80-85945-38-X (náklad 5 000 výtisků).
2. PLOCEK, Jiří. *Pod Javorinů. Lidové písně ze Strání*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2003. Zvukový záznam. Kompaktní disk (náklad 500 výtisků).

3. *Pohádky z Moravy*. Odpovědný redaktor Antonín Bajaja. Vyd. 1. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2004. 164 s. Edice Zlínský kraj; sv. 7. ISBN 80-239-3238-1 (náklad 1 500 výtisků).
4. GALUŠKA, Luděk. *Slované – doteky předků. O životě na Moravě v 6.–10. století*. Brno : Moravské zemské muzeum, 2004 (ve spolupráci s obcí Modrá a Krajskou knihovnou Františka Bartoše). 152 s. ISBN 80-7028-218-5 (náklad 3000 výtisků).
5. *Židé a Morava. Sborník z konference konané v Muzeu Kroměřížska dne 12. listopadu 2003*. Odpovědný redaktor Petr Pálka. Kroměříž : Muzeum Kroměřížska, 2004 (ve spolupráci s Krajskou knihovnou Františka Bartoše). Vyd. 1. 224 s. ISBN 80-85945-40-1 (Muzeum Kroměřížska v Kroměříži), ISBN 80-86886-00-X (Krajská knihovna Františka Bartoše. Zlín) (náklad 400 výtisků).
6. *Cimbálové muziky Zlínského kraje*. Odborná redakce Lucie Uhlíková. Vyd. 1. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2004 (ve spolupráci se Slováckým muzeem v Uherském Hradišti – Centrem péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje). 140 s. Edice Zlínský kraj; sv. 8. ISBN 80-86886-02-6 (Krajská knihovna Františka Bartoše. Zlín), ISBN 80-86185-39-7 (Slovácké muzeum v Uherském Hradišti) (náklad 800 výtisků).
7. SPATHOVÁ, Jana. *Památky lidového stavitelství*. Vyd. 1. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2004. 176 s. Edice Zlínský kraj; sv. 9. ISBN 80-86886-04-2 (náklad 1 000 výtisků).
8. *Zvuk Zlínského kraje : časopis pro kulturu a společenské dění ve Zlínském kraji*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 1990-. ISSN 1214-0139. Čísla: Jaro, Léto, Podzim, Zima (náklad čísla 500 výtisků).
9. KKFB vydala seznam WWW adres týkající se nabídky a poptávky práce.
10. Knihovna připravila podklady pro tisk publikace *Kalendárium 2005* (výročí vybraných osobností města Zlína, významné světové dny), kterou vydává každoročně Magistrát města Zlína.

Pro tisk byly připraveny publikace vydávané s podporou Edice Zlínský kraj:

11. *Moje město. Kroměřížská čítanka*. Sestavily a uspořádaly Anežka Fialová a Markéta Mercová. Vyd. 1. Kroměříž : Muzeum Kroměřížska, 2004 (ve spolupráci s Krajskou knihovnou Františka Bartoše a s přispěním města Kroměříže). 180 s. ISBN 80-85945-41-X (Muzeum Kroměřížska v Kroměříži), ISBN 80-86886-01-8 (Krajská knihovna Františka Bartoše, Zlín).
12. POPELKA, Pavel. *Řečeno písní. Lidové písně ze Strání*. Vyd. 1. Uherský Brod : Muzeum Jana Amose Komenského, 2005 (ve spolupráci s Krajskou knihovnou Františka Bartoše a s přispěním Ministerstva kultury ČR). 446 s. ISBN 80-86886-03-4.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

1. KAŇKA, Jan. Elektronické versus tištěné: produkce souběžných regionálních bibliografií. In *Sdružení knihoven České republiky : rok 2004*. [Brno?]: Sdružení knihoven České republiky, 2004, s. 52-58.
2. KAŇKA, Jan. Elektronické versus tištěné: Produkce souběžných regionálních bibliografií. In *Čtenář : měsíčník pro knihovny*, roč. 56, č. 4, s. 110-113. ISSN 0011-2321.
3. KAŇKA, Jan. CALIMERA Usability Workshop. *Ikaros* [online]. 2004, č. 09 [cit. 2004-09-01]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200408019>>. ISSN 1212-5075.
4. PILAŘOVÁ, Svatava. Naši sousedé. Multikulturní výchova v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně. In *Čtenář : měsíčník pro knihovny*, roč. 56, č. 12, s. 400.
5. ŠIMOVÁ, Helena. O Literárním květnu ve Zlíně. In *Duha : Informace o knihách a knihovnách z Moravy*, roč. 18, č. 3, s. 14.
6. ŘEHÁKOVÁ, Jana. Minulost, současnost a budoucnost hudebního oddělení Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně. In *Duha : Informace o knihách a knihovnách z Moravy*, roč. 18, č. 2, s. 29.

EDIČNÍ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST 2005

EDIČNÍ ČINNOST

1. PORTL, Pavel. *Bedřich Beneš Buchlovan, známý neznámý*. Uherské Hradiště, Zlín : Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, Knihovna B. Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, Muzejní spolek v Uherském Hradišti, 2005. Vydáno s podporou Edice Zlínský kraj. ISBN 80-86185-42-7 (Slovácké muzeum v Uherském Hradišti), ISBN 80-86886-05-0 (Krajská knihovna Františka Bartoše. Zlín) (náklad 300 výtisků).
2. Díky za pohádku. Sborník nejlepších prací – krajské kolo literární soutěže pro děti pořádané veřejnými knihovnami Zlínského kraje v rámci projektu Klubu dětských knihoven SKIP. Kroměříž, Zlín : Knihovna Kroměřížska – příspěvková organizace, Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace, 2005. Vydáno s podporou Edice Zlínský kraj. ISBN 80-86759-01-6 (Knihovna Kroměřížska. Kroměříž), ISBN 80-86886-07-7 (Krajská knihovna Františka Bartoše. Zlín) (náklad 500 výtisků).
3. *Naše děti. Jejich život v rodině, mezi sebou a v obci, jejich poesii, zábavy, hry i práce společně popisuje František Bartoš*. Reprint z roku 1898. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace, Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, příspěvková organizace, 2005. Edice Zlínský kraj, svazek 10. ISBN 80-86886-06-9 (Krajská knihovna Františka Bartoše. Zlín), ISBN 80-903411-2-8 (Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně) (náklad 800 výtisků).
4. POPELKA, Pavel. *Řečeno písní. Lidové písně ze Strání*. Uherský Brod, Zlín : Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě, Krajská knihovna Františka Bartoše, 2005. Vydáno s příspěvím Ministerstva kultury České republiky a s podporou Edice Zlínský kraj. ISBN 80-86886-03-4 (náklad 1 000 výtisků).
5. VALUŠEK, David. *Od školy ke knihovně. Historie budovy Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše,

příspěvková organizace, 2005. Vydání knihy podpořily Zlínský kraj a Kulturní fond města Zlína. Edice Zlínský kraj, svazek 11. ISBN 80-86886-10-7 (náklad 800 výtisků) Text kapitol IX, X : Friedlová, Zdeňka. Redakce : Gajdošíková, Pavla.

6. PAVLIŠTÍK, Karel. *Dřevo, proutí, sláma v tradiční rukodělné výrobě na Podřevnicku*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace, Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, příspěvková organizace, 2005. Vydáno s podporou Edice Zlínský kraj. ISBN 80-86886-08-5 (Krajská knihovna Františka Bartoše. Zlín), ISBN 80-903411-3-6 (Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně) (náklad 800 výtisků).
7. *Zvuk Zlínského kraje : časopis pro kulturu a společenské dění ve Zlínském kraji*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 1990-. ISSN 1214-0139. Číslo: Jaro, Léto, Podzim, Zima (náklad čísla 500 výtisků).

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

1. FRIEDLOVÁ, Zdeňka. Nová knihovna pro veřejnost na Dílech. *Magazín Zlín*, Roč. 11, č. 4, s. 4.
2. FRIEDLOVÁ, Zdeňka. Týden knihoven. *Magazín Zlín*, Roč. 11, č. 10, s. 17.
3. KAŇKA, Jan. Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2004. *Ikaros* [online]. 2005, č. 01 [cit. 2005-01-01]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200412032>>. ISSN 1212-5075.
4. KAŇKA, Jan. Bibliografie horolezeckých průvodců po Vysokých Tatrách. In *Sdružení knihoven České republiky*. rok 2005. [Brno?] : Sdružení knihoven České republiky, 2005. s. 76-82. ISBN 80-86249-32-8.
5. KAŇKA, Jan. CALIMERA Usability Workshop. In *Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2004*. Praha : Národní technické muzeum, 2005. s. 52-55. ISBN 80-86249-32-8.
6. KAŇKA, Jan. Spolupráce knihoven paměťových institucí ve Zlínském kraji. *Čtenář : měsíčník pro knihovny*. Roč. 57, č. 3 (2005), s. 78–80. ISSN 0011-2321.

EDIČNÍ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST 2006

EDIČNÍ ČINNOST

1. BARTOŠ, František. *Moravský lid : Františka Bartoše sebrané rozpravy z oboru moravské lidovědy*. Reprint z roku 1892. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace, Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, příspěvková organizace, 2006. 332 s. Vydání knihy podpořily Zlínský kraj a Kulturní fond města Zlína. Edice Zlínský kraj, svazek 13. ISBN 80-86886-12-3 (Krajská knihovna Františka Bartoše. Zlín), ISBN 80-903411-6-0 (Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně) (náklad 800 výtisků).
2. *Dechové hudby Zlínského kraje = The Zlín Region Brass Bands*. Odpovědný redaktor Jiří Severin. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace, Muzejní spolek v Uherském Hradišti, 2006. 148 s. Vydání publikace podpořil Zlínský kraj. Edice Zlínský kraj, svazek 12. ISBN 80-86886-11-5 (Krajská knihovna Františka Bartoše. Zlín), ISBN 80-903728-0-5 (Muzejní spolek v Uherském Hradišti) (náklad 800 výtisků).
3. *Velké a malé v životě a ve světě*. Sborník vítězných prací literární soutěže dětských autorů Zlínského kraje 2005/2006. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace, 2006. 56 s. Sborník byl vydán za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky z programu Knihovna 21. století. ISBN 80 86886-13-1 (náklad 500 výtisků).
4. *Zvuk Zlínského kraje : časopis pro kulturu a společenské dění*. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 1990 –. ISSN 1214-0139. Číslo: Jaro, Léto (náklad čísla 500 výtisků).
5. *Písňe z Rusavy : sbírka valašských písní zapsaných Františkem Tábořským a Alfonsem Waisarem v letech 1924–1926 s pozdějšími doplňky*. Odpovědná redaktorka Vladislava Bělíková. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace, Muzeum Kroměřížska, příspěvková organizace, 2006. 184 s. Vydáno s podporou Edice Zlínský kraj. ISBN 80-86886-14-X (Krajská knihovna Františka Bartoše. Zlín), ISBN 85945-44-4 (Muzeum Kroměřížska. Kroměříž) (náklad 300 výtisků).

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

1. GAJDOŠÍKOVÁ, Pavla, KAŇKA, Jan, SALÁTOVÁ, Renáta, ŠUMPELOVÁ, Alexandra. ZVUK Zlínského kraje 2001–2005 : bibliografie. *ZVUK Zlínského kraje : časopis pro kulturu a společenské dění*, jaro 2006, s. 87–117. ISSN 1214-0139.
2. KAŇKA, Jan, GAJDOŠÍKOVÁ, Pavla. Působení firmy Baťa na Slovensku a jeho ohlasy v tisku. In *Sdružení knihoven České republiky : rok 2006*. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2006, s. 91-97. ISBN 80-86249-40-9.
3. PAVLIŠTÍK, Karel, ŠIMOVÁ, Helena. Výběrová bibliografie nejdůležitějších prací Františka Bartoše. *ZVUK Zlínského kraje : časopis pro kulturu a společenské dění*, jaro 2006, s. 17. ISSN 1214-0139.

